F 568

1984 MÁJ 24

AZ ORVOSI KÖNYVTÁROS

1984
24.évf.
1

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI INFORMÁCIÓS INTÉZET
ÉS KÖNYVTÁR BUDAPEST

CONTENTS AND SUMMARIES IN ENGLISH
СОДЕРЖАНИЕ И РЕЗЮМЕ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM KÖNYVTÁRA PÉCS

A Z

O R V O S I K Ö N Y V T Á R O S

1984 24.évf. 1.szám

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMANYI INFORMÁCIÓS
INTÉZET ÉS KÖNYVTÁR

B U D A P E S T

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Felelős szerkesztő:
Dr. Birtalan Győző
Szerkesztő:
Dr. Benda Mária
Szerkesztőség:
Országos Orvostudományi Információs Intézet
és Könyvtár
Budapest, VIII., Szentkirályi u.21.
Tel.: 343-788, 343-789

Számunk munkatársai:
Dr.SZILÁGYI Vilmosné,az OIK osztályvezetője, Dr. BORSY Tamás, az OIK osztályvezetője, Dr.IVÁNYI János, a Békés megyei Kórház osztályvezető főorvosa, KIS-PÁL Sándorné, a Békés megyei Kórház alközpontvezető könyvtárosa, Dr. GYÁRFÁS Ágnes, az északmagyarországi orvosi könyvtári régió vezető könyvtárosa, NOVÁK Zoltánné, a Szabolcs-Szatmár megyei Kórház alközpontvezető könyvtárosa, KONDOR Imréné, az Országos Széchenyi Könyvtár osztályvezetője.

HU ISSN 0030-6010

Felelős kiadó: Dr. Birtalan Győző

Készült: az Országos Orvostudományi Információs Intézet és
Könyvtár Sokszorosító Osztályán
Felelős vezető: Selmeczi Nándor
Pld.szám: 300 B/5 Budapest, 1984.

A Z O R V O S I K Ö N Y V T Á R O S
Az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
T á j é k o z t a t ó j a

1984. 24. évfolyam 1.szám

T a r t a l o m

K o n f e r e n c i á k - É r t e k e z l e t e k

Az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók 10. tájértekezletének programja. IV
SZILÁGYI Vilmosné: Az orvostudományi tájékoztatásban hasznosítható, automatizált KGST információs rendszerek. 3
BORSY Tamás: Tájékoztatás ember-gép kapcsolatban. Tapasztalatok a Medline adatbázisban folytatott irodalomkutatásban. 24
IVÁNYI János: Másfél évtizedes könyvtári orvostanácsadó tapasztalatok. 45
KIS-PÁL Sándorné: A Békés megyei Kórház-Rendelőintézet orvosi könyvtárának munkája, tervei. 52
Hozzászólások, vita. 63
GYÁRFÁS Ágnes: A folyóirathelyzet az Észak-magyarországi Régióban. 67
NOVÁK Zoltánné: A megyei folyóirathelyzetről. Gondok és megoldások. 73
Hozzászólások, vita. 83

K ö n y v t á r o s o k i r j á k

KONDOR Imréné: A könyvek központi katalógusának /KKK/ működése, problémái és szolgáltatásai. 85

K ö z l e m é n y e k - H i r e k 123

ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM KÖNYVTÁRA PÉCS

Содержание

Стр.

Конференции - Совещания

Программа IO. выездной сессии медицинских библиотекарей и врачей-консультантов IV

Мария СИЛАДИ: Автоматизированные информационные системы СЭВ, используемые в медицинской информации 3

Тамаш БОРШИ: Информация по взаимосвязи между человеком и машиной. Опыт по ретроспективному поиску в информационном массиве Медлайн. 24

Выступления, дискуссия. 63

Янош ИВАНИ: Опыт, приобретенный за I5 лет врачом-консультантом медбиблиотеки. 45

Эрика КИШ-ПАЛ: Работа, планы медицинской библиотеки Больницы-Поликлиники Областного Совета области Бекеш 52

Агнеш ДЬЯРФАШ: Состояние снабжения журналами в Северно-венгерском Районе 67

Каталин НОВАК: О состоянии снабжения журналами в области. Проблемы и их решение. 73

Выступления, дискуссия. 83

Библиотекари пишут

Эва КОНДОР: Функционирование, проблемы и услуги центрального каталога книг /ЦКК/. 85

Сообщения - Известия 123

C O N T E N T S

Page

C o n f e r e n c e s - M e e t i n g s

Program of the 10th regional meeting of medical librarians and advisors IV

Maria SZILÁGYI: Automatized COMECON information systems utilizable in medical science information 3

Tamás BORSY: Information about human-machine relations. Experiences in literature research made in MEDLINE databasis 24

Comments, discussion 63

János IVÁNYI: Experiences of the library medical advisors during his one and a-half decade's practice 45

Erika KISS-PÁL: Work and plans of the medical library of County Hospital and Polyclinic in Békés 52

Ágnes GYÁRFÁS: Situation of periodicals in the Northern-Hungarian Region 67

Katalin NOVÁK: On the condition of county-periodicals. Worries and solutions 73

Comments, discussion 83

L i b r a r i a n s w r i t e

Éva KONDOR: Functioning, problems and services of the Central Book Catalogue /KKK/ 85

N o t i c e s - n e w s 123

M E G H I V Ó

az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók
1983. évi szeptember 20-21-i

10. T á j é r t e k e z l e t é r e

Az értekezlet szinhelye:

GYULA
SZOT-MEDOSZ Gyógyüdülő Kamaraterme

N A P I R E N D

S z e p t e m b e r 20.

10 óra: 1. Megnyitó. Tartja: Dr. Sarnyai Ferenc főigazgató főorvos

2. Az orvostudományi tájékoztatásban hasznositható, automatizált KGST információs rendszerek
Előadó: Dr. SZILÁGYI Vilmosné, az OIK osztályvezetője

3. Tájékoztatás ember-gép kapcsolatban.
Tapasztalatok a Medline adatbázisban folytatott irodalomkutatással.
Előadó: Dr. BORSY Tamás, az OIK osztályvezetője

4. Hozzászólások, vita.

E B É D S Z Ü N E T

14^{30} órakor filmvetités az amerikai nemzeti orvosi könyvtárról.
Orvosi szakirodalmi információ a nyolcvanas években.
Bemutatja: KÁLÓCZY Lajos, az ESZTIK osztályvezetője
Utána: Beszélgetések egy más világrész orvosi könyvtárairól.
Dr. FEDINECZ Sándor élménybeszámolója az amerikai könyvtárakban szerzett tapasztalatairól.

S z e p t e m b e r 21.

9 óra: 1. Az orvostanácsadó szerepe a megváltozott gazdasági viszonyok között.
Előadó: Dr.IVÁNYI János, a Békés megyei Kórház osztályvezető főorvosa

2. A Békés megyei Kórház orvosi könyvtárának munkája, tervei.
Előadó: KIS-PÁL Sándorné, alközpontvezető könyvtáros

3. A folyóirathelyzet az Észak-magyarországi Régióban. Tervek az ellátás javitására
Előadó: Dr. GYÁRFÁS Ágnes, a regionális központ vezetője

4. A megyei folyóirathelyzetről. Gondok és megoldások.
   Előadó: NOVÁK Zoltánné, a Szabolcs-Szatmár megyei kórház alközpontvezető könyvtárosa
5. Hozzászólások. Vita.
6. A gyulai alközpontot bemutatják a könyvtár munkatársai.

Az orvostudományi tájékoztatásban hasznositható automatizált KGST információs rendszerek

SZILÁGYINÉ CSÉCS Mária
Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
Budapest
Igazgató: Dr. Birtalan Győző

A KGST-országok orvostudományi információs rendszeréről, ismert nevén a Medinformról, hosszu évek óta nem hangzott el előadás, nem jelent meg publikáció, ámbár az OIK-ról szóló különböző beszámolókból a kollégák értesülhettek egyebek között arról, hogy néhány éve /pontosan:1979.végén/ önálló osztály alakult a rendszerrel kapcsolatos magyar feladatok elvégzésére, Medinform-osztály elnevezéssel.

Ugy tünhetett, némileg misztifikáljuk a Medinform helyzetét. Valójában nem erről volt szó! Akadnak Önök között talán olyanok, akik emlékeznek arra, hogy a Medinform létrejöttét megelőző együttmüködésről, a Medinform előzményének nevezhető rendszer-kisérletről /ESZNMI elnevezéssel/ viszonylag sokat beszéltünk, eközben a produktumok létrejöttének várható időpontját tulságosan is optimistán itéltük meg.

Ez a tévedés - amennyiben annak nevezhető - nem egyedül ránk volt jellemző, hanem az összes résztvevő országra. Általánosságban az mondható el, hogy hiányzott a kellő tapasztalatunk annak felbecsüléséhez, hogy egy ilyen bonyolult nemzetközi együttmüködésen alapuló, nemzetközi, automatizált rendszer kiépitése milyen nehézségekkel fog járni.

Sőt, az egyes információs központok, amelyek felelősek a Medinform létrehozásáért, saját nemzeti információs rendszerük fejlődési ütemét is csak hozzávetőlegesen tudták meghatározni az elkövetkező évekre.

Gondolom, ez érthető, ha tudjuk, hogy a tagországok társintézményei is - hasonlóan az OIK-hoz - költségvetési szervek, amiből adódik, hogy a fejlesztéshez szükséges anyagi háttér megteremtése egy sor, az intézményeken kivül eső tényezőtől függ. Hozzáteszem még, hogy a fejlesztési koncepciók és tervek a gazdasági válságot megelőző időszakban készültek. Mondanom sem kell tehát, hogy a nemzeti rendszerek fejlesztése /pénzösszeg biztositása, káderfejlesztés, müszaki fejlesztés/ sehol sem érte el a tervezett szintet. Márpedig a tagországok nemzeti rendszereinek fejlettségétől, többek között az automatizáltság fokától jelentős mértékben függött és függ a Medinform felépitése és továbbfejlődése. Az évek során megmutatkozott, hogy a függőség nem egyoldalu, hanem kölcsönös függőségről, kölcsönhatásról van szó. Több országban - mint majd látni fogjuk, hazánkban is - éppen a Medinform tette lehetővé az automatizálás megkezdését.

S ma azért kerülhet sor erre az előadásra, mert ugy érezzük, van miről informálni Önöket, a Medinformnak van mit felmutatnia a jelenben is és a közeljövő néhány további eredménye ugyancsak konkretizálható, világosabban a továbbfejlődés konturjai is.

Mielőtt azonban a Medinform rendszer jelen helyzetét ismertetném, előadásom tárgyának megfelelően, röviden foglalkoznék a KGST-országok tudományos-müszaki információs rendszerével /NTMIR/, ezen belül kissé részletesebben azokkal a rendszerekkel, amelyek az orvostudományi tájékoztatás területén elsősorban hasznosithatók.

A szocialista országok információs együttmüködése mintegy 30 évre tekint vissza. Nevezetes dátum 1956 és 1961, amikoris Berlinben ill. Prágában a központi információs szervek képviselőinek értekezletén elhatározták a tervszerü és sokoldalu együttmüködésre való áttérést, kidolgozták az információ elmélete és gyakorlata területén megvalósitandó együttmüködésre vonatkozó javaslatokat. Ezt követően létrehozták a KGST Tudományos és Müszaki Kutatásokat Koordináló Információs Állandó Bizottságot és ennek munkaszerveként a Tudományos-Müszaki Információs Állandó Munkacsoportot.

A KGST-országok kormányai 1969-ben kormányközi egyezményt kötöttek a Nemzetközi Tudományos-Müszaki Információs Központ /Székhelye:Moszkva/ létrehozására. Az egyezményt Magyarországon az 1970. évi 11.sz.törvényerejü rendeletben hirdetik ki.

Az NTMIK dolgozta és dolgozza ki az NTMIR alapozó tipusdokumentumait, módszertanilag irányit, gondoskodik az alrendszerek kompatibilitásáról, programokat fejleszt, közreműködik a szakemberek képzésében, továbbképzésében. Számitógépes komplex adatbázist üzemeltet. Mintegy 250 munkatársa közül kb. 100 a tagországokból kerül ki.

A 70-es években a KGST-tagországok információs szervei és az NTMIK alapvető feladata az NTMIR létrehozása, amelyet a szocialista gazdasági integráció Komplex Programja irányzott elő.
A 80-as évek elejére az NTMIR keretében 7 un. specializált nemzetközi információs rendszer és 21 nemzetközi ágazati /tematikus/ rendszer alakult ki.

A rendszer szervezési szakasza ezzel befejeződött, az alrendszerek ma már a felhasználók kiszolgálását végzik.
Az NTMIR alapelve az alábbiakban fogalmazható meg:
- létrehozása és müködése szakaszosan történik;
- a nemzeti tudományos-müszaki információs rendszerek /nemzeti TMIR/ kooperációján;
- az egyes országok önkéntes részvételén;
- az NTMIR-ben résztvevő nemzeti TMIR-ek közötti és más egyéb nemzetközi információs rendszerek közötti kompatibilitás biztositása az elvek és módszerek egyeztetésén alapul.

A kompatibilitás biztositása, azaz az egyes rendszerek alkalmassá tétele arra, hogy bármely más NTMIR alrendszertől információt vehessen ill.adhasson át, igen kemény feladatot jelentett: szabványositani vagy egységesiteni kellett az egyes munkafolyamatok eredményeit, az információkereső nyelvet, a programeszközöket, figyelembe kellett venni az egyes országokban használt hardware-t, azaz a müszaki eszközöket stb.

A kezdeti nehézségeken mindenképpen tuljutottunk e téren is.
Az NTMIR felhasználóinak főbb kategóriái a következők:
- az NTMIR-ben résztvevő nemzeti rendszerek információs szervei;
- a nemzeti rendszerek felhasználói /vállalatok, kutató és fejlesztő intézetek és szervezetek, egyéni felhasználók/;
- A KGST-tagországok nemzetközi szervezetei.

Az NTMIR alrendszerek szolgáltatásairól azt mondhatom, hogy együttesen ma már az információszolgáltatás legszélesebb skáláját képesek nyujtani, a gépi hordozón lévő információtól a hagyományos

hordozókon lévő információs kiadványokig, beleértve az SDI-t és a szemlekiadványokat egyaránt. Hangsulyozom, nem minden rendszer képes ma még erre, hanem az NTMIR mint egész, miközben az egyes alrendszerek a fejlettség különböző fokán állnak.

Az NTMIR irányitása és alrendszerei

/ld.a táblázatot/

KGST TMEB - az NTMIR-re vonatkozó alapvető munkák tekintetében hoz határozatokat

KGST Állandó Bizottságok - az egyes alrendszerekre vonatkozóan hoznak határozatokat /a Medinform tekintetében értelemszerüen a KGST Egészségügyi Állandó Bizottsága/

Meghatalmazott Képviselők Bizottsága - az egyes alrendszerek létrehozására, müködésére vonatkozó javaslatokat dolgoz ki, ill. határozatokat hoz. Tagjait minden országban a kormány nevezi ki.

Alrendszertanácsok - az egyes alrendszerek felsőszintü testületei, fontosabb határozataikat az illetékes Állandó Bizottság elé terjesztik jóváhagyásra.

Amint azt korábban már emlitettem, az NTMIR alrendszerei között un. Nemzetközi Speciális Ágazati Információs Rendszerek /a továbbiakban NSIR-ek/ és Nemzetközi Ágazati Információs Rendszerek /NÁTMIR-ek/ vannak.

Az NSIR-ek un. dokumentumtipusokra orientált rendszerek, azaz a különböző tipusu dokumentumokat gyüjtik, dolgozzák fel nemzetközi munkamegosztás alapján, decentralizáltan, egyszeri alkalommal, ez az anyag képezi az inputot, a feldolgozás eredményeit centralizáltan kummulálják, az igy feltárt információk pedig beáramlanak az ágazati rendszerekbe, megvalósul tehát ily módon a többszörös felhasználás. Az NSIR-ek lényegében mentesitik az ágazati rendszereket a tulnyomórészt un. speciális dokumentumtipusok feldolgozásától, és csökkentik az egyes tagországoknak az információfeldolgozásra forditott kiadásait.

Az NSIR-ek közül kissé részletesebben foglalkozom a Tudományos Kutatások NSIR-rel/a továbbiakban TK NSIR/, ui. megitélésem szerint az orvostudomány számára ez az alrendszer nyujthatja a legértékesebb és máshonnan valóban nem nyerhető információkat.

AZ NTMIR IRÁNYITÁSA ÉS ALRENDSZEREI

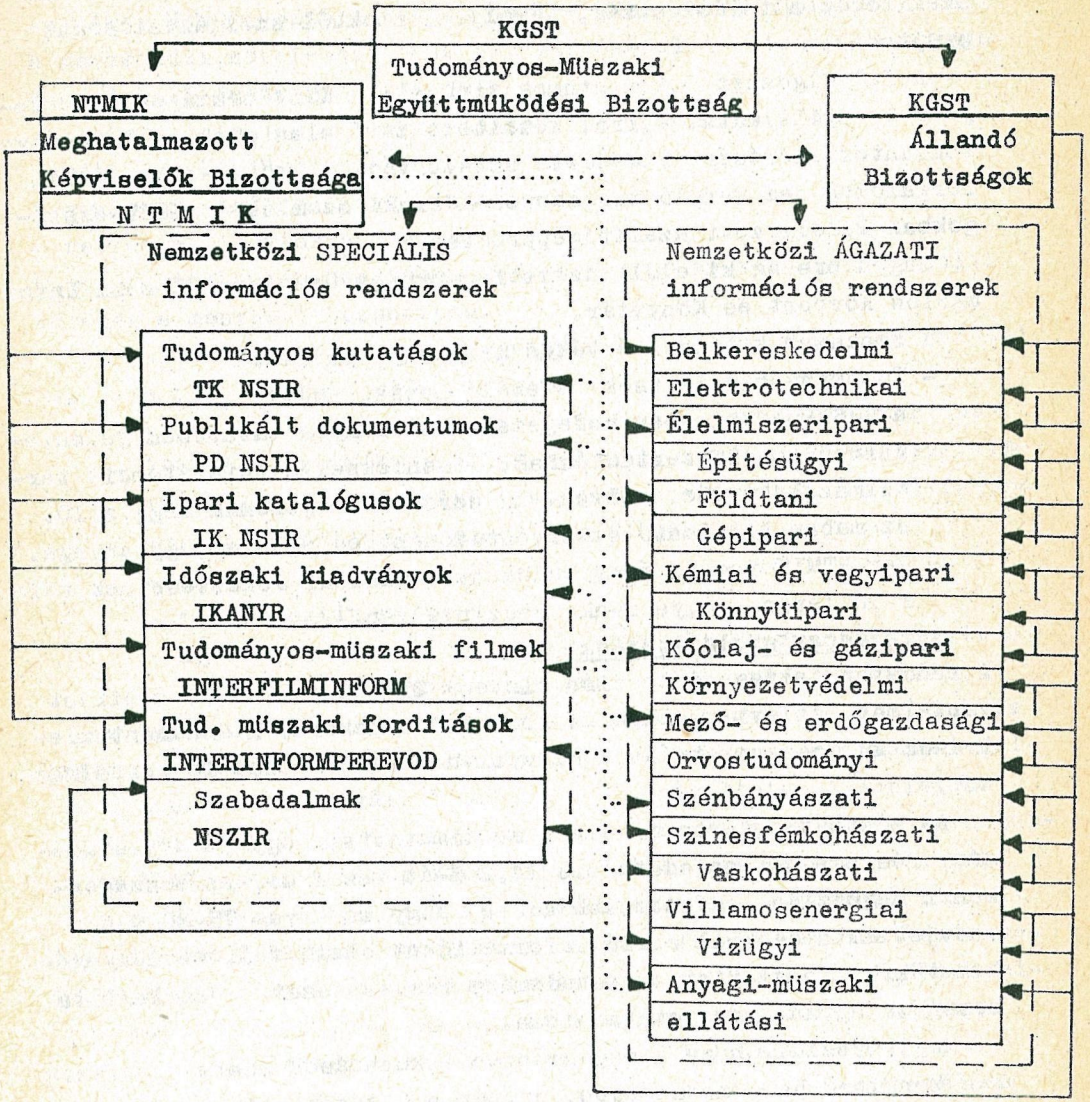

Az alrendszer vezető szerve az NTMIK, ahol az információkat számitógépen feldolgozzák, tárolják, azokból szolgáltatásokat nyujtanak.

A feldolgozott dokumentumok tipusai: a KGST-országokban befejezett, nyilt kutatásokról készitett zárójelentések, a tudományos fokozatok elérésére megvédett disszertációk, könyvkereskedelmi forgalomba nem kerülő tudományos-müszaki szemlék, a KGST-országokban kidolgozott számitógépprogramok.

Magyarország kijelölt nemzeti szerve az Országos Müszaki Információs Központ és Könyvtár.

A rendszer két igen értékes kiadványsorozata:

- Tudományos Kutatások Referáló Lapja, amely a KGST-országokban befejezett tudományos kutatások jelentéseinek, a disszertációknak, licenceknek a referátumait tartalmazza, orosz nyelven. 12 sorozatban jelenik meg, a 10. számuban található az orvostudomány és egészségügy anyaga.
- Nem NTMIK-tagországok Tudományos Müszaki Jelentéseinek referáló lapja - ugyancsak orosz nyelven.

A rendszer szolgáltatásai

A rendszer teljes adatbázisa mintegy 250.000 dokumentumleirást tartalmaz, az évi gyarapodás kb. 40.000 rekord. A dokumentumleirások kulcsszavakat és orosz nyelvü referátumokat is tartalmaznak.

Az adatbázis tartalmi elemzése kimutatta, hogy az orvostudomány részesedése az adatbázis 14,2 %-át teszi ki, az országonkénti megoszlás legfontosabb adata, hogy az anyag 75-80 %-a a szovjet kutatásokról szóló információkat öleli fel, ez lényegében tükrözi a szovjet orvostudomány részesedését a szocialista országok ugyanilyen kutatásaiban.

Megjegyezzük, hogy a magyar orvosi kutatások adatai ez ideig nem kerültek be a rendszerbe, csupán a disszertációk információi, nálunk ui. nem volt olyan rendelet, amely egységesen szabályozta volna a kutatások kötelező bejelentését és a kutatási jelentések elkészitését. Ez a helyzet a közeljövőben megváltozik, ui. a Minisztertanács 30/1982. sz. rendeletében előirja a kutatások kötelező bejelentését és nyilvántartását, az OMFB pedig 5/1982.sz. végrehajtási utasitásában kötelezővé teszi a zárójelentések elké-

szitését és megküldését a központi nyilvántartó szerv /OMIKK/ számára. Hansulyozza továbbá, hogy e szervnek gondoskodnia kell a nemzetközi kötelezettségek teljesitéséről is, tehát az anyagokat el kell juttatnia a TK NSIR-be.

A tudományos kutatások rendszere az alábbi szolgáltatásokat nyujtja az NTMIK-ben meglévő adatbázisból:

- szelektiv információterjesztés;
- retrospektiv visszakeresés.

E két szoltáltatás keretében 1981-ben 2100 profil szerint folyt keresés a moszkvai központban.

Az adatállomány hazai hasznositása az alábbi formákban valósul meg:
- a már emlitett referálólapok terjesztése
- primer dokumentumok eseti igénylésre történő beszerzése
- 1982-től az OMIKK havonta megkapja a rendszer mágnesszalagos állományát, amelyből komplex szakirodalmi számitógépes szolgáltatást végez az alábbi formákban:
  - szelektiv információterjesztés
  - retrospektiv keresés
  - igény szerinti problémára orientált kiadványok készitése
  - primer dokumentumok megrendelésre történő forditása.

Az OMIKK ez idő szerint a fentiek közül megkezdte a szelektiv információterjesztést, retrospektiv keresést az adatállomány teljes beszerzése után vállal majd, ez a szolgáltatás jelenleg az NTMIK-nél folyik, az irodalomkutatási igényeket az OMIKK továbbitja az NTMIK-hez. A kérés kielégitése kb.4-6 hetet igényel.

A TK NSIR-re elsősorban azon egészségügyi intézmények figyelmét kivánom felhivni, amelyekben kutatás folyik. Az adatbázis választ ad pl. olyan kérdésekre, hogy a szocialista országokban milyen kutatások folynak egy-egy szükebb problémakörben, milyen eredmények születtek a kutatás folyamán, fel lehet mérni, hogy ezek mennyire befolyásolják vagy lenditik előre valamely nálunk tervezett vagy folyamatban lévő, hasonló témakörü kutatást, fel lehet venni a személyes kapcsolatot az illetékes ország kutatóival stb.

Publikált Dokumentumok NSIR/PD NSIR/

A feldolgozott dokumentumok tipusa a publikált dokumentum különféle szakterületekről. A rendszer nem dolgozza fel az orvostudományi szakirodalmat, számunkra hasznositható tématerületei a

biológia, számitástechnika, informatika.

A rendszer bázisszerve a VINITI /Összövetségi Tudományos és Müszaki Információs Intézet, Moszkva/ mágnesszalagokat szolgáltat a kijelölt szerveknek.

Referátumokat is tartalmaznak a dokumentumleirások az automatika és elektronika /ezen belül a számitástechnika/ és az informatika tárgyköreiből. Az automatizált adatbázison alapuló referáló lapok igen nagyszámu sorozatából megemlitem a mi érdeklődésünkre is számot tartó "Informatika" c. referáló lapot, amely a világ fontosabb könyvtári és informatikai periodikáinak feldolgozásával megbizhatóan tükrözi vissza e területek világirodalmát. Megjegyzem még, hogy a referátumok többsége informativ referátum, azaz e müfajon belül igen magasszintünek mondható.

A többi szakágazat irodalmát bibliográfiai leirás és kulcsszavak alkalmazásával tárja fel a rendszer.

A hazai hasznositás az OMIKK-on mint kijelölt nemzeti szerven keresztül valósul meg. Az OMIKK un. TIGIT-szolgáltatása keretében a VINITI-től kapott mágnesszalagok alapján szelektiv információterjesztést végez több témakörben, egyebek között a számitástechnikában. Az eredeti dokumentumok másolatai ugyancsak az OMIKK-nál rendelhetők meg.

Ipari Katalógusok NSIR /IK NSIR/

A feldolgozott dokumentumok tipusai: ipari katalógusok, prospektusok, reklám- és szórólapok.

A rendszer kiadványsorozata az "Uj ipari katalógusok" jegyzéke, amely 20 sorozatban jelenik meg. a KGST-országokból származó ipari katalógusokról nyujt tájékoztatást. A 16.sz. sorozat tartalmazza az"Orvostudomány, Biológia, Állatorvostudomány, Munkavédelem " ágazatokat.

A rendszer magyar kijelölt szerve a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Központi Könyvtára, amely kiadja a "Hazai prospektusok" gyorsindexet, továbbá figyelő és visszakereső szolgálatot végez és az eredeti dokumentumokról másolatot készit.

A rendszer igénybevétele minden egészségügyi intézménynek ajánlható, hiszen orvosi müszereket és berendezéseket mindenütt beszereznek, azt hiszem nem kell hangsulyoznom, mennyire fontos, hogy a szocialista piac lehetőségeiről tájékozottak legyünk, mielőtt devizakihatásu müszereket rendelnénk meg.

Hasonlóképp célszerü és szükséges informálódni egy ujonnan kifejlesztendő berendezés, müszer munkálatainak megkezdése előtt.

Időszaki Kiadványok Automatizált Nemzetközi Nyilvántartó Rendszere NSIR /IKANYR/

Az automatizált adatbázis a KGST-országokban megjelenő periodikákat tartja nyilván, rendszeresen kiadja azok jegyzékeit, sokoldalu mutatóapparátussal. A rendszer kompatibilitásra törekszik az UNESCO hasonló adatbázisával, az ISDS-szel. Ennek célja, hogy az input-adatokat kölcsönösen átvehessék egymástól, ill. mágnesszalagokat cserélhessenek.

Tudományos-Müszaki Filmek NSIR /INTERFILMINFORM/

A feldolgozott dokumentumok tipusai: a KGST-országokban készitett tudományos-müszaki és operativ filmek, valamint a nem KGST-országokban készitett tudományos és müszaki szempontból legfontosabb filmekre vonatkozó információk.

A rendszer kiadványai: "Az NTMIK-tagországok tudományos-müszaki filmjei" c. orosz nyelvü kiadvány 4 sorozatban, a 4. tartalmazza az egészségügyi filmeket.

Ugyanennek a kiadványnak magyar nyelvü változatát az OMIKK adja ki, amely egyébként a rendszer vezető szerve.

Különálló információs periodika tartalmazza a nem-NTMIK-tagországok filmjeiről szóló információkat, angol, francia, spanyol és német nyelven. Az OMIKK-nál megrendelhetők a kiadványok és a szocialista országok filmjeinek kópiái.

A rendszer igénybevételét ajánlhatom mindazoknak, akik - rendszerint valamilyen rendezvény kapcsán - akár orvostudományi, akár könyvtári vonatkozásu filmvetitésekkel akarják szinvonalasabbá tenni a programot vagy például oktatási segédletként akarják a filmeket felhasználni.

Tisztelt Értekezlet! Meglehet, előadásom már az eddigiekben is hosszunak tünt, pedig az NTMIR-ről nyujtott információim nagyonis vázlatosak voltak, egyáltalán nem beszéltem pl. az ágazati rendszerekről, tevékenységüket illusztrálni fogja maga a Medinformrendszer. Amennyiben rendszeresen és kielégitően óhajtanának tájékozódni az NTMIR alrendszereinek szolgáltatásairól, figyelmükbe ajánlom "Az NTMIR szolgáltatásai ....évben" c. kiadványt, amelyben minden szükséges tudnivalót megtalálhatnak.

S most áttérnék a Medinform-rendszer tárgyalására.
Először nagyon röviden a rendszer strukturájáról és irányitásáról. A közvetlen felsőszintü irányitást a KGST Egészségügyi Állandó Bizottság végzi, az alrendszer szakmai felsőszintü fóruma a Rendszertanács, amelynek tagjait a résztvevő országokban müködő KGST Egészségügyi Állandó Bizottság nemzeti Kormánybizottsága nevezi ki, egyetértésben az illetékes minisztériumi főosztályokkal. A Rendszertanács tagjai az esetek többségében a kijelölt nemzeti szervek, azaz az országos orvostudományi, egészségügyi információs központok igazgatói. A rendszerben együttmüködő intézmények - az orvostudományi-egészségügyi információs központok - a rendszer kijelölt nemzeti szervei. Magyarországnak két kijelölt nemzeti szerve van: az OIK és az ESZTIK. Az utóbbi érdemben még nem tudott bekapcsolódni a rendszer munkájába. A rendszer un. bázisszerveit egy meghatározott feladat elvégzésére jelöli ki a Rendszertanács, a kijelölést a KGST Egészségügyi Állandó Bizottság hagyja jóvá.
A Medinform-ban ezidő szerint három bázisszerv müködik, közülük egyik az OIK, amely ilyen minőségben periodikanyilvántartó adatbázist hoz létre és müködtet. A rendszer vezető szerve, amely felelős a tervek teljesitéséért, beszámol az Egészségügyi Állandó Bizottság ülésein a rendszerről, az Összövetségi Orvostudományi és Orvostechnikai Információs Intézet /VNIIMI,Moszkva/.

A rendszer tanácskozó fórumai az évente megrendezett szakértői értekezletek és a Rendszertanács-ülés.

A Rendszer - Medinform elnevezéssel - 1977 óta létezik. Ebben az évben készültek el a rendszer alapozó dokumentumai, a Szervezeti Szabályzat és a Müszaki Feladat. E dokumentumokban a Rendszer fő céljai és feladatai lényegében a következőkben fogalmazódtak meg:

- létre kell hozni egy olyan automatizált bibliográfiai rendszert, amely - nemzetközi munkamegosztás alapján - feldolgozza, felöleli a világ orvostudományi szakirodalmának jelentős részét,
- faktográfiai rendszereket kell kidolgozni az orvostudomány fontosabb területein,
- a fenti rendszerekre alapozva az orvostudományi felhasználók számára az információs szolgáltatások legszélesebb skáláját kell nyujtani.

A fejlesztést természetesen akkor is szakaszosan képzeltük el, első lépésként minden ország a saját nemzeti szakirodalmát kezdte el számítógéppel feldolgozni.

Az automatizálás 1978 -ban kezdődött, ám a kezdeti szakasz igencsak elhuzódott, a vártnál több nehézséggel kellett megküzdeni mind a programeszközök, mind a müszaki berendezések tekintetében. Olyan adatbázis, amely lényegében felhasználható, 1980-tól kezdett kialakulni, 1981-től pedig olyan számitógépes feldolgozást tudott produkálni a rendszer, amelynek eredményeképpen lekérdezhető adatbázist kaptunk.

Az 1977-80-as időszak időnkénti sikertelenségei, nehézségei, beleértve a nem csekély szellemi és anyagi ráfordítást, szükségessé tették, hogy felülvizsgáljuk és korrigáljuk a rendszer fő céljait és feladatait.

Nyilvánvalóvá vált, hogy ez idő szerint ésszerütlen volna a világ - akárcsak legfontosabbnak tartott - orvosi szakirodalmát ujra feldolgoznunk, amikor kiváló orvostudományi rendszerek léteznek /gondolok itt elsősor ban a MEDLARS-ra, az EMBASE-re, /Excerpta Medica/, létezik továbbá egy sor multidiszciplináris és határterületi adatbázis is. Nem vitatható, hogy ezek átvétele és felhasználása, nem pedig megkettőzése a célszerü. Másfelől az is megmutatkozott, hogy jelenleg nem rendelkezünk elégséges erőforrásokkal egy ilyen volumenü feldolgozáshoz. Ugyszintén elvetettük a faktográfiás rendszerek létrehozását mint célt, a Medinform belátható időn belül szakirodalmi információs rendszerként lesz képes müködni, nem vállalhatja magára faktográfiai rendszerek kiépitését.

Ilyen előzmények és meggondolások után hozott a Rendszertanács olyan határozatot, miszerint a Medinform a tagországok szakirodalmát dolgozza fel, azaz a szovjet, a csehszlovák, a német,/NDK/ a lengyel, a bulgár, a kubai és a magyar szakirodalmat. A résztvevő országok értelemszerüen saját szakirodalmuk számitógépes feldolgozását vállalták magukra.

A tagországok publikált orvosi szakirodalmát - a kijelölt nemzeti szervek által havonta megküldött mágnesszalagok összesitésével - tartalmazó adatbázist MEDIK adatbázisnak neveztük el.

A mágnesszalagokat a MEDIK bázisszerve, azaz a bulgár kijelölt nemzeti szerv kummulálja, majd az egyesitett mágnesszalagokat eljuttatja a kijelölt nemzeti szervhez.

Mit tartalmaz a MEDIK adatbázis pillanatnyilag? 1982 végén több mint 50.000 dokumentumleirást ölelt fel, az évi gyarapodás mintegy 30-35.000 rekord. A dokumentumok feltárásának eszköze a bibliográfiai leirás, amely 1981-től az eredeti cim oroszra forditásával,majd 1982 közepétől az eredeti cim angolra forditásával bővült. A tartalmi feltárás eszköze a Medinform információkereső nyelve, amely rubrikátorból és szisztematikus ill. alfabetikus tezauruszból áll. Az információkereső nyelv alapvariánsa orosz nyelvü, ebből kellett elkészitenünk a nemzeti nyelvü változatot. Az OIK ez év elején megjelentette a számitógéppel előállitott, átdolgozott rubrikátort és a tezaurusz mindkét részét.

Mindeddig a dokumentumok indexelésében csak a rubrikátort alkalmaztuk, ami egyben azt is jelzi, hogy a meglévő adatbázisban csak nagyobb tematikus egységek szerint tudunk keresni. Az alközpontoknak megküldtük a Medinform Rubrikátorát, igy az ott dolgozó kollégák nagyjából fel tudják mérni a visszakeresés lehetőségeit. A rubrikátor mintegy 1200 tematikus egységet tartalmaz, ezen egységek szerint mindenképpen megvalósitható az anyag lekérdezése, s természetesen az egységek kombinációjával is. Ez azonban messze nem elég egy-egy nagyon specifikus témakör releváns irodalmának lekérdezéséhez. Erre a tezaurusz ad majd lehetőséget, amely kb. 9000 deszkriptort tartalmaz.

A MEDIK adatbázis tökéletesitésére szükség van. Egyrészt a dokumentumok mélyebb tartalmi feltárásáról kell gondoskodnunk, aminek eszköze a deszkriptorokkal való indexelés, másrészt egyre nagyobb számu referátumot kell a rendszerbe bevinnünk.

A deszkriptorokkal való indexelést 1983 folyamán minden ország megkezdi. A referátumok bevitele - ugy tünik - nagyobb nehézségekkel jár, ui. igen nagy szellemi ráforditást és adatrögzitési kapacitást igényel. E területen a magyar kijelölt nemzeti szerv a legaktivabb, 1982-től folyamatosan viszünk be angol nyelvü referátumokat /az 1983-ra tervezett mennyiség kb. 1000 referátum/; egy-két ország ennél jóval kisebb számu, orosz nyelvü referátumot visz be.

A jelenlegi helyzet összegzéseképpen azt mondhatom, hogy az utolsó két év anyagából már most tudunk végezni szelektiv információterjesztést /ld.profilok/, s 1984-ben szándékunkban is áll meginditani ezt a szolgáltatást.

A szolgáltatás természetesen nem lesz dijtalan, hiszen a számitógépes szolgáltatások meglehetősen költségesek.

Végezetül felmerülhet Önökben a kérdés, vajon mi célja, haszna, értelme egy olyan adatbázisnak, amely csak a szocialista országok szakirodalmát nyujtja. A teljesség igénye nélkül emlitek néhány szempontot a kérdés megitéléséhez.

A MEDIK adatbázis - a továbbiakban egyre növelve a feldolgozott dokumentumok mennyiségét - a szocialista országok szakirodalmának jóval nagyobb hányadát öleli majd fel, mint a már funkcionáló orvostudományi adatbázisok. Az utóbbiakban ezeknek az országoknak a szakirodalma ugyan képviselve van, de nem lehet állitani, hogy a feltártság aránya kellőképpen reprezentálja is ezeknek az országoknak az orvostudományi eredményeit.

A MEDIK-et ugyanakkor egyfajta előkészületnek is tekintjük arra az esetre, ha valamilyen -politikai vagy gazdasági- okból tartósan nem tudnánk hozzájutni a nyugati adatbázisokhoz. Ebben az esetben készen kell állnunk arra, hogy egy már meglévő és jól müködő rendszert "feltöltsünk" a többi ország szakirodalmával.

Az előkészület jele pl. az angol nyelvnek mint második munkanyelvnek az alkalmazása; ez egyedül a Medinform gyakorlata a NÁTMIR-ek közül. Az angol nyelv bevitelével több célunk is van, egyrészt a Medinform felhasználói számára ismertebb az angol, mint az első munkanyelv, az orosz, másrészt, ha a MEDIK eléri a kellő fejlettséget, meg lehet kisérelni a hatékony és racionális együttmüködést a KGST-n kivüli nemzetközi rendszerekkel.

S végül szólok a MEDIK-nek egy olyan előnyéről, amelyre a bevezetőben már utaltam, miszerint ez a nemzetközi kötelezettségünk teszi lehetővé, hogy saját információs kiadványainkat is automatizáltan állitsuk elő.

A Hungarian Medical Bibliography 1983/1. számának számitógéppel előállitott kézirata már elkészült, nyomdai sokszorositásra vár, még ebben az évben elkészittetjük a 2. szám kéziratát is.

A HMB-nél a számitógépes előállitás nem jelent strukturális

változást, a MeSH-deszkriptorokat nehézség nélkül be tudtuk vinni a rendszerbe.

Folynak a Magyar Orvosi Bibliográfia automatizált előállításának kisérletei, ez azonban hosszabb időt igényel, mert a feltárásban a Medinform információkereső nyelvét kell alkalmaznunk, éppen ezért a kiadvány strukturája és mutatóapparátusa is megváltozik. Az ilyen változásokhoz a felhasználók előbb-utóbb hozzászoknak, nyilván ez lesz a helyzet ebben az esetben is.

Kiadványaink automatizált előállításának előnyeiből csupán azt emlitem meg, hogy egyrészt kiküszöböljük a párhuzamos feldolgozást, másrészt a kézirat előlállitásának ideje ill. az előállitási idő lerövidül.

S végül a MEDIK-adatbázis egészéből ill. külön a magyar adategyüttesből - konkrét igényre - elő tudunk állitani problémára orientált /tematikus/ bibliográfiai kiadványokat, viszonylag rövid idő alatt.

A Medinform-nak - a már ismertetett MEDIK-en kivül - még két bázisszerve van. Az egyik az un. MEDPERIODIK bázisszerv, mint már utaltam rá, ez azonos az OIK-kal.

Feladata a világ orvosi-biológiai periodikáit regisztráló számitógépes adatbázis létrehozása. Az előzményekről röviden annyit, hogy az OIK évek óta - kétéves periodicitással - kiadja a Medinform-tagországokban található nemzeti és külföldi orvosi periodikák jegyzékét, megjelölve azt is, hogy a periodika mely tagországokba jár. A számitógépes adatbázis ennél több információt ölel majd fel, regisztrálni fogja a világ orvosi-biológiai periodikáit, függetlenül attól, hogy azok járnak-e valamely tagországba vagy sem. Ily módon elvileg áttekinthető lesz az orvostudomány és határterületeinek periodika-termése. Az adatbázis kiegészül természetesen továbbra is a lelőhelyre való ráutalással, sőt azt is nyilvántartjuk, hogy az adott periodikával rendelkező tagország tud-e arról mikrofichet vagy a benne foglalt cikkekről xerokópiát szolgáltatni más tagországok számára. Megkockáztatom, hogy hosszu távon az adatbázis alapul fog szolgálni a nemzetközi méretekben koordinált beszerzéshez is.

Az adatbázis alapja az ISDS adatállománya, amelyből - az Országos Széchenyi Könyvtárral mint Magyar ISDS Központtal való együtt-

működésünk révén - számítógéppel kiválogatjuk a szakterületünkre tartozó periodikák rekordjait, hozzárendeljük a Medinform követelményeinek megfelelő adatokat.

Az adatbázis out-put-ja: periodikusan megjelenő bibliográfiák, speciális jegyzékek /pl. egy szükebb szakágazat anyaga stb./, összehasonlító táblázatok stb., s természetesen adatokra vonatkozó egyedi kérdésekre adott válaszok.

Az adatbázis létrehozásának munkálatai folynak, most zajlik a számítógépes kiválogatás az ISDS adatbázisból. Első, kisérleti kiadványunkat 1984-ben szándékozunk előállitani.

A továbbiakban erre az adatbázisra épülhet majd a magyar lelőhelyjegyzék előállitása is.

A harmadik bázisszerv az orvosi-jogi tájékoztatás bázisszerve, amelynek feladatait a pozsonyi Egészségügyi Információs Intézet, mint Csehszlovákia második kijelölt nemzeti szerve látja el. E rendszer célja, hogy tájékoztatást nyujtson a tagországokban megjelenő orvosi-egészségügyi jogszabályokról, a későbbiekben a vonatkozó jogi szakirodalomról is. A rendszer ezidő szerint hagyományos módszerekkel dolgozik. A kijelölt nemzeti szervek orosz cimforditással és részben annotációval ellátott bibliográfiai leirásokat küldenek az országukban megjelenő jogszabályokról, a bázisszerv ezekből bibliográfiát szerkeszt és ad ki "Index Medico-iuridicus" cimmel . Amennyiben Önök közül igény merül fel a kiadványra, kérjük, jelezzék ezt az OIK Medinform osztályának.

Az orvosi-jogi tájékoztató rendszer a távolabbi jövőben ugyancsak automatizált lesz, s a feldolgozott dokumentumok információit az eddiginél sokkal differenciáltabban - paragrafus szinten - fogja feltárni.

Tisztelt Tájértekezlet! Törekedtem arra, hogy előadásom csak a legfontosabb információkat nyujtsa, igy meglehet, tulságosan is töményre, ugyanakkor hosszura sikerült, ám igy is inkább csak bő vázlatot adtam a témáról.

Felhasznált irodalom

1. A Medinform Rendszertanács-ülések jegyzőkönyvei.
2. A Nemzetközi Tudományos Müszaki Információs Rendszer Szolgáltatásai - 1983. Budapest, OMIKK.

3. A KGST-tagországok Nemzetközi Tudományos és Müszaki Információs Rendszere. NTMIK-OMIKK, 1983.
4. Szosztojanie i perszpektivü razvitija szisztemü Medinform. /PK SZEV po szotrudnicsesztvu v oblaszti zdravoohranenija - Medinform/ Budapest, 1982. CIMI /OIK/.

Automatized COMECON information systems utilizable in medical science information

Mária SZILÁGYI CSÉCS

The national governments of Comecon signed an agreement in 1979 in order to establish The International Scientific and Technical Information Center which operates with 25o members in Moskow. Half of the cooperators are chosen from the member countries. In the framework of the International Scientific Information System the Center has worked up 7 specialized and 21 sectoral international systems, one of those is the Medinform dealing with the medical-biological special literature. The publication particularly writes about the Special Information System on Scientific Researches, as a system which gives the most valuable pieces of information /not obtainable from other places/ for the physicians in the following types of services:

final reports on completed scientific researches, defended thesises in order to make a scientific degree, scientific technical reviews not placed into the booktrade, computer-programs elaborated in the Comecon countries. The information about these documents appears in special abstracting journals. The databasis of the scientific researches contains 25o.ooo document-descriptions, its yearly growth is about 4o.ooo records and 14,2% is of medical-scientifical nature.

Further services of the system are the selective information distribution and the retrospective look-up /as per 2loo profiles/.

After the short introducing of the Published Documents, Industrial Catalogues, Automatized International Registry System of Peridodical Publications, Specialized System of Technical-Scientific Pictures the detailed review of Medinform follows.

The institutions cooperating in the Medinform system are the medical-scientific information centers of the member-countries as appointed national organs of the system. The improvement of the system - existing since 1977 under the name Medinform and built up according to the structure introduced in the publication - goes forward in slow stages, first of all, because for making further steps in development every member-country should work up its own national medical literature by computing machines, aiming completeness.

The numbers of documents elaborated by the member countries are growing, the input data put on magnetic band arrive at Sofia to the Medik database where the tapes get unified. The basis contains 5o.ooo document-descriptions and is enlarged by 3o-35.ooo records yearly /bibliographic description in original national language translated into Russian and English/.

At the beginning the indexing takes place with the rubricator containing 12oo thematic units, further gradually with the thesaurus holding 9ooo descriptors and begins the input of the abstracts into the databasis.

One of the Hungarian "By-products" of the Medinform system is the mechanical production of the Hungarian Medical Bibliography which began in 1983.

One of the basic organs of the Medinform, the so-called Medperiodik works in Hungary at the National Institute for Medical Information. Its task is the setting up of a computerized databasis which registers the medical-biological periodicals of the world. The registration of national and foreign periodicals which can be found in the member-countries and the periodical issue of the catalogues has been going on for years. The computerized databasis registers the medical-biological periodicals of the world, showing their finding place in the member-states.

In Czechoslovakia works the third basic organ of the System, that of the medical-legal information which collects the bibliographic descriptions and annotations of the medical-sanitary legal rules of the member countries.

The bibliography issued on the traditional way is called Index medico-iuridicus.

Информационные системы СЭВ, используемые в обеспечении научно-медицинской информацией

Мария Силадьи Чеч

Согласно межправительственной договоренности между странами-членами СЭВ в 1969 году был создан Международный Центр Научно-технической информации (МЦНТИ), который действует в Москве, имея в своем штате 260 сотрудников, из которых половина - представители стран-членов СЭВ. В рамках Международной Системы Научно-технической Информации (МСНТИ) образовались 7 специализированных и 21 отраслевая международные системы, одной из которых является система Мединформ, занимающаяся спецлитературой по медицине и биологии.

В сообщении более подробно освещается Международная Специализированная Информационная Система научно-исследовательских работ (МСИС НИР), которая предоставляет потребителям-медикам наиболее ценную, не достижимую другими способами, информацию следующих типов: отчет о завершенных научных исследованиях, о защищенных диссертациях на соискание научной степени, научно-технические обзоры, не попавшие в сеть книжной торговли, пакеты прикладных программ, разработанных в странах-членах СЭВ. Информация об этих документах издается в специальных реферативных бюллетенях. База данных научных исследований включает в себя 250 тыс. описаний документов, годовой прирост составляет 40 тыс. записей, из которых 14% составляет медицинская тематика.

Следующими видами обслуживания являются избирательное распространение информации и ретроспективный поиск (по 2100 профилям).

После краткого ознакомления с деятельностью МСИС Опубликованных документов, Промышленных каталогов, Научно-технических фильмов и Международной автоматизированной регистрации сериальных изданий следует более полное описание деятельности системы Мединформ.

Центры научно-медицинской информации стран, участвующих в системе Мединформ, являются Выделенными Национальными Органами (ВНО). Система, существующая под названием Мединформ и имеющая структуру, представленную в настоящей публикации, организована в 1977 году. Система развивается медленными темпами, в первую очередь потому, что необходимым условием следующего этапа является переход всех стран-участниц на машинную обработку собственной национальной медицинской литературы в наиболее полном объеме. Количество документов, обрабатываемое странами-участницами, постепенно возрастает, входные данные на магнитной ленте (МЛ) вводятся в базу данных •Медик (Базовый орган (БО) которой находится в г.София, НРБ), где МЛ объединяются в один массив. В базу данных в настоящее время введено 50 тыс. документов, и это число увеличивается на 30-35 тыс. записей в год (библиографические описания на национальном языке страны и их перевод на два рабочих языка - русский и английский). Вначале индексирование происходило с помощью Рубрикатора, включающего 1200 тематических понятий, затем постепенно начал применяться Тезаурус, содержащий 9 тыс. дескрипторов.

Обработка документов расширилась введением в базу данных рефератов. Помимо машинной обработки материалов для Медик на базе тех же данных с 1983 года составляется национальное издание Hungarian Medical Bibliography.

Одним из БО Мединформ является Медпериодик, деятельность которого

осуществляется в Центральном институте медицинской информации (ЦИМИ, г. Будапешт, ВНР). Задачей БО является создание базы данных по регистрации мировой медико-биологической периодики. На протяжении многих лет в странах-участницах Мединформ осуществляется регистрация национальных и зарубежных периодик и периодическое издание Указателей. С помощью машинной обработки мировая медико-биологическая периодика, находящаяся в странах-участницах, будет регистрироваться с указанием ее местонахождения.

В Чехословакии находится третий БО по сбору и регистрации библиографических описаний документов, касающихся медико-правовых предписаний стран-участниц Мединформ, из которых некоторые снабжены также аннотациями. Издаваемый в настоящее время библиографический указатель по медико-правовым предписаниям "Index Medico-Iuridicus" составляется традиционным способом. С 1984 года планируется постепенный переход на машинную обработку.

Tájékoztatás ember-gép kapcsolatban. Tapasztalatok a Medline adatbázisban folytatott irodalomkutatásban.

BORSY Tamás
Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
B u d a p e s t,
Igazgató: dr. Birtalan Győző

Éppen négy évvel ezelőtt az orvosi könyvtárosok és orvostanácsadók jubileumi országos értekezletén tartott előadásomban még a következőket kellett mondanom:
" A hazai orvostudományi tájékoztatás a számitógépes megoldások terén messze lemaradt, összességében pedig korszerütlen, nem kis részben éppen az automatizálás hiánya miatt. Persze az orvosok nem az automatizált szolgáltatást, mint olyat igénylik, hanem a jó szolgáltatást. Ez utóbbi azonban országos szinten ma már csak a legkorszerübb technikával állitható elő."

Nos, a mult év végén az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár számára megnyilt a lehetőség arra, hogy a Medline adatbázisból on-line üzemmódban számitógépes szakirodalmi kutatásokat végezzen. A kereséseket novemberben kezdtük el és rövidesen meg is inditottuk az ezen alapuló információs szolgáltatásunkat.

Mielőtt ezen viszonylag rövid, de rendkivül sok tapasztalatot gyümölcsöző időszak tanulságairól beszámolnék Önöknek, engedjék meg, hogy magáról a Medline rendszerről, egyáltalán az on-line párbeszédes üzemmódról ejtsek néhány szót; - a jelenlevők szempontjából inkább csak rekapitulációként, emlékezetfrissitőül.

Az on-line szó a telefontechnikából származik, és azt jelenti szó szerint, hogy "vonalban", vagyis a hivó és hivott egymással állandó összeköttetésben van. A mi esetünkben tehát a kereső személy, ill. annak terminálja a szolgáltató számitógéppel van állandó,többnyire vezetékes kapcsolatban. Mig az on-line irodalomkutatás vagy információkeresés a kommunikációs kapcsolatra utal, a párbeszédes /vagy interaktiv/ keresés a módszer jelzője.

Nemzetközileg inkább az On-line keresés kifejezés terjedt el. Az on-line irodalomkutatás lényege, hogy a témánkat leiró, többnyire angol nyelvü kulcsszavakat /tárgyszavakat/ egymással logikai kombinációba hozzuk, majd az igy megfogalmazott és egy terminál billentyüzetén "begépelt" un. keresőprofil vagy keresőkérdés segitségével egy távoli /pl.USA-beli/ számitógépben tárolt információk közül kiválasztatjuk a témánkkal foglalkozó információs tételeket. Tekintettel a számitógéppel való közvetlen, tehát on-line kapcsolatra, a perc tört része alatt kapott válaszok alapján lehetőség van keresőkérdésünk azonnali módositására, és igy témánk minél pontosabb megközelitésére.

Ezzel az irodalomkutatási módszerrel rövid idő alatt/olykor percek alatt/ és igen szelektiven megkaphatjuk a témánkban az utóbbi 10-15 évben megjelent publikációk listáját. A számitógépben tárolt információk szakterületenként adatbázisokba vannak csoportositva. Az adatbázisok a különböző publikációk - folyóiratcikkek, szabadalmak, szakkönyvek, kutatási jelentések, konferenciakiadványok stb. - un. bibliográfiai leirását tartalmazzák, ezeket neveztem az előbb információs tételnek. Egy-egy publikációról készült információs tétel elnevezése a számitógéppel olvasható formában egy-egy rekord. Az információs tétel és gépi változata, a rekord általában a következő adatokat tartalmazza: a publikáció cime, szerzője, megjelenésének helye, ideje, a tartalmát kifejező elemek, mint a témát leiró tárgyszavak vagy kulcsszavak, kódok, osztályozási jelzetek és gyakran rövid tartalmi kivonat, referátum vagy abstract. Ezért nevezzük az ilyen információkból álló adatbázisokat bibliográfiai adatbázisoknak. Egyes adatbankok különböző numerikus, azaz tény- és számadatokat tartalmaznak, mint pl. statisztikák, spektroszkópiai jellemzők, fizikokémiai állandók stb. Ezeket faktografikus adatbankoknak is szokták nevezni.

A gépi adatbázisok megértéséhez elengedhetetlen a deszkriptor és tezaurusz fogalom ismerete. A deszkriptorok a dokumentum tartalmát leiró kötött kulcsszavak /tárgyszavak/, amelyeket előre összeállitott és gondosan rendszerezett szójegyzékből, az un. tezauruszból /"controlled vocabulary"/ válogattak ki az indexelők az adatbázis előállitásakor. A legtöbb adatbázis rendelkezik deszkriptorokkal /és tezaurusszal/, amelyek a visszakeresését megkönnyitik.

Egyéb keresést könnyitő eszközök is vannak: tematikus osztályozási rendszerek ill. jegyzetek, szabadon választott /kötetlen/ kulcsszavak stb. On-line keresésre a rekord bármely önálló szava /a cim, a referátum szavai, kötött vagy kötetlen kulcsszavak, deszkriptorok, szerzőnevek, számjelzetek, rövidités stb./ felhasználhatók; ezeket egységesen keresőszavaknak hivjuk.

A továbbiakban csak a bibliográfiai adatbázisokról és a bennük végzett on-line irodalomkutatásról lesz szó.

Az egyes számitógépes adatbázisoknak általában nyomtatott változatuk is van /sőt, ezek voltak előbb/: az un. referáló folyóiratok, amelyek összeállitása és kinyomtatása is ma már egyre inkább számitógéppel történik. Az adatbázis-előállitó intézmények lehetnek állami támogatásban részesülő intézmények /pl: könyvtárak: NLM/, tudományos társaságok /pl.: az American Chemical Society-hez tartozó Chemical Abstracts Service /CAS//, vállalatok /pl. a Predicasts Inc./.

Az adatbázis-előállitók mágnesszalagos adatbázisaikat eladják különböző információs szolgáltató központoknak, un. "search service" -eknek vagy "vendor"-oknak, amelyek nagykapacitásu számitógépükben kezelik azokat, és használati dij ellenében on-line hozzáférést biztositanak hozzájuk a világ különböző részéről.

A mágnesszalagokat az adatbázis-előállitók időszakonként küldik a szolgáltató központoknak, éppen ugy, mint a referáló folyóiratokat a könyvtáraknak. A szolgáltató központok tehát előfizetnek a mágnesszalagok "számaira", amelyek egy-egy időszak /egy-két hét, egy hónap stb./ friss szakirodalmát tartalmazzák rekordok formájában. A szolgáltató központok a hetente-havonta stb. érkező mágnesszalagokat beépitik az adatbázisba, ilymódon frissitik azt fel az uj anyaggal.

Az on-line kapcsolódás technikai feltételei

Terminál

A felhasználó és a számitógép közötti üzenet elküldésére, ill. vételére és megjelenitésére alkalmas berendezés. Ez általában egy képernyős és az irógéphez hasonló billentyüzettel ellátott eszköz, melyhez többnyire nyomtató berendezés is csatlakozik.

The System!

WHAT IS THE SYSTEM YOU ARE ABOUT TO LEARN? . . . . .

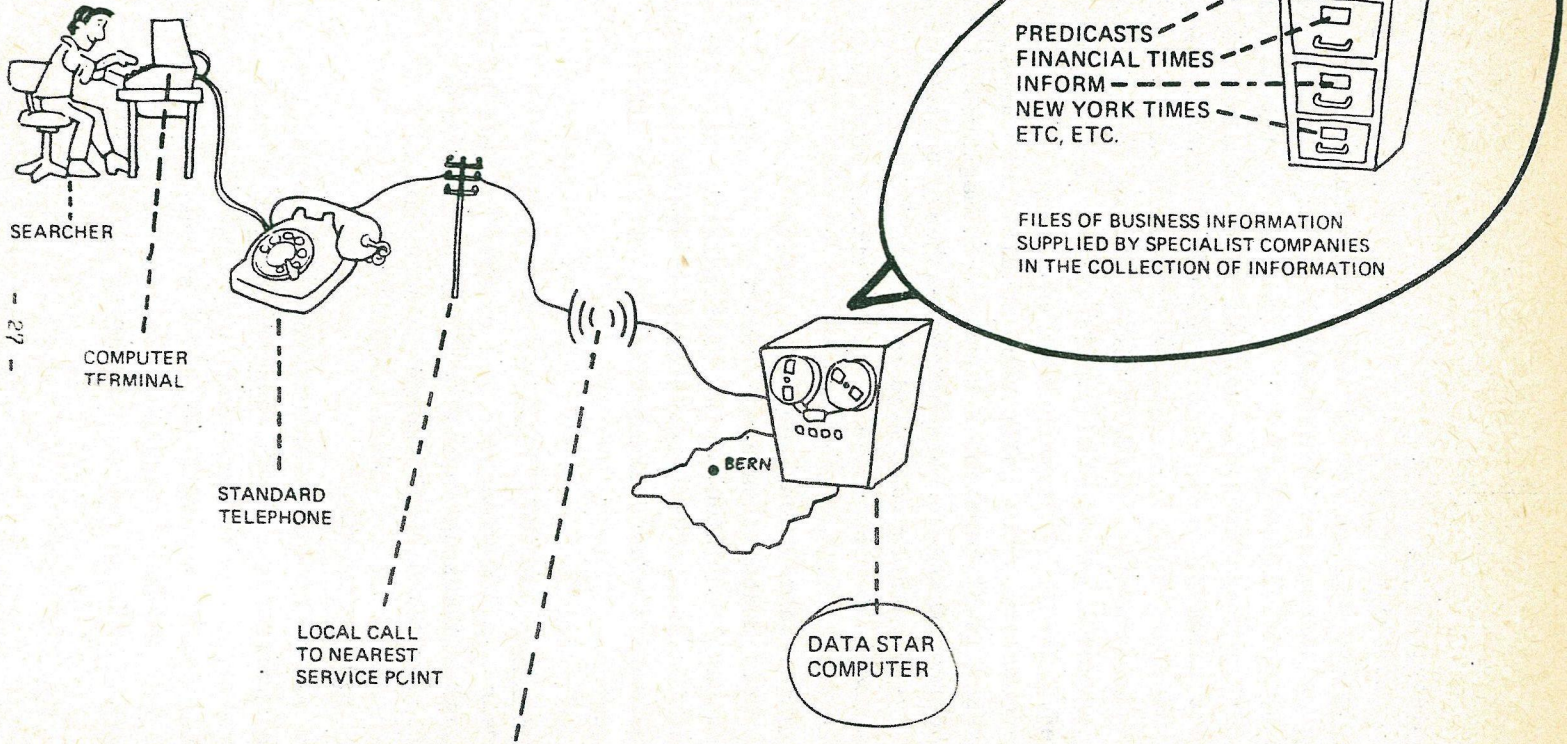

ONCE CONNECTED TO THE SERVICE THE TECHNOLOGICAL ASPECTS CAN BE IGNORED

Adatátviteli eszközök

Az adatbázis-szolgáltató központok számitógépéhez vagy kapcsolt telefonvonalon /nemzetközi távhivással/ vagy adatátviteli hálózaton keresztül lehet csatlakozni. Közvetlen telefonhivással érjük el a közeli szolgáltató központokat, mint az INIS, AGRIS és DATA-STAR. Az adatátviteli hálózat lehet vonalkapcsolt és csomagkapcsolt hálózat, amely számitógép-vezérléssel működik. A keresés megkezdése előtt gondosan meg kell terveznünk a végrehajtás lépéseit, vagyis a stratégiát. A témát jól meg kell értenünk, meg kell állapitanunk a releváns adatbázisokat, a témát meghatározó fogalomköröket, ki kell választanunk az egyes fogalomkörök közötti logikai kapcsolatot. Minél alaposabb az előzetes tervezés, annál hatékonyabb lesz a keresés. A korszerü csomagkapcsolt hálózatban az egyes üzenetek töredékekre bontva és más üzenetek töredékeivel összekeveredve haladnak, majd a cél előtt ujra értelmes üzenetekké rendeződnek. Ez biztositja az adatátviteli vonalkapacitás maximális kihasználását.

Magyarországról vonalkapcsolt adatátviteli hálózaton keresztül- mühold közbeiktatásával - érjük el az USA-beli szolgáltató központokat / a DIALOG-ot is/. Jelátalakitó berendezés /MODEM = modulátor-demodulátor/ konvertálja a terminálon elküldött digitális jeleket telefonvonalon való továbbitásra alkalmas impulzusokká és forditva.

Password

A felhasználót azonositó, és az adatátviteli hálózat, illetve a szolgáltató központ számitógépének használatára jogositó titkos jelszó, amelyet szerződéskötéskor adnak át a felhasználónak.

Az adatbázisok felépitése

Egy publikált dokumentumról készült információs tétel számitógépben tárolt rekordja un. adatmezőkből áll, mint pl. a cimet vagy a szerzőt vagy a tárgyszavakat stb. tartalmazó mező. A mezők mondatokból, azok szavakból állnak, a szavakat /alfabetikus és numerikus/ karakterek alkotják. A rekordok szerkezete adatbázisonként és szolgáltató központonként némileg eltérő lehet.

A MEDLARS-MEDLINE-rendszer

Amikor 1964 januárjában az Egyesült Államok-beli Bethesdában a National Library of Medicine /NLM/ először állitotta elő a Medlars rendszer segitségével az Index Medicust, uj szakasz kezdődött ennek az információs eszköznek változatos, a mult századra visszatekintő történetében.

A mult J.S. Billings nevéhez kapcsolódik, aki 1865-ben átvette Washingtonban a "Surgeon General's Office" könyvtárának, a National Library of Medicine elődjének a vezetését. Kezdeményezésének köszönhető az Index Medicus és az Index Catalogue kiadása.

Amilyen fontos ez az információs eszköz ma is ezen időszak orvosi irodalmának kutatásában, ugy mutatkoztak meg rövidesen a módszer korlátai. Az az eredeti cél, hogy az orvosi irodalmat - könyveket és folyóiratokat - gyakorlatilag teljes egészében, szinte naprakészen regisztrálják, manuális módszerekkel /a pénzügyi nehézségekről nem is beszélve /nem volt megvalósitható. Ezért került sor 1960-ban a monográfikus /NLM Catalog, 1966 óta NLM Current Catalog/ és a folyóirat irodalom /Index Medicus New Series/ gyüjtésének szétválasztására. Ezenkivül már 1960-63 között az Index Medicus előállitásánál a gépesités módszereit alkalmazták /lyukszalagirógép, szortirozógép stb./. Egyidejüleg megkezdődtek az elektronikus adatfeldolgozás bevezetéséhez szükséges előkészületek. A NLM-nek emellett kapóra jött, hogy az amerikai állam a szovjet ürsikerek befolyása alatt /un. szputnyik-sokk/ szorgalmazta a kutatómunka - s egyuttal a tudományos tájékoztatás - támogatását. A Medlars rendszer kapta a kormánytól azt a feladatot, hogy egy hatékony nemzeti információs rendszer modelljévé váljék. 1967-ben megkezdődtek az on-line technikával kapcsolatos kisérletek. Az SDC-vel /Systems Development Corporation/ együttmüködve, kipróbálták az SDC u.n.ORBIT rendszerét/ on-line Retrieval of Bibliographic Information Timeshared/ egy kiválasztott adatbázison /neurológia/. Ezt követte 1970-ben egy további tanulmány azzal a céllal, hogy a röviditett Index Medicus adattárát on-line módon hozzáférhetővé tegyék. Az adatokat Kaliforniában az SDC komputerben tárolták, az on-line hozzáférhetőséget a telexhálózat biztositotta /TWX = Teletypewriter Exchange Network/.

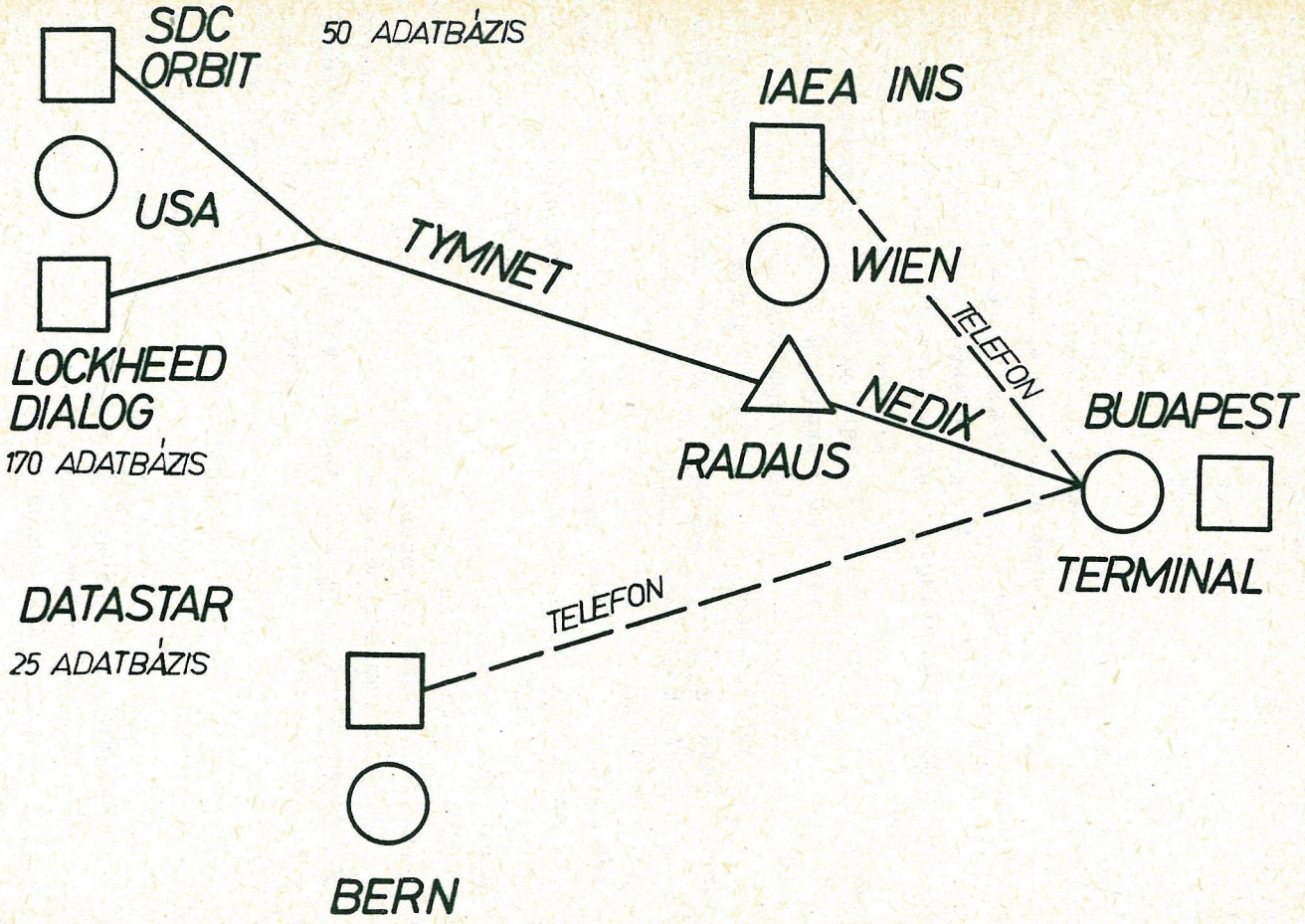
SDC
ORBIT
50 ADATBÁZIS
USA
LOCKHEED
DIALOG
170 ADATBÁZIS
TYMNET
IAEA INIS
WIEN
TELEFON
NEDIX
RADAUS
BUDAPEST
TERMINAL
DATASTAR
25 ADATBÁZIS
TELEFON
BERN

Az a pozitiv visszhang, amelyet ez az AIM-TWX rendszer 90 orvosi intézmény felhasználóinál kiváltott, felbátoritotta a NLM-t on-line szolgáltatásainak bővitésére: 1971 októberében a Medline /Medlars on line/ megkezdte munkáját. A Medline-file /adattár/ eleinte 1200 folyóirat cikkeinek bibliográfiai adatait tartalmazta /azaz kb. felét az Index Medicus folyóiratainak/ a folyó évre, valamint két évre visszamenőleg. Az Index Medicus fennmaradó folyóiratai alkották az un. Compfile-t, amelyet csak off-line alapon lehetett keresni. 1974-ben ez a szétválás megszünt. Azóta a Medline magában foglalja az Index Medicus összes folyóiratát, valamint azokat, amelyeket az "Index to dental literature" és az "International Nursing Index"részére jelölnek, összesen 3000 folyóiratot.

Ezenkivül uj file-okat kapcsoltak be: 1972-ben az SDI-line-t, 1973-ban a CAT-line-t, a SET-line-t, 1974-ben a TOX-line-t, a CANCER-line-t. Mivel rövidesen kiderült, hogy az on-line rendszer hatékonysága nagymértékben függ a gyors és előnyös áron számitott kommunikáció megteremtésétől, 1972-ben megállapodás született a Tymshare Inc-val. Ez a cég az USA-ban és Nyugat-Európában "50 elágazási pont"-tal rendelkező kereskedelmi telefonrendszert müködtet, kedvezményes áron.

További javulást jelentett a SUNY rendszerrel való megállapodás: A Medline file-okat egyidejüleg Albany-ban is betáplálják egy számitógépbe. Ez növeli a rendszer kapacitását és biztonságot nyujt a NLM komputer zavarainál.

Abból a 21.000 folyóiratból, amellyel a National Library of Medicine rendelkezik, az Index Medicus részére 2.500-at indexelnek, évente kb. 250.000 cikket. Az NLM megitélése szerint ez reprezentativ választéka a folyóirat irodalomnak, akár biomedicinális elméleti kutatásról, akár klinikai orvostudományról legyen szó.

Ezek a 30 nyelven irt folyóiratok összesen 73 országból származnak, 69 %-uk az USA, Nagy-Britannia, NSZK/Nyugat-Berlin, Svájc Japán, Franciaország, Olaszország, Szovjetunió és NDK-ból. A cikkek 55-től 60 %-ig terjedően angol nyelven iródnak.

A Medlars alapvetően nemzeti rendszer, amely azonban másodlagosan nemzetközivé fejlődött. Ez az irodalom indexelésének nemzetközi munkamegosztására is vonatkozik. /az un."Quid pro quo" megállapodás

szerint több ország: Ausztrália, Kanada, Anglia, Franciaország, NSZK, Svájc, Olaszország, Japán, Mexikó, Dél-Afrika, Svédország és egyes Dél-Amerikai országok a saját, illetve a szomszédos országok szakirodalmát feldolgozva adják át az NLM-nek, cserébe a Medlars mágnesszalagjai, illetve a Medline-használat ellenében.

Medlars mágnesszalagokat készitenek Ausztráliában, Angliában, NSZK-ban, Japánban, Svédországban, valamint Sao-Paoloban. Több országban használnak az NLM-hez vagy az emlitett Medlars központokhoz kapcsolódó terminálokat. Ilyen módon sikerült az out-putokat is decentralizálni.

A Medlars kulcsfolyamata ma is az un. intellektuális indexelés.

Ennek alapjául szolgál:

a/ egy ellenőrzött szókészlet / a MesH - Medical Subject Heading néven ismert/, ami többek között a következőkből áll:
- 15.000 főtárgyszóból /main heading/: egy cikk tartalmi koncepciójának meghatározására szolgáló cimszavak, melyek alfabetikus, permutált, illetve szisztematikus elrendezésben /tree structure/ találhatók.
- un. subheadingekből, amelyek a főtárgyszavak=deszkriptorok= main headingek specifikus aspektusának meghatározásához szükségesek.

Az Index Medicusban a subheading-ek azt a célt szolgálják, hogy a deszkriptorok alatt az irodalmat osztályozzák, pl.:

dermatitis
dermatitis/diagnosis
dermatitis/drug therapy
dermatitis/etiology

b/ Az indexelés egységesitésére átfogó irányelveket dolgoztak ki:
- A folyóiratokat elsőbbség,"prioritás" szerint felosztották.
  1. helyen szerepelnek azok a folyóiratok, melyeknél mély indexelést kell végezni, a lehető leggyorsabban;
  2. helyen szerepelnek azok, melyeknél mély indexelés szükséges, de időmegszoritás nélkül; végül a
  3. helyen a nem mély-, és nem gyors indexelést igénylő szaklapok állanak.

- Az IM /Index Medicus/ és NIM /non IM/ fogalmak között különbséget kell tenni. IM fogalom alatt jelenik meg a cikk az Index Medicusban /és természetesen az on-line keresésnél is/; a többi /NIM/ fogalom csak komputeres keresésnél válik hozzáférhetővé..
- Az indexelésnél mindig a lehető legspecifikusabb fogalmat kell választani. A fogalmak koordinálásával a specifikusságot fokozni lehet.

A gyakran használt specifikus fogalmak részére prekoordinációk szolgálnak, mint pl. stomach neoplasms, liverglycogen.
Más tipusu koordinációra ad lehetőséget a main headingek és subheadingek kombinációja, pl. hepatitis/pathology.

A 76 subheading mindegyikénél pontosan meghatározták, hogy a tezaurusz szisztematikus részének, az un. tree structure-nek mely meghatározott kategóriáival kapcsolható össze. Erre az on-line keresésnél nagyon kell ügyelni.

Az elmult 8-10 évben a következő tendenciák igazolódtak a Medlars viszonylatában:

1. Az on-line keresés szerepe fokozódott. Az információszolgáltatásnak ez a fajtája mutatja a legnagyobb növekedési rátát! Az NLM-nél 1974-ben 280.000 on-line keresés történt /ebből 180.000 Medline/. 5 évvel később már több mint 1 millió keresés /ebből 550.000 Medline/.
   A meglévő adatbázisokat növelték; egyre többnél valósitották meg az on-line hozzáférhetőséget.
2. Emelkedett a felvett referátumok száma; a referátumokban végzett keresések, sőt azoknak szükség esetén on-line kiiratása is emelkedő tendenciát mutat.

A Cancerlit file /amely a korábbi Cancerline része, s jelenleg több mint 200.000 referenciát és referátumot tartalmaz a "Cancer Therapy Abstracts" és "Carcinogenesis Abstracts" publikációinak megfelelően/ és a Toxline /8 különböző subfile-ből áll, a legtöbbje kivonatot tartalmaz/ mellett az elmondottak a Medline-re is vonatkoznak. Jelenleg 1.500 folyóirat angolnyelvü szerzői referátumait tárolják és bocsátják on-line rendelkezésre. Ennek tulajdonitható, hogy növekedett a szabadszöveges keresés jelentősége.

3. Folytatódott az a trend is, hogy meglévő, vagy tervezett kutatásokra vonatkozó információkat /on-going-research/ on-line alapon hozzáférhetővé tegyenek.
Példa erre az NLM által előállitott Cancerproj /a Cancer-line korábbi része/. Ez a különböző országokból származó 17.000 rákkutatási projekt összefoglalóiból és leirásaiból készül, vagy a RPROJ, /a Toxline subfile-ja, jelenleg 10.000 toxikológiai, epidemiológiai kutatási témát tartalmaz/.

4. A természetes nyelv jelentősége fokozódott. Ez nemcsak azokra az adatbázisokra vonatkozik, amelyek elsősorban szabad szövegkeresésre készülnek, mint pl. a Cancerline, Toxline, hanem a tezaurusz által ellenőrzött információs rendszer prototipusára - a Medlars/Medline-ra is!
Igy a Medline Index File-jában nemcsak a MesH fogalmai találhatók meg, hanem mindazok az értelmes fogalmak, amelyek a cimekben /angol!/ vagy kivonatokban szerepelnek. Ennél az un.szövegkeresésnél a keresési stratégiának a szabad szókincsre vonatkozó szokásos szabályait kell betartani: egyesszám - többesszám, szinonimák, angol-amerikai irásmódok /pl.fetal-foetal, haematology-hematology/szóvégződések stb.

Perspektivák

A 80-as években az NLM az eddigi Medlars II-ből a Medlars III-ba való átmenetet tervezi. A cél egy magasautomatizáltsági szinttel rendelkező integrált információs rendszer kiépitése, ahol az elektronikus adatfeldolgozás nyujtotta lehetőségeket az összes könyvtári-dokumentációs-információs tevékenységnél bevetik, igy pl. a katalogizálásnál, állományellenőrzésnél, indexelésnél /amelyet számitógéppel fognak végezni/, a dokumentumok rendelkezésre bocsátásánál stb.
De ide tartozik majd az egységesités kérdése, a nemzetközi szabványokhoz való alkalmazkodás, más információs rendszerekkel való kapcsolatteremtés egyszerüsitése stb.is.
Az információkeresési folyamat intenzitásának fokozásával uj követelmények jelentkeznek az információs források rendelkezésre bocsátásával kapcsolatosan. Mig az irodalom megrendelésénél már

megszokott dologgá vált az on-line kapcsolatok felhasználása /a Medlars-nál mint Docline/, az még nem világos, milyen további technikai fejlődéssel számolhatunk. Szó van mind facsimile nyomtatásról /dokumentumokat visznek át a BLLD-ből Boston Spa-ból via satellita Washingtonba/, mind videolemezekről. Egy ilyen videolemez 4000 folyóirat tartalmát rögziti és a kivánt részeket másodpercek alatt monitoron jelenteti meg. Tovább emelkedik a komputerkapcsolatrendszerek /hálózatok/ jelentősége. Ezek a hálózatok lehetővé teszik a felhasználók számára, hogy nagyszámu adatbázishoz férhessenek hozzá on-line üzemmódban.

Most pedig - igéretemhez hiven - beszámolok a Medline-adatbázisban végzett on-line keresések során szerzett saját tapasztalataimról. Mint emlitettem, a terminál melletti munkát novemberben kezdtem el. Egy rövid kisérleti időszak során néhány dijmentes keresést végezhettem olyan felhasználók részére, akikkel a gyors kapcsolatteremtés lehetősége adott, az azonnali visszajelzés pedig garantált volt. Miután reflexiók igen kedvezők voltak, februárban elkezdtük az ismertető-felhivó levelek és a megrendelőlapok kiküldését. Javaslatunkkal, hogy ezzel a korszerü módszerrel elsősorban a kutatómunkát támasszuk alá szakirodalmi információkkal /legalábbis az első fázisban/, a minisztérium egyetértett, sőt az 1983-as évre a tényleges költségek 50 %-át is átvállalta azzal a feltétellel, hogy ebben az évben az Egészségügyi Minisztérium tárcaszintü kutatási témáiban folytathatjuk a számitógépes irodalomkutatásokat. 345 ilyen téma van, 17 főirányon belül. Mivel nem tudhattuk előre, milyen arányban érkeznek vissza a kitöltött megrendelőlapok, szakaszosan küldtük ki a felhivásokat. A mult hónapban a fennmaradt 113 cimet is értesitettük a lehetőségről, igy összesen az év során mind a 335 témavezetőt. A februári, márciusi és májusi felhivások kb. 25 %-ára érkezett megrendelés; az augusztusira még jelenleg is jönnek a válaszok, s ugy tünik, hogy ez utóbbira nagyobb arányu lesz a pozitiv reakció. Azok, akiknek irodalomkutatási igényét ilyen módon már kielégitettük, ujra és ujra kopogtatnak az ajtón, azaz többen igényelnek közülük ujabb irodalomkutatást hasonló vagy akár egészen más témában.

A tapasztalat az, hogy egy-egy visszaérkezett megrendelőlap átlag 2,5 - 3 irodalomkutatást jelent; a megrendelők egy része ugyanis eleve több témát jelöl meg, vagy amit a megrendelő egy témának

érez, az a valóságban több tárgykörre bontható, sőt: bontandó. Ugyanis ha egy off-line bibliográfián belül ömlesztenénk elé az összes kért szakirodalmat, akkor - némi tulzással - a mi szolgáltatásunkon belül kellene további irodalomkutatásokat végezni. Ilyen esetben mindenképpen hasznosabban forgathatja a felhasználó az általunk tematikusan szeparált 3-4, olykor még több bibliográfiát.

Kezdetben csak a Radio Suisse adatbankjával, a DATASTAR-ral álltunk on-line összeköttetésben. A DS egyik adatbázisa a 25 közül a Medline. Az OMIKK biztositotta számunkra a password-öt, a devizát, és a terminálhasználatot. A kapcsolat telefonvonalon át teremthető meg a Bernben müködő számitógéppel. Sajnos a Baross utcai nagyszabásu utbontás következtében megsérült a terminált a számitógéppel összekötő nemzetközi kábel, s ezért három hónapig nem tudtunk on-line dolgozni. Kezdetben, átmenetileg, kerülő uton a RADAUS-on keresztül kapcsolatot lehetett teremteni, később ez a lehetőség is megszünt. Közbenjárásunkra és az OMIKK reklamációira a Posta valóban mindent megtett a hiba elháritására, azonban a feladat müszaki szempontból - ugy látszik - tul nagy volt. Bonyolitja ugyanis a helyzetet, hogy a Reviczky utcai terminálról a telefonkábel először a József-központhoz vezet, onnan a távadatátvitelt kézben tartó Belvárosi központhoz, majd onnan a Horváth M. téri Helyközi Távbeszélő Igazgatósághoz. Igy a vonalnak csak a Magyar Postánál három gazdája van.

Közben a munka folyamatosságának biztositására szereztünk a DIALOG /korábban LOCKHEED-nek nevezett/ adatbankhoz password-öt. A számitógép, amellyel párbeszédet folytatunk,, Kaliforniában van, a kapcsolat speciális távadatátviteli kábelen jön létre, mühold közbeiktatásával.

A felhivó levelet, méginkább a négyoldalas megrendelőlapot sikerült valóban ugy megkonstruálnunk, hogy többnyire igen aprólékosan, részletekre kiterjedően fogalmaznak a megrendelők témájukkal kapcsolatban. Szinte egyetlen olyan megrendelés sem érkezett, amely lineáris, egydimenzióju, tehát nyomtatott indexekben manuálisan is kereshető témát tartalmazott volna. Magyarul: az on-line keresés, ha jól csináljuk, nemcsak releváns információkhoz vezet, hanem pertinencia-értéke is nagy lehet. Mint tudjuk, a relevancia a tárgy és a dokumentum egybevágóságára vonatkozik, a pertinencia ennél is

több: a pertinens dokumentum alkalmas egy bizonyos kutató meghatározott gondolatmenetének továbbvitelére.

Most néhány gyakorlati példával is szeretném megvilágitani a korábban elmondottakat. Ezek a példák részben saját tapasztalások, részben nemzetközi tapasztalatcseréből valók. Ezek alapján a felhasználói kérdéseket minőség szempontjából 7 csoportba soroltam:

1. Lineáris, egydimenziós kérdések, melyek az Index Medicusban kereshetők;számitógépes feldolgozásuk igygazdaságtalan lenne:
   - A tüdőmikózis gyógyszeres kezelése
     --- lung diseases, fungal/drug therapy
   - A szoptatással foglalkozó áttekintő közlemények
     --- breast feeding /a Review szekcióban/

2. Alapjában véve egydimenziójú kérdések, amelyek azonban számitógéppel mégis racionálisabban kereshetők:
   - Bétablokkolók okozta mérgezések.
     A téma kereshető ugyan manuálisan, mert az Index Medicusban az egyes gyógyszerek, vegyületek alatt szerepel a poisoning /mérgezés/ altárgyszó, azonban ezt nemcsak az "adrenerg béta-receptor blokkolók" deszkriptor alatt kellene keresni, hanem minden egyes béta-blokkoló neve alatt külön-külön /pl.propranolol/poisoning/.Hiszen, mint már emlitettem, az indexelés mindig a legspecifikusabb deszkriptorokkal történik, tehát az "adrenerg béta-receptor blokkolók" deszkriptor alatt csak azok a közlemények jelennek meg, amelyek általában ezekkel foglalkoznak, nem pedig egy, kettő vagy három meghatározott béta-blokkolóval. Számitógépes keresésnél viszont lehetséges az un. explosion, vagyis robbantás. Ez azt jelenti, hogy a tezaurusz szisztematikus részében, a tree structure-ben az "adrenerg béta-receptor blokkolók" deszkriptor alá sorolt összes specifikusabb fogalom, tehát minden béta-blokkoló ágens egyszerre kikereshető és kapcsolható a "poisoning" altárgyszóval.

3. Világosan fogalmazott, értelmes, többdimenziójú kérdések, amelyek terminálnál kereshetők: /szándékosan nagyon egyszerű példákat hozok fel/

- A pszichés stressz, mint a nők magasvérnyomás-betegségének és koszoruér-betegségének előidézője
  --- /hypertension/etiology or expl coronary disease/etiology/ and stress, psychological
  ..L female=Y
- Ujszülöttek bakteriális fertőzése korai burokrepedés után
  --- fetal membranes, premature rupture and bacterial infections and /infant,premature or infant,newborn/

4. Faktográfiai tájékoztatás az IM ill.MEDLARS-adatbázisból nem nyujtható. Mit jelent ez?

A következő kérdések ebben a formában nem kereshetők:

- 7,1 alatti köldökzsinórvér-pH-értékkel rendelkező ujszülöttek késői prognózisa, vagy
- A balneoterápia optimális időpontja a női sterilitás kezelésében.

5. A Medline-keresés sikeréhez az információs rendszer és a kutatandó téma igen alapos ismerete mellett elengedhetetlen a világosan megfogalmazott kérdésfeltevés. Valójában mit is akar a felhasználó? Egy rosszul megfogalmazott kérdés mindig hamis keresési eredményhez vezet. Ezért gyakran nélkülözhetetlen a felhasználóval folytatott személyes konzultáció a téma pontositása érdekében. Csak egy-két kiragadott példa a felhasználói kérdések - enyhén szólva - zavaros megfogalmazására:

/ Az elsőt a berlini kollégák mesélték:/

- Koponya- és agysérülések a városi kórházban.
  Itt nem arról van szó, hogy valaki a sebészetről lebukfencezik a lépcsőn a belgyógyászatra, vagy hogy valakinek a kórházban fejére esik az O_2-palack; hanem arra gondolt a felhasználó, hogyan kell, hogyan lehet a fej traumáit ellátni, kezelni, a rehabilitációt megvalósitani egy városi kórház keretei, lehetőségei között.

/Vagy egy példa a saját anyagomból, név és munkahely említése nélkül/:
Triviális körülmények közt keletkező un. bagatell-traumás sérülésvariánsok keletkezésének rendszer-modell használatával történő felderitése.
A formai alkalmazkodás mechanizmusa az effektor szövetekben a mozgás program-szerkezetének megváltozása, ill. megváltoztatásakor.
A mozgás effektor szöveteinek károsodását magyarázni kivánó un. degenerációs elmélet kritikája.

A testi aktivitás extenzitásának és intenzitásának függése a bioszociális környezettől- ennek kihatásai a szövet teherbirására és ennek a klinikumban mutatkozó megjelenési formái. Tipikus példája a homályosan megfogalmazott felhasználói kérdésnek, amely igy, ebben a formában nem is használható.

6. Vannak azután <u>világosan megfogalmazott és számitógépes keresésre alkalmas témák</u>, amelyek azonban <u>tul általánosak</u>, s igy elemeikre kell őket bontani. Pl:
- A munkahelyi környezet káros hatásai a terhességre.
  Mivel a "munkahelyi környezet" fogalma a tezauruszban nem ragadható meg, a következő un. facettákból kell felépiteni:
  --- noise, occupational or
  --- air pollutants, occupational or
  --- exertion or
  --- stress, psychological
  } and pregnancy
  A keresési stratégia összeállitása pontosan fogalmazott kérdés esetén is mindig nagyon időigényes; de különösen az, ha az egyes fogalmakat a fenti módon kell " összebogarászni ".

7. Mint emlitettem, sokszor több keresőkérdésre kell bontani a kutató által homogénnek vélt témát is. Az alábbi megrendelés legalább három irodalomkutatást igényel:
- Noradrenalin, továbbá más α_2 receptor agonisták /clonidine, xylazine/ hatásának vizsgálata <u>patkány</u> agykéreg szinaptoszóma preparátum membrán potenciáljára és jelzett acetylkolin és noradrenaline felszabadulására. Depolarizáció veratridinnel,

K+-al és oubainnal, a fenti anyagok jelenlétében.
/Csak zárójelben jegyzem meg, hogy egyértelmüen patkánykisérletről van szó, de a kutató egy későbbi kérdésre válaszolva, a megrendelőlapon mind a humán, mind az állatkisérletes vizsgálatokat kéri./

Költségek

A Medline a legolcsóbb nyugati adatbázis! 170 adatbázis férhető hozzá, közöttük a Medline. Előállitását az NLM-ben az amerikai kormány dotálja.
Egy témáért ma nálunk jelenleg kb. 1.000,-Ft-ot kell fizetni. Ez lehet kevesebb is; természetesen több is, ha végülis valakinek a kérését több keresőprofilra kell bontani, vagy ha a keresést egészen 1966-ig visszamenően el kivánja végeztetni. Magánember számára Magyarországon még ez is drágának tünik, de ha valaki igazán igényt tart egy számitógépes irodalomkutatásra, szerintem megtalálja a módját annak, hogy valamilyen keretből megrendelje /könyvkeret, kutatási keret /ahol van/ stb., Legrosszabb esetben kerettel rendelkező gazdát kell keresni; a gyakorlatból tudom, hogy ilyen is előfordul.

Mindenesetre érdemesebb a pénzt irodalomkutatásra költeni, mint év végén az át nem vihető összegért fölös mennyiségü irodaszert, ujabb kihasználatlan irógépeket vásárolni. Hogy ilyesmi létezik, azt több kutatóval folytatott beszélgetésem alapján állitom.

Beszámolóm meglehetősen hosszura sikerült. Pedig higgyék el nekem, az elhangzottak csupán kis részét képezik a számitógépes irodalomkutatás problémakörének, - ahogy mondani szokták, csak a jéghegy csucsát képezik. Ezeket azonban - ugy érzem - mindenképpen el kellett mondanom; nem öncéluan, hanem azért, mert az orvosi könyvtárosi hálózatnak előbb vagy utóbb ezen a téren is fel kell szakmailag készülnie a felhasználó és a keresést végző szakember közötti érdemi közvetitésre, ugy, ahogyan azt már sok országban teszik /néhány hónappal ezelőtt az NDK-ban szereztem jó tapasztalatokat e téren/. Hogy ez nálunk mikor és hogyan valósul meg, még nem tudom. Minden esetre előadásomat-beszámolómat tekintsék az első megtett lépésnek ezen a nehéz uton.

Information about human-machine relations
Experiences in literature-research made in Medline databasis

Tamás BORSY

At the end of 1982 there was an oppurtinity for the National Institute for Medical Information /Budapest/ to perform computerized literature research in Medline databasis with on-line working service method. At first as an experiment, later as a regular service we give recherche-bibliography from Medline databasis to national medical science researchers.

After the short introduction which is about the methods for entering into connection the author makes known the data-transporting network. He outlines the building up of the computerized records, further he reports on the story of development of Medlars and Medline, on the work accomplished for Index Medicus of the National Library of Medicine storing 21.ooo types of periodicals /out of 25oo periodicals yearly 25o.ooo articles are indexed and these publications - according to the elaborators' opinion - represent the impressive selection of medical science/.

In addition to the introduction of working phases of intellectual indexing and outlining the methods of choosing the periodicals the next step is the brief account of the thesaurus. From the point of view of Medlars in the last 8-1o years the following trends came out:

1/ the search on online basis showed and upward tendency
2/ the searches effected in abstracts and even their print on online also increased
3/ the already existing or yet planned /on-going/ researches are gradually reachable in online service
4/ at searches the importance of the natural language has increased

The utilization of the home-service demands a close co-opeartion and feed-back between the physician /author of the article/ handling the databasis and the orderers. The National Medical Institute for Information has drawn up a detailed list of questions for composing the requests, several times personal meetings were arranged.

The compiling of the requests is some times incomplete or faulty, the author ranks the requests in 7 groups:

1/ Answering of linear, unidimensional questions are requested. These can be excellently sought in the Index Medicus, it is superfluous making use of the machine.

2/ Unidimensional questions which can be searched more rationally with a computer /because the "explosion" can be applied/.

3/ Clearly expressed moredimensional questions.

4/ Factographical questions /not expansible any more/.

5/ Questions not clear enough without personal discussion.

6/ Clear but too commonly formulated questions which obtain overmuch data with moderate interest to the searcher whereas the procedure is expensive.

7/ Clear questions to be divided to more searching profiles.

Every tipical question is illustrated with an example

Тамаш БОРШИ:

Информация по взаимосвязи между человеком и машиной. Опыт по ретроспективному поиску в информационном массиве Медлайн

В конце 1982 года открывалась возможность для Центрального Института по медицинской информации /Будапешт/ проводить ретроспективный поиск при помощи ЭВМ по онлайн системе из базы данных Медлайн. Вначале решершные библиографии предоставляли в качестве эксперимента, а затем уже как услуги для венгерских медицинских исследователей,из информационного массива Медлайн.

После краткого ознакомления с методами создания связи автор излагает сеть передачи данных. Описывает конструкцию рекордов вычислительных машин, затем в кратком виде сообщает историю развития Медларса и Медлайна, работу National Library of Medicine , где хранятся 21.000 видов журналов, для целей Index Medicus /из 2500 журналов ежегодно индексируют 250.000 статей и по мнению обработчиков эти сообщения представляют репрезентативный выбор медицинской науки/.

После изложения фаз работы по интеллектуальному индексированию, способов выбора журналов, в общих чертах описывается тезаурус. С точки зрения Медларса за последние 8-10 лет подтверждались следующие тенденции: 1/ роль онлайн поисков увеличивалась, 2/ отмечается тенденция к увеличению поисков в рефератах и даже в случае необходимости к онлайн выписке, 3/имеющиеся или планированные /on-going research/ исследования также постепенно становятся доступными по онлайн системе, 4/ увеличивалось значение естественного языка в области поисков.

Использование услуг в отечественных условиях требует тесной связи и обратной связи между врачом, обслуживающим массив /автором данной стати/ и потребителями. Центральным Институтом по медицинской информации была составлена

подробная анкета для оформления потреблений, в ряде случаев лично обсудили вопросы. Оформление запросов часто оказывается неполным или ошибочным, автором выделяются 7 групп, а именно:

I/ Имеются запросы по линеарным, однодимензионным вопросам, ответы на которые отлично могут быть получены в Index Medicus , излишно пользоваться машиной,

2/ Существуют однодимензионные вопросы, ответы на которые искать более рационально при помощи ЭВМ /так как можно применить " explosion "/,

3/ Ясно оформленные многодимензионные вопросы,

4/ Фактографические вопросы /невыполнимые/,

5/ Неясные вопросы, ответы на которые можно дать только после устного разъяснения,

6/ Ясные, но слишком общие вопросы, вызывающие слишком много данных и не многозначительных для исследователя, причем процедура является дорогостоящей,

7/ Ясные вопросы, которые следует разделить на несколько профилей поиска.

Автор приводит примеры для иллюстрации каждого типа вопросов.

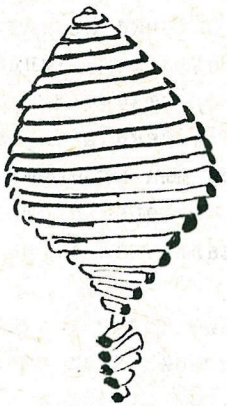

Másfél évtizedes könyvtári orvostanácsadói tapasztalatok

IVÁNYI János
Békés megyei Kórház-Rendelőintézet, Gyula
Igazgató: dr. Sarnyai Ferenc

1977-ben Az orvosi könyvtárosban az orvostanácsadóról a következőket olvashattuk/1/: " Minden orvosi könyvtár mellé az igazgatás orvostanácsadót rendel, aki a könyvtárosnak nem fölöttese, feladata tanácsadás az állomány beszerzésében, a figyelt témák megállapitásában, az osztályozásban. Képviseli a könyvtárat "kifelé", az igazgatói, főorvosi üléseken összekötő szerepet tölt be a kórház dolgozói és a könyvtár között." Ehhez a megfogalmazáshoz a magam részéről még a következő kiegészitéseket szeretném füzni. A legszerencsésebb megoldás ennek az összekötő kapocsnak biztositására az, amikor az orvostanácsadó személye tartósan stabil, s nem rövid időközönként változó. Az orvostanácsadónak ugyanis jól kell ismernie az általa képviselt intézmény belső viszonyait, a fejlődés irányvonalait, hogy adott esetben ismerete, tapasztalatai alapján tényleg segitségére tudjon lenni az orvosi könyvtárban dolgozóknak. Számolnia kell ugyanis azzal a lehetőséggel, hogy a könyvtárban dolgozók személye változik /anyagi vagy egyéb okok miatt/, s nem mindig biztositható azonnal a megfelelő képzettségü utánpótlás. Másrészt az elmult másfél évtizedben több alkalommal változott az orvosi könyvtárosok szakképzése, igy azután előfordulhattak olyan periódusok is, amikor volt ugyan könyvtáros, de még különböző kiegészitő vagy akár alaptanfolyamokra járt, s el kellett telnie akár több évnek is, amikorára szakkönyvtárosi képzettséget szerzett.

Érthető tehát mindezek alapján, hogy a stabil orvostanácsadó biztositása mennyire fontos. Az orvosi könyvtár megfelelően ellátott szakkönyvtárosai mellett is szükséges a segitsége, jó áttekintő képességgel kell rendelkeznie akkor, amikor a könyvtári állomány racionális gyarapitása érdekében fejti ki véleményét.

Ismernie kell az osztályok arányait, mások szemével való látás birtokában is kell lennie, a szakirodalmat állandóan nyomon kell követnie /uj lehetőségek, uj metodikák és ezek tartóssága/, észre kell vennie a folyóiratok, könyvek olvasottságát, lehetőség szerint tisztelnie kell a hagyományokat /évtizede járatott folyóiratok megujitása esetén/,ügyelnie kell a különböző nyelvterületi arányokra /nem kell feltétlenül a divatos áramlatoknak - jelenleg csaknem kizárólagosan angol nyelvü kiadványok megszerzésebehódolnia/, az emelkedő árak figyelembevételével a könyvtáros felelősségét meg kell osztania a rendelkezésre álló /és legtöbbször nem elegendő/ pénz megfelelő elköltésére, s fentiek alapján a szigorubb válogatásra.

Mindezek mellett az orvostanácsadónak törekednie kell a könyvtárosokkal való összhang megteremtésére, munkájuk támogatására, s ha indokolt, elismertetésére, érdekeikért való kiállásra, az uj gondolatok elfogadására, a könyvtárosok szinttartó képzésében segitségnyujtásra. Mivel a kórházi szakkönyvtár - ismét az előbbi közleményt idézve - "rangban" a betegosztályok és a segédüzemek között helyezkedik el, s szoros kapcsolatban kell lennie a vezetéssel, az oktatással, a továbbképzéssel és a kutató munkával, közvetlenül az igazgatónak vagy a helyettesének kell alárendelni. Nem helyes tehát, ha az orvosi könyvtár könyvtárosait más osztályok fennhatósága alá rendelik, az orvostanácsadónak is arra kell törekednie, hogy a könyvtárosok közvetlen felettese az igazgatásból kerüljön ki.

A gyulai megyei kórház orvosi könyvtárának tanácsadói tisztét Középessy László főorvos halála után vettem át, majdnem másfél évtizede. Az eltelt időszakot nagyjából 4 korszakra lehet osztani. Még Középessy főorvos irányitásával történt meg a jelenlegi könyvtár alapjainak rendezése, melyet nagy ügybuzgalommal egyedül végzett a közgazdasági doktorátusu, de igen nagy könyvtári gyakorlatot szerzett idősebb könyvtáros. Nyugdijbavonulása után rövid periódusban népmüvelési szakott végzett vezetője volt a könyvtárnak, melynek irányitásában természetesen nem sok gyakorlata volt. E két korszakban az olvasószolgálat mellett évente a megyei tagkönyvtárak képviselőinek bevonásával koordinációra való törekvés jegyében történtek a folyóiratrendelések és az igé-

nyek lehető kielégitésével és az anyagi háttér biztositásával a könyvek beszerzése. A harmadik korszak 1968-tól számitható; az akkori vezető 1 év mulva segitséget kapott a jelenlegi utódja személyében. Mindketten orvosi szakkönyvtárosi képesitést szereztek /a jelenlegi vezető főiskolai végzettséget is/, s a képesitéssel komoly jártasságra is szert tettek. A szolgáltatások kibővitése ettől a korszaktól számitható /témafigyelés, kivánságra bibliográfiák elkészitése, a kölcsönzések oda-vissza alapon való bővitése, ujabb folyóiratok beszerzése stb./.

A könyvtár jelenlegi korszaka 1975-től vehető, ekkor stabilizálódott a könyvtár vezetése; 7 év után az előző könyvtáros más munkahelyre távozott. A második státust frissen érettségizett fiatal munkatárssal töltöttük fel, munka mellett ő is szakképesitést szerzett.

A könyvtárnak 1983. julius 31-ig 11.500-as kötetállománya van, tagkönyvtárként hozzá tartozik a békéscsabai kórház és gyógyszertári központ, valamint az orosházi kórház és a József Attila Tüdőgyógyintézet könyvtára, továbbá a mezőhegyesi, szeghalmi és a szarvasi könyvgyüjtemény.

Több mint 10 éve már jelentkeztek nehézségek az állomány elhelyezésében, melyek egyrészt a régi kápolnában való zsufoltságban és az állomány nem megfelelő gondozásában nyilvánultak meg. A zsufoltság mellett a legnagyobb gondot a téli, egyenletes fütés biztositásának hiánya jelentette, mely nemcsak a könyvek állagának további romlásában, hanem a nem megfelelően temperált könyvtárban dolgozók egészségkárosodásában is megnyilvánult. Több terv született a könyvtári munka és az állomány kulturált elhelyezésének biztositására, a tervek azonban mindeddig nem realizálódtak teljes mértékben, legalábbis ami az egyenletes fütés biztositását illeti. Uj karzati részek megépitésével és megerősitésével pillanatnyilag nagyobb nehézség nélkül áttekinthető a könyvtár állománya, az olvasókat sem zavarja a zsufoltság annyira, mint néhány éve. A kórház igazgatása segitségével sikerült elérni, hogy az orvosi könyvtárban csak a lehető legritkább esetben vannak értekezletek, ezek is szigoruan szakmai jellegüek. Kivételt képeznek az orvostanhallgatókkal kapcsolatos megbeszélések, valamint az un. intézeti szakmai továbbképzések, melyekből a könyv-

tárosok és az orvostanácsadó egyaránt kiveszik részüket. Az orvostanhallgatókkal való foglalkozás a könyvtárban tendenciózus jellegü, célja a hallgatók könyvtárba való szoktatása. Erről a törekvésről Az Orvosi Könyvtáros-ban 1974-ben és 75-ben már beszámoltam /2,3/.

Negyedik korszakunkra esik az a világgazdasági válság, melynek kihatásai orvosi könyvtári vonalon is érvényesülnek. A devizás folyóiratok, könyvek egyre drágulnak, a rendelkezésre álló keret nem követi és nem követheti az állandó áremelkedéseket. Két alkalommal kellett rendkivül körültekintő tárgyalások után /utóbb a kórházi tudományos bizottság bevonásával/ a meglévő folyóiratállományt redukálnunk. A csökkentés a tőkés országokból való folyóiratokat érintette, első alkalommal 8, ezévben fontossági rangsorolás után ujabb 2 folyóiratot kellett fájó szivvel lerendelnünk. Jelenleg /az 1983. julius 31-i adatokat figyelembevéve/ könyvtárunkba 150 folyóirat jár, ebből devizás 64, szocialista államokból 22, hazai kiadásu 64 féleség. A 10 évvel ezelőtti adatokhoz viszonyitva ez kisfoku növekedést jelentett. Az árdrágulások miatt bevezetett központi korlátozó intézkedések miatt 1984-re Békés megyében az egyeztetések után összesen 119 folyóirat fog járni /ebben a hazai kiadványok nem szerepelnek, devizás folyóirat 89 féleség/.

A kényszerü lerendelések miatt átnéztük folyóiratállományunkat abból a szempontból is, melyek közülük a legfrekventáltabbak. Bár az egyes folyóiratok évenkénti kötet - és példányszáma nem azonos, bizonyos sorrendet meg tudtunk állapitani. Igy 100-on felüli évi igénybevételü volt a Schweiz.med.Wschr., a Deutsch. med.Wschr., a Presse méd., a Lancet, a JAMA és a N.Engl.J.Med. Utánuk következtek olvasottság szempontjából az Arch.Neurol., a RöFo, valamint a Current Cont., valamivel kisebb számban az Europ.Neurol., a Brit.J.Ophthalmol. és az Amer.Heart J. cimü folyóiratok. Ezek a cimek természetszerüen listánk elejére kerültek. Sajnos az elmult időszakban több értékes referáló laptól /Excerpta-kiadványok, Zentralblattok/ kellett megválnunk nagyon magas előfizetési áruk miatt. Igy most abban a helyzetben vagyunk, hogy 1300-as betegágy nagyságrendü kórházunkban már "fölösleges"-nek tünő folyóirat nincsen, pénzügyi fedezetünk nem növekedett

/különösen nem devizaigényes dolgokra/, ezért jelenleg megoldhatatlannak tünik uj, tőkés országokból származó folyóirat megrendelése, legfeljebb valamelyik régebbi folyóirat megszüntetése árán. Ugyan kórházunk rendelkezik Rex Rotary másológéppel, azonban a másolások költségkihatásai is igen jelentősek, tagkönyvtárainkat - amelyek lényegesen kevesebb folyóirattal rendelkeznek - különösen sujtják.

A nehézségek mellett néhány pozitivumról még szeretnék szólni. A bővülő könyvtári szolgáltatások, az igényeknek nagyjából megfelelő folyóirat- és könyvállomány egyre nagyobb számban vonzza az olvasókat is. 10 év alatt /1973-82/ az olvasók száma megkétszereződött, az általuk igénybevett szolgáltatások /kölcsönzések/ száma is.

Az elmult periódusban 2 alkalommal különböző szempontok alapján szervezett országos verseny is volt az orvosi könyvtárak között, első alkalommal könyvtárunk dicsérő oklevelet kapott, a másodikban könyvtári átépités miatt nem tudtunk résztvenni.

Könyvtárunk ajándékokból kezdte müködését, a könyveket, folyóiratokat ajándékozók buzgalma most is változatlan. Az elmult években is értékes könyvekkel, folyóiratkötetekkel gyarapodott állományunk, ebből magam is kivettem részemet a Münch.med.Wschr. utolsó 20 éve 40 kötetének ajándékozásával.

A 10 évvel ezelőtti leltár szerint 7.124 kötetből állott könyvtárunk állománya, ennek értéke 1.395.000,-Ft volt. 10 év alatt az állomány 11.496 kötetre növekedett, értéke megközeliti a 4.000.000 Ft-ot. Ekkora szellemi és anyagi érték gondozása, megőrzése elsőrendü feladatunk, s az elmondottak értelmében minden bizonnyal igen-nel felelhetünk Vörösmarty alábbi soraira:

" De hát hol a könyv, mely célhoz vezet?
Hol a nagyobb rész boldogsága? Ment-e
a könyvek által a világ elébb?"

Irodalom:

1., Szepesiné Benda Mária: Orvostudományi szakkönyvtárak tervezésének néhány kérdése, különös tekintettel az egészségügyi intézmények integrációjára. Orvosi Könyvtáros, 1977,17,221.

2., Iványi János: Medikusok az orvosi könyvtárban. Orvosi Könyvtáros, 1974,14,382.

3., Iványi János: Medikusok könyvtári képzése a gyulai oktatókórházban. Orvosi Könyvtáros 1975,15,106.

Experiences of the library medical advisor during his one and a-half decade's practice

János IVÁNYI

Beside every Hungarian medical librarian a medical advisor is working whose task is giving advice in accession of books, in classifying, in determination of services. He represents the library outwards and plays a connecting role between the workers and employees of the hospital and librarians on the meetings of directors and chief medical officers.

At best the medical advisor is not changed frequently because he knows the inner conditions and plans of the institute represented by him and so he is able to help really the librarian in forming proportionately the assession and determine the function of the library.

The author writes about his one and a-half decade's experiences as medical advisor and presents the past of the library in 4 stages - so it is, as the reader and the responsible physician judges it.

Янош ИВАНИ:

Опыт, приобретенный за 15 лет врачом-консультантом медбиблиотеки

При каждой медицинской библиотеке функционирует врач-консультант, который дает советы по комплектованию фонда, классификации, определению услуг. Он является представителем библиотеки, на заседаниях руководителей институтов, главврачей играет роль связи между коллективом больницы и библиотекарем.

Благоприятно, если врачи-консультанты не сменяются слишком часто, так как при этом способен глубже ознакомиться с внутренними условиями, планами учреждения, представителем которого является и сможет действительно оказать помощь библиотекарю в соразмерном комплектовании фонда, в определении функций библиотеки.

Автор излагает собственный опыт в качестве врача-консультанта, приобретенный за 15 лет и показывает историю библиотеки в 4 фазах; вот, как видит читатель и ответственный врач.

A Békés megyei Tanács Kórház-Rendelőintézet orvosi könyvtárának munkája, tervei

KIS-PÁL Sándorné
Békés megyei Tanács Kórház-Rendelőintézet
Gyula
Igazgató: dr. Sarnyai Ferenc

Megtiszteltetés számunkra, hogy a tájértekezlet vendéglátói lehetünk. Köszönjük, hogy ezen a könyvtárunkat bemutatni kívánó előadáson is ilyen nagy számban tisztelnek meg bennünket részvételükkel.

Nem azért került Gyulán megrendezésre a tájértekezlet, mert itt rendkivüli dolgok történnek, hanem egyszerüen csak azért, mert itt még sohasem volt hasonló szintü rendezvény. Azt szeretnénk, hogy mindennapi munkájuk során a lelőhelyjegyzékben könyvtárunk kódját vagy cimét látva, jelentsen ez Önöknek egy ismerős várost, könyvtárat, és bennünket könyvtárosokat is.

A könyvtárak különböző körülményei, személyi ellátottsága, a munka objektiv és szubjektiv feltételei befolyásolhatják a végzett munka eredményét. Viszonylag nagy erőfeszitések árán kedvezőtlenebb feltételek között is végezhető jó munka, azonban kedvező adottságokkal rendelkező könyvtárak munkája is hagyhat kivánnivalót maga után. Könyvtárunkat a középmezőnybe kell sorolnom, azzal a kiegészitéssel, hogy a jelenlegi feltételek mellett nem képzelhető el munkánkban további jelentős minőségi javulás, azonban készen állunk a kölcsönösség elve alapján a munkahelyi körülmények javitásával és a személyi ellátottság növelésével egyenes arányban - mind mennyiségi, mind pedig minőségi szempontból - többet nyujtani.

Mielőtt részletesebben kifejteném az előbb mondottakat, szeretném ismertetni kórházunk, ill. könyvtárunk alapitásának

rövid történetét. Ugy gondolom, hogy ez azért nem kerülhető el, mert egészen más prbolémákkal küzd egy modern, alig néhány éves, évtizedes multra visszatekintő intézet könyvtára és megint másokkal egy száz évnél is régebbi alapitásué.

Történetünk 1846. május 1-gyel indul, amikor először tárta ki kapuját a betegek előtt kórházunk. Egykori dokumentumok tanusága szerint ki-ki "tehetsége" szerint anyagilag is támogatta a kórház alapitását, majd bővitését. Régmult idők krónikása dr. Berkes Sándor, aki 1896-tól a kórház igazgató főorvosa lett. " Beszámoló" cimen jelentek meg 1902-től 1913-ig azok az évkönyvek, melyekből hitelesen értesülhetünk a kórház életének főbb eseményeiről. Számunkra elsősorban a tudományos élet kibontakozásának mozzanatai fontosak. A századfordulón már igen élénk tudományos élet folyt. A kórház orvosai hazai és külföldi kongresszusokon, külföldi tanulmányutakon vettek részt. Könyvtárunk állományában is fellelhető egy külföldi tanulmányut tapasztalatait közzétévő kiadvány, amelyet kórházunk akkori orvosa dr.Pándy Kálmán irt 1905-ben "Gondoskodás elmebetegekről más államokban és nálunk" cimen. A könyv 100 példányban készült a gyulai nyomdában. Az ország rokonintézményei ajándékként kapták meg. Nem maradhat említés nélkül az a tény, miszerint ugyanennek a dr. Pándy Kálmánnak a neve vált világszerte ismertté a róla elnevezett PÁNDY-féle reakció kapcsán. /Liquor-diagn./

A továbbképzésre küldendő orvosokat a Kórházi Bizottság jelölte ki. Az 1908-as jelentésben olvasható, hogy"a Kórházi Bizottság a budapesti nemzetközi orvoskongresszusra a kórház képviseletében a kórház igazgatót és a kórboncznok főorvost dr. Feldmann Ignácz urat küldte".

Az 1910-es évkönyvből értesülünk arról, hogy " .. a miskolczi természettudományi társulat vándorgyülésére Décsi Károly kórházi főorvost küldte ki a Kórházi Bizottság."

Ugyanez a Kórházi Bizottság alapitotta meg 1900-ban a kórházi könyvtárat, s ettől fogva külön összeggel segitette elő a könyvtár fejlődését. Az önálló költségvetés mellett a könyvtár állománya ajándékozások utján is gyarapodott, 1913-ban már 950 kötet könyvvel és 774 kötet folyóirattal segitette az olvasók munkáját.

A könyvtár alapitásától kezdve egészen 1962-ig a kórház különböző helyiségeiben működött, mig végül is az emlitett évben 21 évvel ezelőtt ideiglenesen foglalta el jelenlegi helyét egy 1900-ban épült kápolnában. Véletlen egybeesés csak, hogy a kápolna abban az évben épült, amikor a Kórházi Bizottság megalapitotta a kórház könyvtárát.

A természettudományban van egy olyan megállapitás, hogy a párhuzamos egyenesek a végtelenben találkoznak. Ha a kápolna és a könyvtár párhuzamos történetének megfelelően rendeznénk át az előbbi megállapitást, akkor azt mondhatnánk, hogy végtelen hosszu időnek tünik az eltelt 21 év, amióta ideiglenes megoldásként a kápolnába telepitették a könyvtárat. Párhuzamos történetük minden valószinüség szerint a továbbiakban is beláthatatlan ideig összefonódik még.

A jelenleg 1300 ágyas kórházunk könyvtárának állománya 12.000 kötet. Ebben az évben julius 31-ével fejeztük be az állomány soros, teljeskörü leltározását, melynek része volt a 24 osztálykönyvtár állományának egyeztetése is. Az állomány ellenőrzés eredménye a leghitelesebb bizonyitéka annak, hogy jól gazdálkodunk a ránk bizott értékkel.

Mindezt azzal a szándékkal mondtam el, hátha elnézőbbek lesznek velünk Kedves Vendégeink a tájértekezletet megelőző időszak munkájának ismeretében a szervezés esetleges hiányosságait illetően.

Könyvtárunk állományának néhány jellemzője:

Az előbbiekben már emlitettem, hogy a könyvtár könyv- és folyóiratállománya együttesen 12.000 kötet. A könyvtár alapitását követően a gyarapodás jórészt ajándékozásból származott. Ma már természetesen, a költségvetésen alapuló tervszerü állományalakitás a jellemző, bár akad néhány szép példa az ajándékozásra is.

Érdekességként szeretnénk néhány összefüggést felvillantani az állományunkban fellelhető könyvek kiadási éve és nyelvi megoszlása között:

- Egy könyvünk van, amely 1700 előtt jelent meg: ALBRECHT,P.J.: Neuses Gebäude der Chirurgie cimen. Lipcsében, 1697-ben adták ki.

- 1700-1800-ig 24 kötet könyvünk jelent meg: pl. BLANCARDI: Lexicorum Medicum. Halle-Magdeburg, 1747.
  HEISTER,L.: Praktisches medizinisches Handbuch. Leipzig,1755.
- Az állományunkban fellelhető első magyar nyelvü kiadványok 1826-1850 közötti megjelenésüek. Ebből az időszakból van néhány francia nyelvü könyvünk is.
- Az első angol nyelvü könyvek 1876-1900 közötti kiadásuak.
- Az első orosz nyelvü könyveink 1951-1960 között jelentek meg.

Csak a könyvállomány nyelvi megoszlását vizsgáltam meg, ami összefüggésében a következőket mutatja:
- a kötetek fele magyar nyelvü
- egyharmada német nyelvü
- tizedrésze angol nyelvü irodalom.

Állományépitás szempontjából természetesen az utóbbi öt év beszerzéseinek elemzése mérvadó. Ebből egyértelmüek azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az angol nyelvü szakirodalom iránti igény egyre erőteljesebb. Bár nem növekvő számban, de az olvasóknak körülbelül a fele még mindig igényli a német nyelvü szakirodalmat is. A folyóiratbeszerzés is követi az igények változását. Orosz nyelven nyolcan, francia nyelven kilencen keresik a szakirodalmat.

A szakdolgozók és az egészségügyi főiskolások csak magyar nyelven olvasnak.

Az állománygyarapitásra fordítható összeg a fenntartó részéről biztositva van, azonban a külföldi szakirodalom beszerzésénél az utóbbi évben kedvezőtlen változás következett be. Az egyes intézetek könyvtárainak beszerzésilehetőségein tul meghatározó tényező az egészségügyi szakirodalom beszerzésére fordítható központi valutakeret. A külföldi szakkönyvek beszerzésénél ugy gondolom, hogy az 1984-es év várható tapasztalatai után tudunk majd egységes programot kialakitani.

A folyóiratok előfizetésénél már az előző év tapasztalatai alapján kialakult az a járható ut, amely kiküszöböli a konfliktusokat. Ebben az évben már az egyes intézetek dönthették el az általuk előfizetni kivánt folyóiratok fontossági sorrendjét. A regionális könyvtári tanácskozáson megtörtént az előfizetési tervezetek egyeztetése

és felterjesztése további egyeztetéshez a végső engedélyezésig. Végül is könyvtárunk részére 59 féle nyugati, 22-féle népi demokratikus és 60-féle magyarországi megjelenésü folyóirat várható 1984-ben.

A megyénk szakkönyvtárai részére jóváhagyott 1984-re szóló rendelések alapján elkészült az összesitett lelőhelyjegyzék.

A témafigyelő szolgálatról

A beérkező folyóirataink ból igen élént témafigyelés folyik. A friss folyóiratokat egy hétig nem kölcsönözzük. Ahol ezt nem igy tennék, azoknak a könyvtáraknak feltétlenül ajánlanám több okból is. Egyrészt azért, mert az olvasók fölfigyelnek az általuk korábban nem olvasott folyóiratokra, másrészt, ha az olvasó hetente csak egyszer tud időt szakitani könyvtárlátogatásra, akkor is módjában áll áttekinteni az eltelt időszak alatt beérkezett szakirodalmat. Jóllehet, hogy sok könyvtárban régebben bevezették ezt a kölcsönzési korlátozást, mint nálunk - hiszen mi csak kb. öt éves tapasztalattal rendelkezünk ebben a szisztémában - az is lehetséges, hogy ahol külön folyóirat lapozgató helyiség áll az olvasók rendelkezésére, ott egyébként is biztositott a folyóiratok áttekinthetősége, de ha lennének még a mi körülményeinkhez hasonló helyzetben dolgozó kollégák, akkor nekik mindenképpen tanácsolnám a mi módszerünket. Az olvasók által igényelt témákat figyeljük, a talált cikket megjelöljük. Folyóirattárló hiányában az ujdonságokat egy asztalon helyezzük el. Egy hét elteltével gyakran tapasztaljuk, hogy több név is szerepel a kis jelző cédulán, mivel az érdeklődők kollégáik részére is figyelik az aktuális irodalmat. Teljesen természetes az, hogy a könyvtárosokon, az orvostanácsadón kivül bárki bárkinek bármit figyelmébe ajánlhat.

Az irodalomkutatásról

Fontos és egyre nagyobb volumenü szolgáltatása könyvtárunknak a "témabibliográfiák" összeállitása vagy segitségnyujtás az ilyenek összeállitásához. A keresett témák száma ebben az évben 110 volt. A felhasználók köre jelentősen bővült az egészségügyi főisko-

lán tanulók számával, akik bennünket keresnek fel témáikkal. Uj feladat az orvostanhallgatók szakdolgozati témáihoz való irodalomkeresés is, több hetes kórházi gyakorlat ideje alatt van lehetőségünk ezzel is foglalkozni.

Örök téma, hogy az igény jelzésétől a felhasználhatóság időpontjáig olyan rövid idő áll a könyvtár rendelkezésére, hogy sok összeállitást annak legépelése nélkül vagyunk kénytelenek kiadni. Megfelelő létszámellátottság hiányában a könyvtár a témabibliográfiák egyharmadát tudja csak másolattal dokumentálni. Vannak időszakok, amikor napokig a témabibliográfiák készitése foglalja le a munkaidőnk jelentős részét.

Évente átlagosan 40-50-en publikálnak mintegy 30-35 közleményt. Az elhangzó előadások száma is átlagosan 50.

Bibliográfiai apparátusunk segitségével eredményesen tárjuk fel a szakirodalmat, a talált hivatkozások nagy százaléka releváns. Jórészt a készült irodalomjegyzékek alapján évente átlagosan mintegy 400 könyvtárközi kérést bonyolitunk le. A kérések egyharmadát külföldről, a Széchényi Könyvtár közvetitésével kapjuk.

A hozzánk érkező könyvtárközi kéréseket okt.1-től elsősorban másolatban teljesitjük majd, oldalanként 5,-Ft-ért. A kórház dolgozói részére oldalanként 2,-Ft-ért másolhatunk.

Uj szolgáltatása könyvtárunknak tehát a gyorsmásolatok készitése. Ez az egyetlen szolgáltatásunk, ami téritéses. A térités összegét a könyvtár részére a kórház szabályzatban határozta meg.

Az olvasók teljes megelégedéssel nyugtázták, hogy a hőn áhitott gyorsmásolót pályázat utján sikerült elnyerni. A másoló segitségével a még nem kölcsönözhető folyóiratok cikkei is lemásolhatók, elvihetők. A Rex Rotary segitségével egyidejüleg többen is olvashatják akár ugyanazt a cikket is.

Az uj szerzemény kiváltotta örömbe azonban egy kis üröm is vegyül, mivel mind a mai napig nem sikerült megvalósitani a pályázatban megfogalmazott területi elképzeléseket. Terveztük a kurrens folyóiratok jegyzékének körözését a megye potenciális olvasóinak. A folyóiratjegyzék alapján kiválasztott folyóiratok tartalomjegyzékének rendszeres, másolatban való eljuttatása az olvasóhoz azt a célt szolgálná, hogy az olvasó a folyóirat kézhez vétele nélkül is válogathasson az őt érdeklő témában megjelenő cikkekből. Ezt követően a már konkrétan kért cikkről a könyvtár másolatokkal lát-

hatja el az igénylőket.

Tekintettel megyénk egészségügyi intézményeinek szerény folyóirat-ellátottságára, valamint az orvosi könyvtárral ellátott intézmények igen kis számára, az alközpont tervezett szolgáltatása a szakemberek informálódásának szintentartását kívánta elősegiteni. Szolgáltatásaink mennyiségi és minőségi mutatóit az elmult 10 évben ugy megnöveltük, hogy a jelenlegi igények ellátásán tul a jelenlegi létszámmal az igénykeltés további növelésére nem vállalkozhatunk. A létszám-problémánk hosszu évek óta gondot okoz. Az 1980-as AKT-ülésen elismerték kérésünk jogosságát. A könyvtári munkák megfelelő mennyiségi és minőségi differenciálása, az állomány nagysága, a könyvtár területi feladatköre, alközponti minősége stb. is indokolttá teszi a harmadik státus megszervezését, de legalább egy könyvtári adminisztrátor alkalmazását. Most, amikor a Müvelődési Minisztérium pályázata utján elnyertük a gyorsmásolót, a létszám-gondunk feszitővé vált. A kórház részéről igen jelentős többletmunka jelentkezik, a könyvtár számára elrendelt, nem könyvtári munkákból. Az ilyen jellegü munkák sürgőssége miatt sokszor a saját munkánkat kell átprogramoznunk, azok teljesitésének határideje csuszik.

A könyvtár jövőbeli feladatairól

- Ha a kórházvezetés is ugy akarja, tervezzük egy harmadik munkatárs könyvtári munkákra történő beállitását.
- Szeretnénk a gyorsmásolót a már ismertetett regionális feladatok ellátására mielőbb hasznositani, bár ennek feltétele a másolót kezelő személy biztositása.
- Szeretnénk, ha a könyvtár ismét közvetlenül a főigazgató közvetlen irányitása alá tartoznék és nem tartozna a Dokumentációs és Információs Osztályhoz. A jelenlegi osztályba sorolás elszakitja a könyvtárat a szakmai vonaltól.
- A Békés megyei Tüdőkórház tervezett integrációja kapcsán a könyvtár integrációja fontos kérdés, de rendkivül nagy feladatot ró könyvtárunkra, mivel jelenleg a Tüdőkórházban csak egy alapfoku könyvtári végzettséggel rendelkező munkatárs dolgozik adminisztrativ munkakörben. A könyvtár állományát évek óta nem használják

rendeltetésszerüen.

- Szeretnénk, ha a BÉTERV-nél készülő rekonstrukciós tervekre a kórház már 1984-re kivitelezői kapacitást tudna lekötni. A rekonstrukció programfelvételi jegyzőkönyve szerint a könyvtár padlófütést kapna a jelenleg még meglévő gazdaságtalan és tüzveszélyes olajkályhák helyett. A hőingadozás nem lenne 5 C-fok és 25 C-fok közötti. Beépitésre kerül a padlástér és a tetőtér, ami a raktározási gondokat megoldja. 21 év után szociális helyiség kialakitására is sor kerül. A kápolna magasságában teljes galériát és három munkahelyes feldolgozó helyiséget alakitunk ki. Sor kerül a gyorsmásoló előirás szerinti elhelyezésére. Az olvasóknak elmélyült munkát elősegitő kutatóhely kialakitása is tervbe van véve. A könyvtár kérése szerinti alapterület bővitésről nem lehet szó, mivel az épitészek a kápolna müemléki jellegét szeretnék megőrizni olyannyira, hogy a családiház jellegü ablakokat is kicserélik, az eredeti román stilusu ablakokat visszaállitják.

Work and plans of the medical library of County Hospital and Polyclinic in Békés

Erika KISS-PÁL

The library of the Hospital founded in 1846 was officially inaugurated in 1900 by the Hospital Committee. Beside the self-governing estimates the holdings have grown richer by getting donations, in 1913 possessed 950 books and 774 periodicals.

Today the holdings of the 1300-bed containing Hospital come to 12.000 library units. The utilization of the library depends on the doctors. The division of the holdings: 50% is Hungarian, one third German and one tenth English. In the latter five years by the growing of the holdings an advance of works written in English can be stated however half of the readers still are looking for works written in German language.

In consequence of the growing prices of the periodicals a diminishing was initiated in accordance with the neighbouring countries. So in 1984 81 type of foreign-, and 60 type of Hungarian medical-biological periodicals will be purchased.

The library does not lend the new periodicals for a week and during this period performs theme-observation /in 20-30 topics/ further a single recherche. In 1983 the library compiled 110 recherche bibliographies up to the month of September.

Besides the physicians the readers are students of Sanitary Colleges and Universities as well, to whom librarians give help in making up the bibliography /literature in the subject/ for their thesis. The change of the original documents asked for on basis of the recherche bibliographies are arranged by inter-library lending /yearly about 400 cases/.

The new Rex Rotary rotograph of the library gives a lot of help in producing the documents but overloads the work of the librarians. To fulfil the demands of the Hospital and belonging area for special bibliography both in technical and intellectual way, two librarians engaged in main occupation are not sufficient any more.

Эрика КИШ-ПАЛ:

Работа, планы медицинской библиотеки Больницы-Поликлиники Областного Совета области Бекеш

Библиотека больницы, основанной в 1846 году, была официально учреждена в 1900 году Больничным Комитетом. Наряду со самостоятельным бюджетом фонд был комплектован и дарами, в 1913 году насчитывала 950 книг и 774 тома журналов.

Сегодня больница с 1300 койками имеет 12.000 библиотечных единиц. Использование книжного фонда зависит от языкознания врачей. Распределение книжного фонда: половина на венгерском языке, одна треть - на немецком и одна десять - на английском языке. За последние 5 лет отмечается единозначное увеличение количества работ английского языка в комплектовании фонда, однако половина читателей все еще ищет немецкие работы.

По поводу повышения цен журналов уменьшение комплектования имело место согласованно с соседними областями. Таким образом, в 1984 году поступают 81 зарубежный и 60 венгерских биомедицинских журналов.

Свежие журналы не выдаются из библиотеки в течение одной недели, за это время проводится реферативная работа /по 20-30 темам/, кроме того выполняются разовые решерши. В 1983 году до сентября месяца 110 ретроспективных библиографий составлены. Помимо врачей услугами библиотеки пользуются студенты медицинских ВУЗ-ов и университета, которым оказывают помощь библиотекари в составлении литературы по темам дипломных работ. Оригинальные документы, потребленные на фоне решершных библиографий, выдаются в рамках межбиблиотечного абонемента /прибл. в 400 случаях ежегодно/.

Новый копировальный аппарат библиотеки типа Rex-Rotary дает большую помощь в выдаче документов, но

слишком много работы означает для библиотекарей. В настоящее время уже 2 штатных библиотекаря не могут справиться с задачами по техническому и интеллектуальному удовлетворению потребностей больницы и касающейся географической области в спецлитературе.

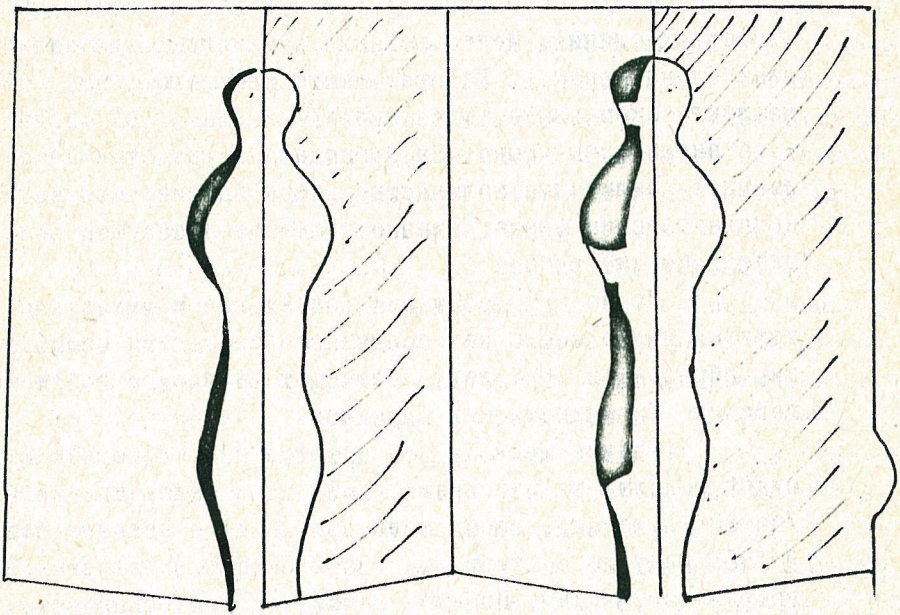

Hozzászólások, vita

A résztvevők a két előadónak több kérdést tettek fel:
KIS-PÁL Sándorné /Gyula/ megkérdezte, vajon egy-egy téma "lekérése" a Medik-adatbázisból mennyibe fog kerülni.
SZILÁGYI Vilmosné /OIK/ válasza: a többi adatbázis szolgáltatásának mintegy a felébe.
RUZSÁS Lajosné /POTE/ az után érdeklődött, hogy az előadó által említett kiadványok vajon hol szerezhetők be.
SZILÁGYI Vilmosné válasza: az Index Medico-juridicusnak eddig két száma jelent meg, a könyvtárak a továbbiakról értesitést fognak kapni. A többi említett kiadvány az OMIKK-tól megrendelhető.
MARTON János /Szeged,Biológiai Intézet/ az iránt érdeklődött, hogy az eredeti K+F dokumentumok hol szerezhetők be.
SZILÁGYINÉ: az OMIKK-ból megrendelhetők.

A Medline adatbázis és szolgáltatásai iránt a hallgatóság részéről nagy érdeklődés nyilvánult meg.

De RIVO Márta /SZOTE/ néhány szóban ismertette intézetük specifikus, saját maguk által kialakitott számitógépes információs rendszerét, amelynek egyik legfőbb erénye, hogy minden, a számitógép által nyilvántartott dokumentum eredetije az intézet könyvtárában megtalálható. Megkérdezte, vajon vállalkozik-e rá az OIK, hogy a Medline irodalomkutatási jegyzékein szereplő dokumentumokat beszerzi.
BENDA Mária /OIK/: a hazai orvosi folyóiratválaszték fejlesztési tervében szerepel a Medline adatbázisban feldolgozott valamennyi fontos folyóirat beszerzése.
RUZSÁS Lajosné az iránt érdeklődött, hogy vajon tudnak-e az orvosok a Medline adatbázis hozzáférhetőségéről és az egyszeri visszakeresések mellett van-e lehetőség SDI szolgáltatásra is.
BORSY Tamás /OIK/: az orvosi közvéleményt értesiteni fogja az OIK, mihelyt mód lesz rá, hogy a várható igényeket devizával, gépórával és emberi munkával teljesiteni fogjuk tudni. SDI-line van, azaz szelektiv disszeminációs szolgáltatás bevezethető, a leporellókat Svájcból kapnánk, ami az eddigi tapasztalatok alapján nem jelent hosszu időt.

BIRTALAN Győző /OIK/: tájékoztatta résztvevőket arról, hogy az egészségügy a szolgáltatáshoz nem ad devizát, azt az OMIKK-tól kapjuk és ez a dollár-kontingens egyelőre nem nő. Kutatási kapacitásunk sem véges, egyelőre 200 keresést tudunk egy év folyamán biztositani.

PÁLFY Gyula /Szeged/ megkérdezte, van-e Magyarországon a Medline-adatbázisban való keresésre felkészitő továbbképzés.

BORSY Tamás elmondta, hogy ilyen fajta képzés nincs, megfelelő orvosi terminológiai ismeretek birtokában a keresési nyelv és a keresés módja elsajátitható, az OMIKK szakemberei ebben rendelkezésre állnak.

MÉREY János /SOTE/ elmondta, hogy az ASCA-topic témaadatai nem relevánsak. Örül, hogy a Medline-hoz most már hozzá fog a szélesebb közönség férni, de ugy látja, az OIK-nak néhány év mulva kapacitás-problémái lesznek.

SZILÁGYIné: az ASCA multidiszciplináris adatbázis, tehát eleve nem lehet az orvostudományi témák tekintetében elég releváns. Az OIK igyekezni fog arra, hogy az emberi-munka szükségletet az igények növekedésével arányosan fejlessze. Annyi kérést fog az OIK előreláthatóan teljesiteni, amennyi devizát részére biztositani tudnak.

MARTON János a Medline adatbázis megfelelését némileg kétségbe vonta. A 2.000 folyóirat szerinte csak a Medline létrehozói szerint "reprezentálja" az orvostudományt, az előadó mégis ezt mondta. Mivel indokolja BORSY Tamás ezt a kijelentését és hogyan értette a Medline adatbázisból nyerhető információk pertinens voltát.

BORSY Tamás elmondta, hogy a Medline bázisban több, mint 3.000 folyóirat cikkei szerepelnek, ezek közül az általa is emlitett 2.000 fontos folyóirat. Kétségtelen, hogy a bázis "angol-központu" és a "mag-folyóiratok"-on kivüli folyóiratok között vannak számunkra perifériásak is. Egyébként 100 körüli magfolyóiratot a Medline külön és a többinél gyorsabban feldolgoz.

Ezután a releváns, pertinens és heurisztikus fogalmak jelentése körül vita kezdődött, kérdések és válaszok hangzottak el /a pertinens dokumentum az a relevánsok közül, amelyet a kutató de facto felhasznál. A kutató tudja, mi számára pertinens, de nem tudja előre, mi lesz számára heurisztikus/.

A második napirend pont kapcsán többen megkérdezték, vajon a gyulai kórház orvosi könyvtára a kórház mely részlegéhez tartozik. KIS-PÁL Sándorné elmondta, hogy ők a gazdasági osztályhoz tartoznak. A kórházak szervezeti szabályzata lehetővé teszi, hogy az orvosi könyvtár az igazgatáshoz tartozzék, de sok helyütt még nincs igy.

RUZSÁS Lajosné elismeréssel szólt a gyulai könyvtár szolgáltatásairól.

SORSZEGI Pál/Ajka/ szerint az orvostanácsadók szerepkörének nagyobb sulyt kell adni. Hasonló véleményen volt LUSZTIG Gábor /Kecskemét/. Hol a könyvtár helye egy kórházban? A segédhivatalok mellett. Javasolja, hogy az orvostanácsadó lehetőleg mindenütt legyen a kórház igazgatóhelyettese, akkor a könyvtár pozíciója is erősödne. Az állománygyarapitást illetően szerinte nem a folyóiratok számát kell növelni, hanem az információcserét kell meggyorsitani. Miért nincs még mindig a könyvtáraknak arra lehetőségük, hogy a telex-hálózatba bekapcsolódhassanak? /LUSZTIG Gábornak az információcsere meggyorsitására vonatkozó igényében igaza van, de abban téved, hogy a könyvtárak nem férnek hozzá a telex-készülékekhez. A hálózat könyvtárainak több, mint a felében nemcsak, hogy telexhozzáférés biztositott, hanem ezek a könyvtárak a könyvtárközi kölcsönzést és más sürgős információt telexen adnak-vesznek, sőt az OIK két évvel ezelőtt hálózati telex-jegyzéket adott ki/.

/Többen szót emeltek a másolatok árának megtéritése ellen, véleményük szerint ez a gazdasági szemlélet tulhajtásának a következménye. Mások szerint másolat téritésmentesen nem adható és ez már átment a köztudatba, egyre kevesebben kifogásolják.

IVÁNYI János szerint az orvostanácsadóknak is szorgalmazniuk kell, hogy a könyvtárosok is legalább egy nyelvet tudjanak a nyelvvizsgához szükséges tudás szintjén, de tovább kell szorgalmazni, hogy az orvosok - és már az orvostanhallgatók is - minél jobb idegen nyelvismeretre tegyenek szert.

PARAJCZ Ervin /Idegsebészeti Intézet/ egyetért Lusztig Gáborral abban, hogy az információadás sebességét kell fokozni. Számukra igen értékesek a magnószalagos kongresszusi beszámolók. Fájlalja, hogy az orvosok utibeszámolói nem kapnak széles publicitást, kár, hogy süllyesztőbe kerülnek.

DELI László /Gyula/ megköszöni a könyvtár munkáját. Egyetért Lusztig Gáborral, de szerinte ezek kozmikus kívánságoknak minősülnek.

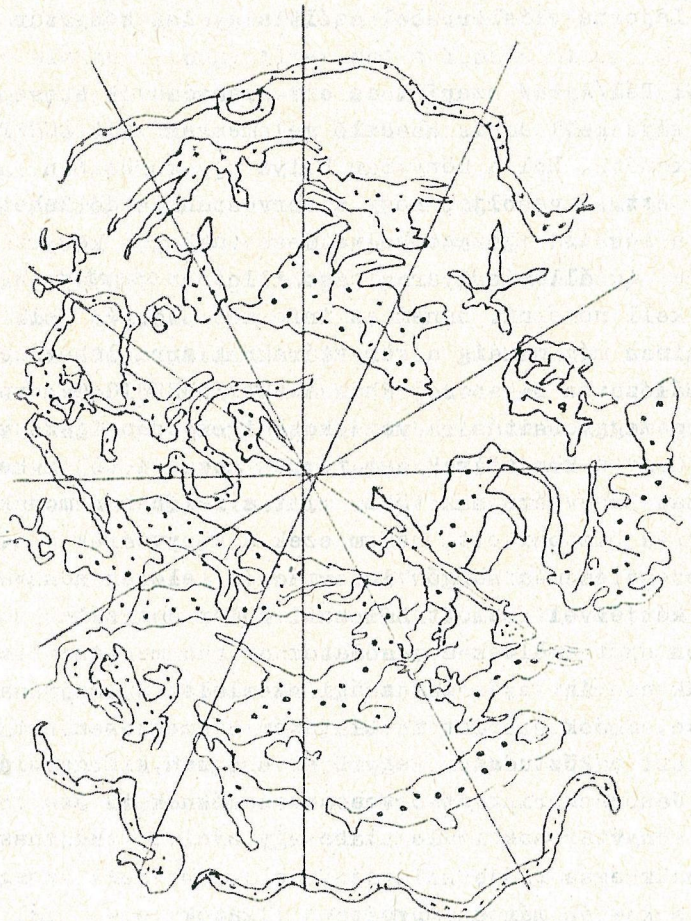

A folyóirathelyzet az Észak-magyarországi Régióban

GYÁRFÁS Ágnes
Borsod-Abauj-Zemplén megyei Kórház-Rendelőintézet,
Miskolc,
Főigazgató: dr. Molnár György

Folyóiratrendelésünk helyzetét három tényező szabja meg. Az ország gazdasági helyzete, a jelenlegi szervezési forma és mi magunk, könyvtárosok, akik egyszerre vagyunk szenvedői és formálói a magyar tudományos élet egy területének.

Az ország léte a termelés és a kereskedelem függvénye. E vonatkozásában a könyvrendelések egészen más megitélés alatt állnak, mint a folyóiratoké. A könyvet szinte köteles megvenni az ország, mert ennek ellenében vesznek tőlünk is bizonyos árukat. Mindnyájan tapasztaltuk, hogy a nyár elején hatalmas csomagok érkeztek könyvtárunkba, szokatlanul, még az idén rendelt könyvekkel. Ez a magyar "cserekereskedelem" eredménye. A folyóiratok szempontjából azonban más a helyzet. Ezért kell nekünk a szükséges és az elegendő fogalmát a gyakorlat szabályozójává tenni, midőn állományunkat kialakitjuk. Meggyőződésem ugyanakkor, hogy azok a megszoritások, amelyeket hazánk jelenlegi gazdasági helyzete megkivánt, egy fellendüléses időszakban is érvényesek lennének. Sohasem tékozolnék szivesen arra, amit máshonnan megszerezhetek.

A jelenlegi szervezési forma, a regionális megosztás véleményem szerint nem a gazdasági kényszer szülötte, hanem egy korábbi, a tudományos élet koordinálásával foglalkozó koncepció eredménye.

Kozma Tamás a Magyar Tudomány ezévi márciusi számában " A magyar tudományos élet regionális központjai" cimmel reprezentativ tanulmányt közöl. Csak a végkicsengésre utalok. Az ősi egyetemmel rendelkező Budapest és Debrecen mellett a trianoni béke redményeként került Szegedre és Pécsre bölcsészettudományi és Miskolcra jogi egyetem. Köztudott, hogy 1953-ban Miskolcot megfosztották a jogakadémiától, s kizárólag a müszaki tudományok otthonává tették. Ez Kozma Tamás szerint Miskolcot kényszerhelyzetbe taszitotta és választ elé állitotta; vagy sikerül a bölcsészetre is áldoznia

és akkor megtarthatja a szellemi életben kialakult helyzetét, vagy ha nem, ez számára egyértelmü az egyoldalu müszaki szakosodással és a bölcsészettudomány a maga áldásos hatásával kimarad félmilliónyi ember szellemiségéből. Magam részéről veszedelmesnek itélem meg a helyzetet, hiszen az egyoldalu müszaki civilizálódás 1950 óta bebizonyitotta, hogy a "teljes" kultura nem alakul ki. Ezért minden helyi kulturpolitikai tevékenységem oda irányul, hogy Miskolcon elősegitsem a bölcsészettudomány meghonosodását. Ugy vélem, hogy az orvosi könyvtár vezetőjeként is előreviszem ezt az ügyet, ezzel tudok városomért a legtöbbet tenni. A medicina legalább olyan közel áll a bölcselethez, mint a természettudományokhoz. Valószinüleg ez az emberközeliség az, ami mindennapi munkám során lelkesiteni tud. Az orvosoknak informálódniuk kell, a folyóiratok a leghatásosabb eszközei az informálódásnak, mindent meg kell tehát tennünk azért, hogy a könyvtárunk hatókörébe tartozó orvosokat megfelelő módon lássuk el ezzel a legfontosabb dokumentumféleséggel.
A régiók megszervezése pontosan azt jelentette, amire már régóta törekedtünk. A szervező munkát teljes szivvel támogattuk, régi tapasztalatainkat hasznositottuk és ezekben a nem könnyü években a régióba tartozó alközpontokkal egyetértésre tudtunk jutni és igy siekrült eredményeket elérni. Az együtt dolgozás leghatásosabb módjainak megtalálásában nagy része volt a hálózati központon kivül az együttmüködő könyvtárosoknak, név szerint Korsós Lászlónénak az egri és Szikszai Mártának, a salgótarjáni alközpontok vezetőinek.
Regionális tevékenységünk során elveink a következők:

1./ Nincs pótolhatatlan folyóirat, ha a közelben megtalálható és ha a kölcsönzés folyamatos formáját éppugy gyakoroljuk, mint a gyors, telexen továbbitott könyvtárközi kéréseket.

2./ Ha nincs pótolhatatlan folyóirat, azt le is lehet mondani, főként, ha drága. Tapasztalataink szerint, érdekes módon, a nagyon drága lapok csak egy-két embert érintenek. Az igazán olvasott folyóiratok, a Lancet és társai csak pár ezer forintba kerülnek. Ha csak egy-két ember olvas egy-egy lapot /mint például a Neuroradiology-t/, akkor elég, ha a régióba csak egy helyre jár. Nem fájó szivvel, hanem örömmel mondtam le ezeket a lapokat, mert Egerből, Salgótarjánból, Balassa-

gyarmatról vagy Nyiregyházáról rendszeresen megkapom őket és helyettük igy több más, közérdeklődésre számot tartó folyóiratot rendelhettem. Az ujonnan megkapott másológép révén a folyamatos kölcsönzésben megkapott folyóiratok fontos cikkeit az érdeklődő olvasók részére le tudjuk másolni, s igy az információs igények kielégithetők anélkül, hogy a devizát használnánk fel.

3./ A lehetőség szerint lemondunk a referálólapokról is. Régi meggyőződésem - a zalaegerszegi tájértekezleten is elmondtam -, hogy a postreferálólapoknak nincs értelmük. A folyamatosan tájékozódó orvos néhány fontos elsődleges folyóiratból is értesül a világban végbemenő tudományos trendekről, ha több közleményre van szüksége, például cikkek irásához, arra elég az Index Medicus és saját személyi dokumentációja. Referálólapok kellenének, ezeknek volna értelmük. A postreferálólapokat nálunk alig-alig vették kézbe, igy szép lassan lemondtuk őket.

4./ Végül a módszertani alapelv: minden folyóiratot el kell juttatni a megfelelő olvasóhoz és minden orvosnak fel kell kelteni a figyelmét a megfelelő folyóirat iránt. Továbbra is az a tapasztalatunk, hogy a folyamatos kölcsönzés az orvos-olvasók számára kényelmes, ugyanakkor kényszerítő erejü megoldás a rendszeres tájékozottság megszerzéséhez.

Munkánkban igen jók "nyugati" partnereink; a Heves és Nógrád megyei orvosi könyvtárosok. De ugyanigy "kelet" felé is jó szomszédunk van: a nyiregyházi megyei kórház könyvtára, élén Novák Zoltánnéval, aki kollégának, embernek és szervezőnek egyaránt kiváló. Igy - a kölcsönösség alapján - mi az ő állományukkal is "gazdálkodunk", minden igényünket, még a ritka referálólap igényeket is ki tudják elégiteni. Érsebészünk Nyiregyházáról minden hónapban megkapja az Excerpta Medica megfelelő szekcióit. A többi érsebészeti lapot fele-fele arányban a salgótarjáni kórház orvosi könyvtárával közösen rendeltük meg és kölcsönözzük egymás olvasóinak. Kétségtelen, hogy a miskolci olvasók járnak a legjobban, mert ide jár a legtöbb folyóirat és még ezek kiegészülnek a társintézmények küldeményeivel. Ezen kivül mikrofiche beszerzésekkel is szélesitjük választékunkat, igy számszerüen 1984. évi folyóiratrende-

lésünk a következő képet mutatja:

Mikrofichek az OIK-ból	21 féle folyóirat
Mikrofichek külföldről	30
Apart uton dijtalanul megkapott folyóiratok	14
Megrendelt /tőkés/ kurrens lapok	158
" standing order "	8
Megrendelt /szocialista/ folyóiratok	86
Magyar folyóiratok és periodikák	167
Ajándék / a NME-től/	2
	486 féle

Folyamatos kölcsönzéssel jár könyvtárunknak 25 féle.

A más könyvtáraktól megkapott folyóiratok számunkra 300.000,-Ft megtakaritást jelentenek. A regionális együttmüködés nélkül nehéz feladatok elé kerültünk volna, hiszen a miskolci kórház néhány uj osztályának felállitása éppen egybe esett a takarékossági intézkedésekkel. Olvasóink és a magunk nevében ezuton is köszönjük a régió valamennyi könyvtárosának a nekünk nyujtott sok segitséget, emberi megértést, barátságot.

A folyóiratrendelések lezárása után megkérdeztem minden könyvtárat, milyen közérzettel zárták a nehéz időszakot. A körkérdés telexen ment, többnyire ugy is jött a válasz. Borsod és Szabolcs megyében megfelelőnek találták a megmaradt állomány választékát. Egerben sokallották a törléseket, Salgótarjánban pedig változtatásokra került sor.

Összefoglalóan: az Észak-magyarországi külföldi orvosi folyóirathelyzet - a körülményekhez képest - elfogadható. Az állomány minőségi javitásáról azonban nem szabad lemondanunk és ugyanigy a jövőben még az eddiginél is nagyobb erőfeszitéseket kell tennünk annak érdekében, hogy ez a folyóiratállomány el is jusson minél több olvasóhoz. Egyuttal- a régióban -további erőfeszitéseket kell tennünk az orvosi etikai irodalom beszerzésére és felhasználására. Végül: nagyobb megértést kell tanusitanunk a kis intézmények igényei iránt. Némelyikük makacsul ragaszkodik a neki járó 1-2 laphoz. Ahelyett, hogy ezeket egy tollvonással töröljük, inkább gondoljunk arra, hogy ezeknek elszigeteltségükben nagyobb szükségük van a megszokott folyóiratra, mint szerencsésebb helyzetben dolgozó kollégáiknak.

Situation of periodicals in the Northern-Hungarian Region

Ágnes GYÁRFÁS

The difficulties arisen from the needly currency situation can be settled only by regional agreement, this principle can be carried into practice in the following way:

1/ There are no irreplaceable periodicals if they can be found in the area and can be forwarded to the addressee by continuous lending and by interlibrary service transmitted through telex.

2/ The bigger libraries of the region have to divide among themselves the withdrawals, the remaining periodicals must be placed to the disposal of one another steadily, on schedule.

3/ Some abstracting journals can be cancelled selectively too. According to the authors personal, often declared opinion, not postabstracting but praeabstracting journals are needed.

4/ Every periodical must be sended to the reader without being asked for.

The library of Miskolc, center of the Northern Region of Hungary has ordered for 1984 486 type of periodicals out of which 167 units are Hungarian, the other foreign ones. The saving amount to Ft. 3oo.ooo without having defrauded the readers.

Агнеш ДЬЯРФАШ:

Состояние снабжения журналами в Северно-венгерском Районе

Решить проблемы в связи с девизными затруднениями можно лишь территориальным, региональным согласованием снабжения журналами. По этому принципу:

I/ Незаменимого журнала нет, если имеется в районе и быстро может отправляться потребителю последовательной выдачей и межбиблиотечным абонементом при помощи телекса.

2/ Отказы следует распределить между большими библиотеками района и оставшиеся журналы последовательно отправить друг другу по определенному плану.

3/ В отказы можно - селективно - привлекать и реферативные журналы. Автор уже неоднократно высказала мнение - индивидуальное -, по которому вместо постреферативных журналов необходимы пререферативные.

4/ Каждый имеющийся журнал необходимо отправить соответствующему читателю - без запроса.

Библиотека Больницы г. Мишколц как центр Северо-венгерского Района, на 1984 году подписывалась на 486 разных журналов, среди которых венгерских I67, остальные же являются зарубежными журналами. Сбережение составляет 300.000 Форинтов причем читатели не испытывают недостатки.

A megyei folyóirathelyzetről. Gondok és megoldások

NOVÁK Zoltánné
Szabolcs-Szatmár megyei Jósa András Kórház,
Nyíregyháza,
Főigazgató: dr. Garamvölgyi János

A tudományos és műszaki fejlesztés, a felsőoktatás, nem kevésbé a gazdasági élet, ezer szállal kötődik a külföldi folyóiratokhoz. A téma fontosságát és aktualitását mi sem bizonyítja jobban, mint az az interjú, amelyet a Könyvtáros c. lapunk 8. számában folytatott Székely Sándor Hutás Imre egészségügyi miniszterhelyettessel.

Röviden az országos helyzetről

A világon 40-50 ezer közé tehetjük a tudományos folyóiratok számát. /1982.évi adatok/. Ebből Magyarországra - rendelésre - 12 ezer féle érkezik, mintegy 80 ezer példányban. Itt két korrekciót kell tennünk. Az egyik, hogy külföldin kizárólag devizás folyóiratot értünk és nem csupán tudományos folyóiratot, hanem tőkés napilapokat, magazinokat is. A másik korrekció, a rendelések kivül, - nemzetközi kiadványcsere utján -, többszáz további folyóirat is érkezik, ezek ellenértékét hazai kiadványokban téritjük meg. Egészen friss adat a 83. évi beszerzésre vonatkozóan: 2160 féle periodika féleséget, 9500 példányban szerzett be a hálózat.

Az itt jelenlévő tisztelt kollégák ismerik azt a tudományosan igazolt tényt, hogy sok értékes információ kevés számu folyóiratban koncentrálódik, kevés értékes információ pedig nagyon sok folyóirat között szóródik szét.

Mi a helyzet az orvosi könyvtári hálózatban?

Az 1982. évi adatok alapján, a hálózat összesen 2087 féle periódikát szerzett be, 11.400 példányban.

Ebből: 320 féleséget - szocialista országból - 2.300 példány,
1767 féleséget - tőkés országból - 9.100 "

Vásárlás utján 1700 periodika féleséget 11.000 példányban szereztek be könyvtáraink, csere és ajándék révén 387 folyóiratot, 400 példányban.

Szabolcs-Szatmár megye orvosi könyvtárainak folyóirat helyzetéről.

Megyénk orvosi könyvtáraiban, a 70-es évek elején ideális, már-már eszményi állapotok uralkodtak. Kevés kivételtől eltekintve, különösebb gond nélkül tudtuk kielégiteni a felmerült jogos igényeket. A fokozatosan belépő, ujabb szakterületek számára megrendelhettük az alapvetőnek itélt szakfolyóiratokat. Az olvasói igények alapján, - tehát a választékbővitésre évente volt lehetőségünk. Alközponti könyvtárunkban jóval 200 fölött volt a külföldi szakfolyóiratok száma. A teljesség kedvéért meg kell jegyezni, hogy könyvtárunk már a korábbi években is gazdag folyóirat választékkal rendelkezett.

Az integráció hatása a külföldi folyóirathelyzet alakulására

Megyénkben először 1973-ban próbálkoztam azzal, hogy megkiséreljem felszámolni a külföldi folyóiratok párhuzamos rendeléseit. Ez akkor nem járt sikerrel, az egészségügyben még mindig meglévő, antidemokratikus és bizonyos presztizs szemlélet miatt.
Ebben 4 év mulva /1978-ban/ az egészségügyi integráció "segitett". Első lépésként a sóstói uti tüdőgyógyintézet /akkor még tagkönyvtárként funkcionáló/ könyvtárával 7 külföldi szakfolyóiratot sikerült koordinálni. Elsősorban röntgen, labor, és a gyógyszerészet területén. A további integrációval, kórházunkhoz csatolták az alapellátást, az üzemegészségügyi szolgálatot, a szülőotthonokat, a gondozói hálózatot, és igy már egyszerüen szükségszerüvé vált mindenfajta koordinálás.
Az integráció valóban segitett, de más tényezők is meggyorsitották az együttmüködést;

- a közismert gazdasági nehézségek, a folyamatos áremelkedés, a devizás gondok,
- ugyanakkor az igények mennyiségi és minőségi növekedése,
- és végül adva volt az együttmüködés elemi feltétele, azaz az érdekek egybeesése.

Megyénk folyóirat helyzete az elmult 3 évben

A külföldi folyóiratrendelés a következők szerint alakult:

1980-ban	161 féle
1981-ben	181 féle
1982-ben	178 féle

A megye 7 orvosi könyvtárában 1983-ban összesen 165 külföldi folyóiratféleséget rendeltünk.

Ebből tőkés folyóirat: 123

Népi demokratikus: 42.

A nyelv szerinti megoszlásuk a következő:

- angol: 85 féle
- német: 62 féle
- orosz: 15 féle
- francia: 2 féle
- lengyel: 1 féle.

A többszöri koordináció ellenére is 20 párhuzamos rendelés van a megyében, ebből 5 tőkés, és 15 népi demokratikus.

A párhuzamos rendelések főleg az általános orvosi szaklapoknál vannak, pl. Lancet, Deutsche Medizinische Wochenschrift. Véleményem szerint ez az átfedés még racionálisnak mondható, mert az egyes kórházak 50-70 km távolságra vannak egymástól.

Az elmult 3 évben, több /4/ alkalommal kellett megválnunk folyóirataink tól. A központi és könyvtári lemondások összesen 57 folyóiratféleséget érintettek, 387.000,-Ft értékben. A kényszerü lemondások szinte megrázkódtatásként érték a könyvtárainkat, különösen a vidéki kórházakban.

Az 1984. évi lemondás a tagkönyvtárakat nem érintette, mert már egyszerüen nem volt mit lemondaniuk.

Olvasóink, kutatóink mégsem érzik /és ez igy van rendjén/ a ténylegesen meglévő beszerzési nehézségeket. Ez két igen lényeges dolognak köszönhető:

- egyrészt annak, hogy a hálózatban korábban is voltak spontán, személyes kapcsolatokon alapuló jó együttmüködések, és most ezek hivatalos formában is kiteljesedtek. Pl. a régiók szervezésében.

- másrészt a hálózati központ uj szolgáltatásai pl. a mikrolapok készitése sok kieső folyóiratot pótolnak.

A sorozatos lemondások ellenére hogyan lett mégis nagyobb a külföldi folyóirat választékunk?

- 1983 januárjától megrendeltünk az OIK-ból 28 féle szakfolyóiratot mikrofichen. Igen jó minőségü másolatokat kapunk. A választásunk elsősorban azokra esett, amelyeket korábban le kellett mondanunk, másodsorban a hiányzó profilu szaklapokat igy próbáltuk pótolni. Pl.: az immunológia, haematológia területéről. Az eddig megkapott mikroficheket szabályosan feldolgoztuk. A PENTACTA tipusu leolvasó és visszanagyitó készülékünket már rövidesen megkapjuk.
- a folyamatos kölcsönzés keretében 35 féle szakfolyóiratot kapunk az ország 5 városából, illetve könyvtárából. Igy ténylegesen, ebben az évben 228 féle/!/ a külföldi szakfolyóirat választékunk.

1984-re a megye orvosi könyvtáraiban 188 féle külföldi szakfolyóiratot rendeltünk, ebből 144 tőkés, és 44 demokratikus. Gondjaink megoldásában segitett a technika, és a kollégák együttmüködési készsége.

A régió megalakulása, eddigi eredményei

1981-ben az Észak-Alföldi Régió tagjai lettünk, a régió központja a Debreceni Orvostudományi Egyetem Központi Kenézy Könyvtára. Megállapodásunk értelmében, évente 50.000,-Ft-tal hozzájárulunk a folyóiratok előfizetéséhez. A Kenézy Könyvtártól folyamatosan 21 féle szakfolyóiratot kapunk. A rendelések előtt rendszeresen tartunk munkamegbeszélést, és igyekszünk egyeztetni az igényeinket, és lehetőségeinket. Már a régió alakulása előtt is jó volt az együttmüködésünk, a könyvtárközi kölcsönzésben évente több 100 dokumentumot kértünk.

10 évvel ezelőtt könyvtárunk összeállitott egy retrospektiv folyóirat lelőhelyjegyzéket. Ezt nem azért emlitem, mintha ezzel megváltottuk volna megyénk orvosi könyvtárügyét, de olvasóink közül

még most is sokan forgatják.
Javaslom, hogy Észak-Alföldi Régió készitsen egy központi folyóirat jegyzéket, és valamennyi megőrzött folyóiratot vegyen fel.
Könyvtárunk évente kiadja megyénk kurrens folyóirat jegyzékét, ezt a jövőben is folytatni szeretnénk.

A régión kivüli kapcsolataink

Az utóbbi években kapcsolataink egyre intenzivebbek. A miskolci kórház központi orvosi könyvtárától évek óta 8 féle - anaeszteziológiai, etikai, és szervezéstannal foglalkozó folyóiratot kapunk, a folyamatos kölcsönzés keretében. Mi ezt csak 2 folyóirattal viszonozzuk. A miskolciaktól szinte naponta kapunk és mi is hasonló gyakorisággal küldünk telexen könyvtárközi kéréseket. A kórház gazdasági vezetőinek egyre több vezetéstudományi és az egészségügy gazdaságtanával foglalkozó friss cikkekre van szükségük. Ebben nagyon sok segitséget nyujt az ESZTIK szakkönyvtára, gyorsak és készségesek.

Városunkban 4 nagy, gazdag választékkal rendelkező, jól feltárt könyvtár van. Ilyenek a Megyei könyvtár, a Tanárképző, a Mezőgazdasági Főiskola, és a Szakszervezetek Központi Könyvtára.
Valamennyi könyvtárral és az ott dolgozó kollégákkal igen jó a kapcsolatunk. A Megyei Könyvtárral 4 éve együttmüködünk a külföldi szakfolyóiratok és szakkönyvek beszerzése terén.
A napi munkánk során elsősorban határterületi, pl. pszichológiai, gyógypedagógiai, szociológiai folyóiratokat veszünk igénybe, eredetiben és másolatban egyaránt.
Terveink között szerepel a tiszavasvári Alkaloida Szakkönyvtárával a szorosabb szakmai kapcsolat felvétele.
Most pedig egy tavalyi vizsgálatról számolok be dióhéjban.

A folyóiratok kihasználtságának mérése a megye orvosi könyvtáraiban

Az 1982. évi külföldi folyóiratok kihasználtsági vizsgálatánál, használtságnak tekintettük:

- a kölcsönzést,
- a könyvtárközi kölcsönzést,

- a folyamatos kölcsönzést,
- a másolat szolgáltatást.

A vizsgált időszak: 1982 január-december 31-ig.

Négy könyvtár adott értékelhető adatot: az alközpont és három tagkönyvtár: a fehérgyarmati, a kisvárdai és a vásárosnaményi. Az alközpont és a tagkönyvtárak tapasztalatai eltérőek voltak. Az alközpontban az általános orvosi lapoknak /Lancet,British Medical Journal, Journal of the American Medical Association, a Deutsche Medizinische Wochenschrift, volt a legnagyobb az olvasottsága. Sorrendben ezután következtek a belgyógyászati, a laboratóriumi, az onkológiai és az urológiai folyóiratok. Két folyamatosan működő másológépünk ellenére a folyóiratok 70 %-át inkább eredetiben kérték. Ha a nyelvi megoszlást nézzük: vezet az angol, majd a német nyelvü folyóiratok következnek.

A tagkönyvtárak kihasználtsági statisztikája azt mutatta, hogy az alapszakmák folyóiratainak volt a legnagyobb a forgási sebessége /a sebészetnek, a szülészet-nőgyógyászatnak és a gyermekgyógyászatnak/. Másológép a tagkönyvtárakban nincs, igy az olvasók xerokópiát nem tudnak helyben igénybevenni. A tagkönyvtárakban a néme nyelvü folyóiratokat használták a legintenzivebben, az angolokat csak másodsorban. Az orosz nyelvü folyóiratok igénybevétele minimális volt.

Nem szeretném komolytalanná tenni a kihasználtság-vizsgálatot, de próbáltam "egyéni interjut" is alkalmazni a rideg statisztika mellett. Személyes beszélgetések alkalmával elmondták az olvasók, hogy ki miért is olvas rendszeresen egy-egy folyóiratot. A "nem szakmai" jellegü válaszokból idézek: a Monatsschrift für Kinderheilkundében szellemes hashajtó reklámok vannak, a JAMA-ban lehet arról tájékozódni, hogy az Egyesült Államokban milyen állást mennyiért hirdetnek meg. Semmi kétség /és ezt külföldi adatok is bizonyitják/, a használtságban ez is benne van.

Végső soron az egyszeri felmérés nem hozott nagy szakmai meglepetést. Ezeket a megállapitásokat a napi kölcsönzési gyakorlatból is leszürhettük korábban. Ez év juliusától ismét vizsgáljuk a folyóiratok kihasználtságát, két év már több tapasztalatot nyujthat.

Ugy vélem, megyénkben az együttmüködés fokozására vannak még tartalékok, ilyenek:

- a folyamatos kölcsönzés további szélesitése,
- a tagkönyvtárakban másológépek beszerzése,
- microfichek használata és ezek technikai hátterének biztositása,
- a központi szolgáltatások jobb kihasználása.

Az együttmüködés megvalósitásában meghatározó szerepe van az emberi tényezőknek, esetünkben a könyvtáros személyiségének.

A jövőben sincs más lehetőségünk, mint a jól összehangolt folyóirat-beszerzés a megyében és a megyén kivül, azaz a további munkamegosztás és még szorosabb együttmüködés.

On the conditon of county periodicals
Worries and solutions

Katalin NOVÁK

Out of the 4o-5o.ooo different periodicals of the world - among them 8-1o.ooo medical-biological ones - about 12.ooo type entered Hungary in 1983, 95oo copies from 216o types were scientific medical-biological reviews.

The library of the Hospital of County Szabolcs-Szatmár /out of the 19 counties of Hungary that is the mostly eastward county/ has got more than 2oo types of foreign periodicals in the seventies. Owing to the foreign currency limitations this number diminishes steadily. To avoid curtailing of demands co-operation seems to be the only solution.

In 1982 the seven libraries of the county could have ordered 178 kind of periodicals in total. This number changed in 1983 to 165 kinds /languages: English 85 type, German 62 type, Russian 15 type, French 2 type/. In consequence of the repeated co-ordinations only 2o parallel orders remained in the county regarding mainly general medical periodicals, e.g. the popular "Lancet", - but this overlapping is considered right and necessary.

Readers do not feel and must not feel difficulties because the co-operation based on personal relations became enlarged to a higher regional co-operation in the latter 2 years. The librarians have got new copying machines, microfiche back-enlargers and rotographs.

The chief of the library of the county /the author/ on request of the network-center set up an inquiry in 1982 regarding the utilization of periodicals /all that based on the services of lending, interlibrary lending, continuous lending and copy-reproducing.

In the County Hospital mainly the general medical periodicals were asked for, while in the libraries working in smaller hospitals interest was shown for the special periodicals /chirurgy, obstetrics-gynaecology, and pediatry/. Notwithstanding that there is a good rotograph, 7o% of the periodicals were asked in master-copy. In addition the librarian interviewed more readers. Over the professional questions according to one of the readers it is worth while to observe continuously for instance the "Monatsschrift für Kinderheilkunde" because there are very witty purgative boosts published in it, another physician is interested in job-advertisements inserted by various medical institutions. This is included in the sphere of interest - foreign data confirm it too.

Каталин НОВАК:

О состоянии снабжения журналами в области. Проблемы и их решение

В 1983 году среди 40-50.000 журналов мира разной тематики поступили 12.000 разного вида, среди 8-10.000 биомедицинских - 2160 разного вида в 9500 экземплярах.

Библиотека больницы области Сабольч-Сатмар /наиболее восточной среди 19 областей страны/ получила более 200 разновидных зарубежных журналов в 70-ые годы. Однако, по поводу девизных ограничений необходимо уменьшение. Единственным решением проблемы считают здесь также сотрудничество во избежание недостатков по удовлетворению потребностей.

В 1982 году 7 медицинских библиотек области могли подписывать всего на 178 разных журналов, в 1983 году лишь на 165 /языковое распределение: английский: 85, немецкий: 62, русский: 15, французский: 2/.

В результате многократной координации в области сохранились лишь 20 параллельных подписок, главным образом общих медицинских журналов, как например, популярный Lancet , но такое дублирование считают правильным и необходимым.

Важно, чтобы читатели не чувствовали и они не чувствуют затруднения, ведь сотрудничество на фоне личных контактов расширялось в региональное сотрудничество высшего уровня за последние два года, библиотеки получили новые копировальные аппараты, машины обратного увеличения-копирования типа микрофиш.

Заведующая библиотекой областной больницы /автор/ проводила в 1982 году исследование использования журналов по официальной просьбе сетевого центра /анализируя выдачи журналов, межбиблиотечный абонемент, последовательные выдачи и услуги по копиям/.

В областной больнице чаще читали общемедицинские журналы, а в библиотеках менее крупных больниц - более специальные /хирургические, акушерско-гинекологические и педиатрические журналы/. Несмотря на то, что имеется в распоряжении отличный копировальный аппарат, читатели требовали 70% журналов в оригинальном виде. Библиотекарю дали интервью читатели. Вот некоторые из "неспециальных" вопросов: по мнению одного читателя журнал Monatsschrift für Kinderheilkunde стоит постоянно читать потому что публикует остроумные рекламы слабителей, другой врач же ищет объявления о вакантных должностях разных медицинских учреждений в зарубежных журналах. Следует отметить, что это также содействует читаемости, как подтверждается и зарубежными данными.

Hozzászólások, vita

MARTON János /Szeged/ szerint Gyárfás Ágnesnek nincs igaza, amikor azt mondja, hogy a drága lapokat nyugodtan le lehet mondani, mert csak egy-két embert érdekelnek. Az ő tapasztalatai szerint éppen a drága lapok tartoznak a "magfolyóirat" kategóriába és ezek a legértékesebbek. Többeknek az a véleménye, hogy a drága folyóirat - olcsóbb folyóirat szembeállitás beszerzési politikának nem lehet vezérfonala, alaposan és egyenként kell megvizsgálni, vajon mennyire fontos egy-egy folyóirat és meg kell találni az optimális arányt a csak egy-két embert érdeklő drága és a sokakat érdeklő olcsó folyóiratok között.

RUZSÁS Lajosné elmondta, ők milyen folyóirat-állomány változtatásokat hajtottak végre, a Dél-Dunántuli régióban, s hogy általános vélemény szerint az eredmény nem rossz.

MARTON János szerint a regionális folyóiratpolitika több kárt okozott, mint amennyi hasznot hozott, mert a rendelkezésre álló anyagi javakat még az eddiginél is jobban szétszórja.

LUSZTIG Gábor kétségbe vonja a regionális együttmüködés tényleges létét. Ha a regionális központok nem kölcsönöznek, akkor eleve nincs együttmüködés. A távollévő SZOTE könyvtárigazgató helyett egyik munkatársa válaszként elmondta, hogy a SZOTE folyóiratot nem kölcsönöz, de másolatot ad.

Több regionális központ vezetője tiltakozott a "nincs regionális együttmüködés" mondat miatt, ez nem általánositható, köztudomásu, hogy már mindenütt élénk a tevékenység, a Dél-alföldi régió kivételével, de a könyvtárközi kölcsönzés az utóbbi hónapokban ott is jól megy.

KERESZTURY László /Miskolc/ szerint még mindig nincs igazi egység az orvostanácsadó és a könyvtáros szemléletében. Jó volna az orvostanácsadókat ismételten összehivni. Megkérdezi, miért nincs az OIK-nak annyi ereje, hogy a könyvtárak megfelelő hovatartozásában az Egészségügyi Minisztériumban eredményt érne el. Ugyanigy egységesiteni kellene a könyvtárosok besorolását is. Szerinte még mindig bőséges a külföldi folyóiratok választéka, de ezeket az olva-

sók nem használják ki eléggé és ennek legfőbb oka a megfelelő nyelvtudás hiánya.
A megrendeléseknél figyelembe kell venni, vajon van-e "elegendő" olvasó egy bizonyos nyelvű folyóiratra? Nem lehet abszolutizálni, hogy az az egy folyóirat kevésbé fontos-e, mint tiz másik.
A referálólapok lemondását azonban mindenképpen veszélyesnek tartja, mert több szakmát együttesen érint. Az orvosi könyvtárosságot igen fontosnak tartja és szive szerint az alkalmazást főiskolához és három nyelv jó ismeretéhez kötné. A könyvtárosoknak ajánlja, hogy vegyék fel a kapcsolatot a megyei főorvosokkal.
MARTON János ismételten felvetette a választékszélesités buktatóit. A mit használnak, mit nem elvben sok a szubjektiv elem.
A szétaprózás helyett arra volna szükség, hogy néhány jó, teljes állományu könyvtár legyen, kis állományu könyvtárakra nincs szükség. Nem lehet kimondani, hogy egy drága folyóirat helyett inkább vegyünk két olcsót. Diszciplinánként kell megállapitani, mik a fontos folyóiratok és azokat kell beszerezni, de azokat a teljesség igényével.

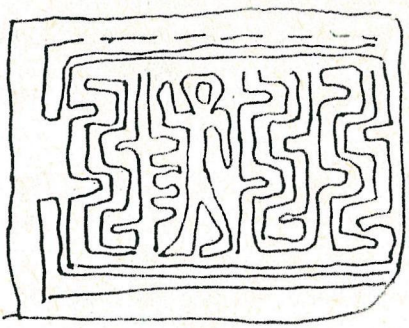

A könyvek központi katalógusának (KKK) működése, problémái és szolgáltatásai

KONDOR Imréné
Országos Széchényi Könyvtár
Főigazgató: dr. Molnár Ferenc

Általános áttekintés

A központi katalógusok a könyvtárak legősibb együttműködési formájának az eredményei. Magyarországon az 1923 óta folyamatosan működő intézmény Európa egyik legrégebbi központi katalógusa. Mind a gyűjtött dokumentumtípusok, mind a jelentő könyvtárak számát és típusát tekintve országonként és koronként különbözik a központi katalógusok gyűjtőköre, de funkciójuk az idők folyamán változatlanul a lelőhely-tájékoztatás[1/].

Korunkban a könyvtár- és tájékoztatásügy meghatározó tényezői a sokat emlegetett irodalomáradat és az azzal lépést tartani akaró új feltárási technikák és eljárások. Ezt bizonyítják a gépi úton előállított és hozzáférhető tájékoztató eszközök és szolgáltatások, a könyvtárügy területén pedig a világméretű programok, mint az UBC és az UAP[2/]. A központi katalógus elismerten az UAP program egyik, nem is jelentéktelen eszköze. A világirodalomban eligazodni szándékozó kutató ma még a legfejlettebb országokban is csak két fázisban juthat hozzá a számára szükséges irodalomhoz. A korszerű tájékoztatás segítségével rövid úton tudomást szerezhet az érdeklődési körébe tartozó irodalomról, de annak birtoklását egy további munkafázis, a lelőhelymegállapítás és hozzáférés teszi csak lehetővé. Kevés azoknak a vállalkozásoknak és kísérleteknek a száma, amelyek a korszerű szaktájékoztatással összekapcsolt lelőhely-, ill. dokumentumszolgáltatást is biztosítják. Hiába gyorsul fel tehát a tájékoztatás, ha nincs biztosítva a dokumentumokhoz való

hozzáférés azonos üteme. Ez magyarázza a lelőhelytájékoztató eszközök korszerűsítése iránti érdeklődést.

A szaktájékoztatás legelterjedtebb kiegészítő segédeszközei az időszaki kiadványok különböző adathordozókon rendszeresen publikált vagy gépi úton hozzáférhető országos, regionális vagy szakterületi lelőhelyjegyzékei.

A könyveket tartalmazó központi katalógus gépesítésésre tett néhány kudarcba fulladt kísérlet (Svédország, Lengyelország stb.) azt igazolja, hogy a stabilabb és kevesebb bibliográfiai adatmennyiséget tartalmazó időszaki kiadványok gépesített lelőhelyjegyzékeivel szemben, a könyvek országos adatbázisának létrehozása nem valósítható meg a könyvek központi katalógusainak önálló, önmagukban való gépesítésével. Ennek okai a következők:

A könyvtárak hagyományos bejelentései alkalmatlanok a gépi adaptálásra és a további gépi műveletekre. A katalógusszerkesztés folyamatában az eltérő és hibás bejelentések az emberi, szellemi munka ellenőrzésével folyamatosan korrigálhatók, míg az adatbázis szüntelen korrekciója és folytonos átszervezése gépi műveletekkel lehetetlen. Továbbá a bejelentések ismételt feldolgozása nem csökkentené, hanem növelné az egy könyvre fordított feldolgozási időt és munkát, ami által egy könyv megjelenése és a központi adatbázisban való nyilvántartása közötti idő is növekedne.

Az UBC program szellemében, "az egyszeri feldolgozás többszöri felhasználás" eszméjével összhangban a könyveket tartalmazó gépesített központi katalógust a nemzeti bibliográfiák hiteles leírásának felhasználásával és a könyvtárak együttműködése alapján, megosztott katalogizálással érdemes gazdaságosan létrehozni[3/].

A központi katalógus gépesítése tehát nem egyszerűen elhatározás kérdése és nemcsak a pénzügyi lehetőségek függvénye. Egy országos bibliográfiai adatbázis létrehozásához a rendszerbe tartozó könyvtárak megfelelő technikai felszereltsége, szakmai felkészültsége és együttműködési fegyelme szükséges.

A központi katalógusok alkalmasak a könyvtárak,jelen esetben az egész magyar könyvtárügy színvonalának az értékelésére. Megállapítható, hogy a könyvtári rendszerbe tartozó könyvtárak közül melyek nem jelentik állományukat és gyarapodásukat; érzékelhető a hálózatok szervező és módszertani munkája; felmérhető az azonos vagy hasonló gyűjtőkörű könyvtárak együttműködése; a bejelentések áttekintést nyújtanak

a jelentő könyvtárak gyarapításáról, a feldolgozás színvonaláról és üteméről; a kérőlapok alapján pedig a tájékoztató munka minőségére lehet következtetni.

A KKK-ban feltáruló kép elég lehangoló. A központi szolgáltatásokat leginkább érintő feldolgozó munkára a kisebb szakkönyvtárakban - néhány kivételtől eltekintve - a szakszerűtlenség, az országos nagykönyvtárakban az eltérő, a szabványokat egyénileg értelmező gyakorlat jellemző. Jelen állapotukban a magyar könyvtárak alkalmatlanok a gépi rendszerben való részvételre. A csekély számú "gépesített" könyvtár provinciális megoldásai miatt nem válhat a gépesítés szervezőjévé.

A felgyorsult tájékoztatás és nem utolsósorban a nyomasztó devizakorlátozás következtében azonban elháríthatatlan a gyorsabb és pontosabb lelőhelytájékoztatás iránti igény. Ilyen körülmények között nincs más lehetőségünk, minthogy a meglévő eszköz és rendszer jobb működésén fáradozzunk, előkészítvén a majdani gépesítés előfeltételeinek is a megteremtését.

A könyvtárközi kölcsönzés hiányosságaiért közismerten a központi szolgáltatásokat szokták elmarasztalni. Mitől függ valójában egy könyvtárközi kérés megvalósításának gyors sikere? Egy kérés akkor teljesül, ha a kérő intézmény olyan könyvet kér, amelyet a jelentő könyvtárak valamelyike beszerzett, és a kérés időpontjában már be is jelentett a központi katalógushoz, továbbá, ha a nyilvántartott lelőhely szolgáltatja is a kért művet. Mit tehet a központi katalógus ebben a folyamatban? A beérkezett bejelentéseket a lehető legrövidebb időn belül tájékoztatásra alkalmassá teheti. (Jelenleg a bejelentések a beérkezéstől számítva 2-3 héten belül visszakereshetőek.)

A bejelentett és kért dokumentumok ismerete és birtoklása nélkül a szerkesztésre alkalmatlan bejelentéseket, és a keresésre alkalmatlan kéréseket megkísérelheti szakszerűbbé alakítani. De a legnagyobb erőfeszítés ellenére sem képes a központi szolgáltatás színvonalát a rendszerben résztvevő könyvtárak átlagos színvonala fölé emelni. Az azonos dokumentumokra vonatkozó különböző könyvtáraktól sok esetben egyidejűleg érkező bejelentések (a gyarapítás koordinálásának a hiányossága nyújtják a legnagyobb segítséget a bejelentések szerkesztéséhez. A bejelentések egymást korrigálják. Több hibás, hiányos leírásból szakmai hozzáértéssel, sokoldalú nyelvtudással és a belső szerkesztési szabályzat segítségével meg lehet kísérelni a besorolási és az azonosításhoz szükséges adatokat a valósághoz közelíteni. A legspeciálisabb, az egy-

példányos, országos szempontból unikális könyvekre vonatkozó bibliográfiai tételeknél azonban meg kell elégedni az egyetlen bejelentéssel, azok hitelesítése csak segédkönyvek, bibliográfiák alapján lehetséges.

A hibásan, rövidítve közölt, a kereséshez elengedhetetlenül szükséges minimális adatokat[4/] sem tartalmazó kéréseket azonban minden esetben segédkönyvekben ellenőrizni kellene. A KKK azonban számos nyelv- és szakterületen sokkal szegényesebb segédkönyvtárral[5/] rendelkezik, mint sok jelentő és kérő könyvtár.

Gyakorlatunkban nem ritka az olyan eset, hogy egy könyvtár saját tulajdonában lévő könyv lelőhelyét kéri. Nem találhatta meg a keresett könyvet saját katalógusában, mert a kérésen közölt adatok nem egyeztek saját bejelentésének adataival: vagy a kérés, vagy a bejelentés volt hibás.

1982-ben 21 216 lelőhelykéréssel fordultak a KKK-hoz. 9883 kérésre tudtunk lelőhelyet adni. Nincs áttekintésünk arról, hogy a lelőhelyként megjelölt könyvtárak valóban szolgáltatták-e a kért könyvet. (Csekély ugyanis azoknak a könyvtáraknak a száma, amelyek a csökkenést is jelentik. 1982-ben mindössze egy könyvtár jelentette az állományából kivont műveket.) A lelőhely nélkül maradt 11 333 kérésről nem állíthatunk semmi bizonyosat. Egy felmérés[6/] és általános rossz tapasztalataink alapján feltételezzük, hogy a kérések 5-10 százaléka (565-1130 kérés) a hibás kérés - hibás bejelentés össze nem találkozása miatt maradt lelőhely nélkül. A további válaszolatlanul maradt kérések kb. 13 százalékának megjelenési éve 1981, 1982 volt. Figyelemmel kísérve könyvtáraink feldolgozási ütemét, azt állapíthatjuk meg, hogy a könyvek megjelenése és a KKK-hoz való bejelentés között egy-két év az eltolódás. Feltételezésünk szerint a kérés évében és az azt megelőző évben megjelent könyvek vagy azoknak egy része (1982-ben 1503 mű) a hosszú átfutási idő miatt nem volt található a keresés időpontjában. Segédkönyveink alapján sem kiegészíthető adathiány miatt 163 kérés (1,5%) minősült kereshetetlennek.

Tapasztalatainkkal igazolható feltételezésünk alapján 20-25%-kal (2231-2796 kéréssel) lett volna növelhető a jelenleg 50%-ot sem elérő pozitív válaszok aránya, ha a könyvtárak nagyobb felelősséggel és szaktudással, a központi szolgáltatás feltételeinek megfelelően végeznék munkájukat.

Az elmondottak alapján sajnálattal kell megállapítanunk, hogy legnagyobb erőfeszítéseink ellenére a központi katalógusnak mind a bib-

liográfiai, mind a lelőhelynyilvántartó értéke a jelentő könyvtárak szakszerűtlen és eltérő színvonalú munkája következtében kétségbe vonható.

A közeljövőben megjelenő, a központi katalógusokra vonatkozó rendelet kötelezővé fogja tenni a gyarapított és apasztott könyvek és időszaki kiadványok bejelentését a KKK-hoz, ill. a KFKK-hoz. A jogi rendezés célja, hogy az országos jelentőségű gyűjtemények kivétel nélkül bekapcsolódjanak a könyvtárközi együttműködésbe. A bejelentéssel járó kötelezettségekről, mint a jelenetések tartalma, formája stb. - a rendelet mellékleteként megjelenő útmutató intézkedik majd.

Az orvosi hálózat

Ezután az általános áttekintés után rátérünk az orvosi hálózathoz tartozó könyvtárakról alkotott kép bemutatására.

1982-ben a KKK-hoz jelentő 159 könyvtárnak megközelítően a fele (70) volt orvosi könyvtár. A beérkezett 189 772 cédulából azonban mindössze 6007 származott az orvosi hálózathoz tartozó könyvtárakból.

Az alábbi táblázatban az összes jelentő könyvtár jelentő - jelentés viszonyát mutatjuk be.

A KKK-hoz jelentő összes könyvtár			Orvosi könyvtárak	
A jelentett cédulák száma	Könyvtárak száma	Egy leírásról több cédulát küldő könyvtárak száma	Könyvtárak száma	Egy leírásról több cédulát küldő könyvtárak száma
1	5	-	5	-
2-10	19	-	14	-
10-50	42	-	29	-
50-100	21	-	10	-
100-200	12	1	9	-
200-400	15	2	-	-
400-1000	16	4	1 (543 cédula a SOTE-tól)	-
1000-2000	11	5	2 (POTE 1630 cédula) (SZOTE 1128 cédula)	1 (POTE)
2000-5000	7	6	-	-
5000-10000	5	5	-	-
10000-20000	4	4	-	-
20000-27000	2	2	-	-
	159	29	70	1

(A beküldött cédulák száma nem egyenlő a jelentett könyvek számával. A besorolási ...atoknak megfelelő számú cédulát a sokszorosítási lehetőséggel rendelkező, színvonalasabb könyvtárak küldenek.)

A táblázatból kitűnik, hogy a jelentők között túlsúlyban lévő orvosi könyvtárak a 200 könyvet meg nem haladó gyarapítók között is túlsúlyban vannak. Felmerül a kérdés: "közkönyvtárnak" minősíthető-e az olyan intézmény, amelynek könyvgyarapodása nem éri el az évi 200 darabot. Alkalmas-e az ilyen könyvtár a "házon kívüli" szolgáltatásra, elvárható-e ezektől az intézményektől, hogy szakképzett könyvtárosokat alkalmazzanak? A központi katalógus távlatából tekintve az orvosi szakirodalom dokumentumbázisa a budapesti, a szegedi és a pécsi Orvostudományi Egyetem könyvtáraiban koncentrálódik.

Tudomásunk szerint az OIK jelentős erőfeszítéseket tesz mind a jelentő könyvtárak számának növelése, mind a színvonalasabb könyvtári munka érdekében. Sajnálattal kell azonban megállapítanunk, hogy az utóbbi években ugyan megnőtt a jelentő orvosi könyvtárak száma - az or-

országos szakirodalmi ellátásban való jelentőségüket az előbbiekben már kétségbe vontuk - a könyvtári munka minősége azonban nem javult. Különösen fájdalmas ez az új szabványok teljes félreértelmezése területén. Az összes jelentő könyvtár közül mindössze 37 alkalmazza az új címleírási szabványokat. Ezek közül 29 orvosi könyvtár.

Az új címleírási szabványok

Érthető, hogy eddig egyetlen nagy könyvtár sem tért át az új szabványok alkalmazására. Közismert ugyanis, hogy a szabvány-család néhány nélkülözhetetlen fejezete, mint a testületek besorolási szabványa és a besorolási adatok megválasztására vonatkozó alkalmazási szabvány még nem jelent meg. E késedelem hátráltatja az új szabványok bevezetését. A központi katalógusban nagy elismeréssel adózunk azoknak a könyvtáraknak, amelyek ezek nélkül az alapvető eszközök nélkül, részben a régi hagyományok alapján vállalkoznak a feldolgozás és katalógusszerkesztés reformjára. Sajnos azonban néhány sikeres kísérlettől eltekintve, a könyvtárak csak úgy mint a múltban, a régi címleirási szabványt - az új szabványokat is félreértik, félremagyarázzák és egyéni ízlésüknek megfelelően módosítják.

A nemzetközi információcserét elősegíteni szándékozó ISBD-k[7] a leírások egységes értelmezhetőségének érdekében, legfőképpen a nyelvi korlátok áthidalására meghatározták a leírásban közlendő adatok típusát és az adattípusokat jelző írásjeleket. Az ISBD korszakalkotó jelentősége abban van, hogy a címleírás folyamatában különválasztotta egy dokumentum, esetünkben egy könyv azonosításához és besorolásához szükséges adatok közlésének szabályozását. Az ISBD-k nem foglalkoznak a besorolási adatokkal, sem azok körével, sem azok formájával. Ennek megfelelően az MSZ 3424/1-78 sz. szabvány a bibliográfiai tételnek csakis a bibliográfiai leírásban közlésre kerülő, a könyv azonosításához szükséges adatoknak a könyvben szereplő formában való közléséről intézkedik, meghatározva az adatok közlésének sorrendjét és azokat az írásjeleket, amelyek bármilyen nyelvű leírás esetében eligazítást adnak az adatcsoportokról és az adatelemekről. A kötelezően közlendő minimális adatok körét az egyszerűsített leírás szabályai határozzák meg.

Az MSZ 3440/2-5 sz. besorolási szabványok a leírásban már közölt adatok egységesítésének szabályait határozzák meg.

A központi katalógus szerkesztői nagy reményeket fűznek az új szabványok bevezetéséhez. Abban reménykedünk, hogy az adattípust jelölő írásjel alkalmazása tudatosabb munkára kényszeríti majd a könyvtárosokat: fel kell ismerniük és fel kell ismertetniük a különböző adatokat. (Pl. nem írják majd szerzőnek a kiadó nevét, a kötetjelzést vagy a szerkesztőt; meg fogják különböztetni a gyűjteménycímet a sorozatcímtől stb. --> a példák között).

Másik jogos reményünk, hogy a leírás valóban azonosítani fogja a jövőben a könyvet, és a besorolási adatok a leírásban abban a formában fognak szerepelni, ahogy azok a könyvben előfordulnak.

(A besorolási adatok szabványos formáinak meghatározásánál a könyvben szereplő adatforma ismerete ugyanis megszüntetné a könyvtáraktól való jelenlegi függőségünket, és az egységesített adatformától eltérő minden változatról utalót készíthetnénk. Az utalók nagymértékben növelnék a katalógus bibliográfiai hitelességét, és a jelenleginél nagyobb mértékben lenne biztosítható az azonos műre vonatkozó különböző bejelentések összetalálkozása is.)

Végezetül azt is reméljük, hogy a bejelentett bibliográfiai tételek a már megjelent és az előkészületben lévő szabványok előírásainak megfelelően tartalmazni fogják mind a főtétel, mind a melléktételek besorolási adatait.

Csökkenti azonban reményeinket azoknak a könyvtáraknak a többsége, amelyek úgy gondolják, hogy bevezették az új szabványokat. Valójában nem tesznek egyebet, minthogy sajátos egyéni elképzeléseiknek megfelelően alkalmazzák az új írásjeleket. Az új szabvány lényegét csak azok a könyvtárak értették meg, amelyek a régi szabvány alapján is áttekinthető címleírásokat készítettek. Az új leírási szabványnak és a régi szabványoknak a kombinálásából származó mesterkedés, pl. amely arra irányul, hogy a szerzőségi közlést vagy annak egy részét a bibliográfiai tételben csak egyszer közöljék, azt bizonyítja, hogy nem ismerték fel az új szabvány lényegi jelentőségét, az adatcsere és adatfelhasználás értelmét.

Az alábbiakban néhány példát mutatunk be az orvosi hálózatból érkezett hibás bejelentésekből Más bejelentések és/vagy segédkönyvek alapján az eddig megjelent új szabványok előírásainak megfelelően megkíséreltük a közölt bejelentéseket adaptálni. Az adaptációk a könyvek ismerete nélkül készültek, ezért a legjobb igyekezet ellenére sem te-

kinthetők teljes értékű, hiteles bibliográfiai tételeknek. A példatár a birtokló könyvtáraknak (nevüket tapintatosan elhallgatjuk) lehetőséget és szempontot ad az összehasonlításra és a könyvek alapján az adaptálások korrigálására. A figyelmes olvasót pedig a bejelentésekkel szemben támasztott igényeinkről és a szabványok kívánatos értelmezéséről tájékoztatja. (Alkalmazási szabvány hiányában az eddigi gyakorlatnak megfelelő melléktételeket helytakarékosság miatt nem írtuk ki a tételek végére, hanem a leírásban vagy a megjegyzésben a besorolási adat első betűjének aláhúzásával jelöltük.)

PÉLDATÁR

Bejelentés:

BLACKWELL:
Textbook of Hospital Pharmacy
London, 1980. 491 p.

Adaptálás:

ALLWOOD, M.C.
Textbook of hospital pharmacy / M.C.
Allwood, I.T. Fell. - London : Blackwell,
1980. - 491 p. - ISBN 0 632 00631 5

Szöveges megjegyzés:

A bejelentés a minimális szakmai követelményeknek sem felel meg. A szerző neve helyett a kiadó szerepel!

Bejelentés:

Schunack Mayer Haake:
Lehrbuch der Pharm. Chemie
Vieweg, Braunschweig 1981

Adaptálás:

SCHUNACK, Walter
Arzneistoffe : Lehburch der pharmazeutischen Chemie / Walter Schunack, Klaus Meyer, Manfred Haake, - Braunschweig, [etc.] : Vieweg, 1981. - XI, 608 p. - ISBN 3 528 08405 7

Szöveges megjegyzés:

A tétel a legelemibb előírásoknak sem felel meg.

A címfej adatai értelmezhetetlenek, az első adat hiányos.
A főcím helyett rövidítve az alcím szerepel.

Bejelentés:

MICHAEL-HENNIG-KREISLER
Handbuch für Pilzfreunde Vol. 4.
Jena, 1981, G. Fischer

Adaptálás:

Handbuch für Pilzfreunde / begr. von Edmund Michael ; hrsg. und neu bearb. von Bruno Hennig, Hanns Kreisel. - Jena : Fischer ; 22 cm. - Bibliogr. passim.
4. Bd., Blätterpilze-Dunkelblätter. -
2. neu bearb. Aufl. - 1981. - 472 p.

Szöveges megjegyzés:

Félrevezető, hiányos bejelentés.
A teljes mű alapítója és átdolgozói a 4. köt. szerzőiként vannak feltüntetve.
Hiányzik a
- kötetcím
- kiadásjelzés
- terjedelemadat.
A címfej ilyen formában elfogadhatatlan!

Bejelentés:

Ivor Francis

Statistical Software
A Comparative Review
North Holland
1981

Adaptálás:

FRANCIS, Ivor

Statistical software : A comparative review / Ivor Francis. - New York [etc.] : North-Holland, 1981. - XX, 542 p. ; 24 cm. - Bibliogr. passim. - ISBN 0 686 80680 8

Szöveges megjegyzések:

A tétel a legelemibb előírásoknak sem felel meg.
A címfejben a szerző nevét invertálni kell.

Bejelentés:

ROSE - FRIEDMAN;
Manual of Clonocal Immunology.
Washington, 1980. 1105 p.

Adaptálás:

Manual of clinical immunology / ed. by
Noel R. Rose, Herman Friedman. - 2. ed. -
Washington : American Society of Microbiology.
1980. - XXVIII, 1105 p. : 26 cm. - Bibliogr.
a fejezetek végén. - ISBN 0 914826 25 5

Szöveges megjegyzések:

A bejelentés nem tekinthető címleírásnak.
A szerkesztők szerzőként szerepelnek, a személynév nem tartalmazza az egyéni nevet vagy annak kezdőbetűit.
A cím hibás.

Bejelentés:

NIEMER- Nemes

Datenbuch Intensivmedizin. 2 Aufl. Stuttgart
1981. Gustav Fischer Verl. 187 Abb. 364 T.
685 p.

Adaptálás:

Datenbuch Anästhesiologie und Intensivmedizin : Grundlagen, Empfehlungen, Techniken, Übersichten, Grenzgebiete. - 2., durchg. und erg. Aufl. - Stuttgart [etc.]
: Fischer ; 25 cm
Bd. 2., Datenbuch Intensivmedizin /
zsgest. von Manfred Niemer, Csaba Nemes. -
1981. - 10, 684 p. : ill. - ISBN 3 437
10715 1

Szöveges megjegyzések:

Megtévesztő, szakszerűtlen bejelentés.
A címlap adatai értelmezhetetlenek. Többkötetes könyvet nem lehet önálló műként leírni! Mind az új, mind a régi szabvány értelmében a leírás a főcímmel kezdődik. -->
az új szabvány 5.2 és 5.3 pontjait.

Bejelentések:

Textbook of medicine. Philadelphia.
Saunders Co., 1980. 2356 p.

BEESON, P B.M.D.-McDERMOTT W.M.D.:
Textbook of Medicine
Toronto.1979.W.B. Saunders Company.
2356 p.

Adaptálások:

Cecil textbook of medicine / ed. Paul B. Beeson, Walsh McDermott, James B. Wyngaarden. - 15. ed. - Philadelphia [etc.] : Saunders, 1979. - LII, 2356, CXIX p. ; 28 cm. - Az előző kiadások díme Textbook of medicine. - Az 1. kiadás szerzője Cecil, Russell Lafayette. - Bibliogr. passim. - ISBN 0 7216 1663 1

Cecil textbook of medicine / ed. Paul B. Beeson, Walsh McDermott, James B. Wyngaarden. - 15. ed. - Philadelphia [etc.] : Saunders, 1979. - 2 db ; 27 cm. - Bibliogr. passim. - ISBN 0 7216 1667 4
Az előző kiadások címe Textbook of medicine. - Az 1. kiadás szerzője Cecil, Russell Lafayette.
Vol. 1. - LII, 1314, CXIX p. : ill. - ISBN 0 7216 1664 X
Vol. 2. - XXXIV, 1315-2357., CXIX p. : ill. - ISBN 0 7216 1666 6

Szöveges megjegyzések:

A két bejelentés egymásnak ellentmondóan értelmezhetetlen. Segédkönyveink alapján megállapítottuk, hogy azonos évben a mű két kiadásban is megjelent.

Bejelentések:

The Medical Management of the Critically III. Ed. Gillian C. Hanson, P. L. Wright. London- New York, 1978 Academic Press-Grune and Stratton. XVIII, 1050 p. 23 cm.

The medical management of the critically 3. Ed. By Gillian C. Hanson, P.L. Wright. London, 1978. Academic Press, XVIII, 1050 p. 23 cm.

Adaptálás:

The medical management of the critically ill / ed. by Gillian C. Hanson, P.L. Wright. - London [etc.] : Academic Press [etc.], 1978. - XVIII, 1050 p. ; 23 cm. - ISBN 0 12 323650 9

Szöveges megjegyzés:

A cím mindkét bejelentésen értelmetlen.

Bejelentés:

Schnelle medizinische Hilfe. Berlin, VEB Vrl. 1981. 92 p.

Adaptálás:

Schnelle medizinische Hilfe : Ein Ratgeber für Ärzte auf dem Rettungswagen / von M. Böhme, H.-J. Heidel [et al.]. - 2. bearb. Aufl. - Berlin: Volk und Gesundheit, 1981. - 92 p. ; 22 cm.

Szöveges megjegyzés:

A bejelentés a szükséges minimális adatokat sem tartalmazza.

Bejelentés:

Robert L. Isaacson:
The Limbic System
/Ed:2./

Adaptálás:

ISAACSON, Robert L.
The limbic system / Robert L. Isaacson. - 2. ed. - New York [etc.] : Plenum Press, cop. 1982. - XIV, 327 p. : ill ; 24 cm.
Bibliogr. p. 259-312.

Szöveges megjegyzés:

A bejelentés nem tekinthető bibliográfiai leírásnak. A szerző nevének besorolási eleme meghatározhatatlan.

Bejelentés:

PERVÜJ, Tom: Afrika Juzsnee Szaharü. - Praha, (1981), Statni Pedagogické Nakl., 383 l. - 25 cm.
! Razvivajuscsieszja sztranü ideologija i politika, 1. !

Adaptálás:

Razvivaušie strany : Ideologiâ i politika : Meždunarodnyj sbornik. - Praha : Státni Pedagogické Nakład ; 25 cm. - (Meždunarodnyj sbornik statej naučnyh rabotnikov stran socialističeskogo sodružestva)
1. tom., Afrika Üznee Sahary / predsedatel' red. Vladislav Mokošin. - 1981. - 383 p. -
Bibliogr. passim.

Szöveges megjegyzések:

A kötetjelzés szerzőnek van feltüntetve.
A gyűjteménycímet sorozatcímként közli.
(Az adaptálás az MSZ KGST 1362-78 sz. szabvány alapján készült.)

Bejelentések:

Goodman and Gilman's:
The pharmacological basis of therapeutics
Steven L. Meyer ed. 1980

GOODMAN, Louis S.-GILMAN, Alfred
The pharmacological basis of therapeutics. N.Y. Macmillan Publ. 1980. 1843 p.
ISBN 0-02-344720-6

Goodman and Gilman's The pharmacological basis of therapeutics. Ed. GILMAN, Alfred Goodman - GOODMAN, Louis S. - GILMAN. Alfred. 6. ed.
New York, Macmillan; Toronto, Collier Macmillan Canada; London, Bailliers Tindall, (1980). XVI, 2, 1843 p. illusztr. 27 cm.
Bibliogr. a fejezetek végén.
ISBN 0 02 344720 6

GOODMAN GILMAN, Alfred - GOODMAN, Louis S. - GILMAN, Alfred
The pharmacological basis of therapeutics / Ed. -- 6. ed. -
New York-Toronto-London : Macmillan, 1980. - XVI, 1843 p. ; 27 cm.
ISBN o-o2-34472o-6

Adaptálás:

Goodman and Gilman's The pharmacological basis of therapeutics / ed. Alfred Goodman Gilman, Louis S. Goodman, Afred Gilman. - 6. ed. - New York. [etc.] : Macmillan Publ. Co,, 1980. - 1843 p. ; 26 cm. - Az előző kiadások címe The pharmacological basis of therapeutics. - Bibliogr. a fejezetek végén. - Index p. 1753-1845. - ISBN 0 02 344720 6

Szöveges megjegyzés:

Azonos műre vonatkozó négy egymást kiegészítő, de ugyanakkor egymásnak ellent is mondó bejelentés.

Bejelentés:

GEROTHERAPIE
H,FRANKE
Stuttgart, 1983.
O.Fischer Vrl.

Adaptálás:

Gerotherapie / hrsg. von H. Franke. -
Stuttgart : Fischer, 1983. - 287 p.
ISBN 3 437 10813 1

Szöveges megjegyzés:

Nincs megnevezve a közreműködő funkciója.

Bejelentések:

Prasix der Urinzytologie. Phasenkontrast-mikroskopie und Analyse gefärbter Präparate. VOOGT, H.J. Berlin. - Heidelsberg - New York Springer Verl. 1979. 192 1, 26 cm.

RATHER, P. Voogt- BOON Beyer M E
Praxis der Urinzytologie. Springer Verlag. Berlin. Heidelberg. 1979. 192 p. 27. cm.

Adaptálás:

DE VOOGT, H.J.
Praxis der Urinzytologie : Phasenkontrast-mikroskopie und Analyse gefärbter Präparate / H.J. de Voogt, P. Rathert, M.E. Beyer-Boon. - Überarb. Übers. der englischen Ausg. / P. Rathert. - Berlin [etc.] : Springer, 1979. - X, 192 p. ; 26 cm. - ISBN 3 540 09361 3

Szöveges megjegyzések:

Mindkét bejelentés hibás, hiányos.
Az első szerző neve H.J. de Voogt.
A második szerző neve P. Rathert.
A harmadik szerző neve M.E. Beyer-Boon.

Besorolási adatként:
DE VOOGT, H.J.
RATHERT, P.
BEYER-BOON, M.E.

Bejelentés:

BIER - BRAUN - KÜMMELL:
Chirurgische Operationslehre, Band2/II.
Operationen an Kopf, Nervensystem
und Wirbelsäule.
8. Auflage.
Johann Ambrosius Barth, Leipzig, 1981.
Mit 887 Abbildungen, 478 p.

Adaptálás:

BIER, August

Chirurgische Operationslehre / August Bier, Heinrich Braun, Hermann Kümmel. - 8. Aufl. - Leipzig : Barth
Bd. 2/2., Operationen an Kopf, Nervensystem und Wirbelsäule. - 1981. - XIV, 478 p. : ill. - Bibliogr. a fejezetek végén

Szöveges megjegyzések:

A szerzők neve mellől hiányzik az egyéni név.
A kiadásjelzés nemcsak a 2/2. kötetre vonatkozik, hanem a teljes műre, ezért nem a kötetre vonatkozó, hanem a műre vonatkozó adatok után kell közölni.
(A régi szabvány szerint is!)

Bejelentés:

Carbohydrate metabolism in pregnancy and the newborn 1978. Ed.by H.W.Sutherland, J.M. Stowers. Berlin 1979,Springer. 540 p.

Adaptálás:

Carbohydrate metabolism in pregnancy and the newborn 1978 : (2nd International colloquium on carbohydrate metabolism in pregnancy and the newborn : Aberdeen. ... 1978) / ed. by H.W. Sutherland and J.M. Stowers. - Berlin [etc.] : Springer, 1979. - 540 p. : ill. ; 25 cm.

Szöveges megjegyzés:

A bejelentés hiányos, a leírásból nem derül ki, hogy a mű egy konferencia keretében jelent meg.

Bejelentés:

LINDSAY,Peter H. - NORMAN,Donald A.:
An introduction to psychology. 2nd. ed.
- New York - San Francisco, (1977.)
Acad Pr., 777 l., bibl. 735-752 p., bibl.
753-762 l., indexes (author, subject) 763-
777 l. - 25 cm.
! Human information processing !

Adaptálás:

LINDSAY, Peter H.

Human information processing : An introduction to psychology / Peter H. Lindsay, Donald A. Norman. - 2. ed. - New York [etc.] : Academic Press, 1977. - 777 p. ; 25 cm. - Bibliogr. p. 753-762. - ISBN 0 12 4509606

Szöveges megjegyzések:

Megtévesztő bejelentés.
A főcímből sorozatcím lett, az alcímből pedig főcím.

Bejelentés:

ARCHETTI,Francesco - CUGIANI,Marco:
Numerical techniques for stochastic systems.
Ed. by--. - Amsterdam - New York, (1900.)
North Holland Publ. Co., 406 l. - 23 cm.

Adaptálás:

Numerical techniques for stochastic systems : A collection of papers based on the lectures presented at the Conference on numerical techniques for stochastic systems held at Gargrano, 1979 / ed. by Francesco Archetti and Marco Cugiani. - Amsterdam [etc.] : North-Holland, 1980. - VIII, 406 p. ; 23 cm. - Bibliogr. a tanulmányok végén

Szöveges megjegyzések:

A bejelentés hiányos, kimaradt a konferenciára való utalás.
A szerkesztők "szerzősítése" ("főtételesítése") sem a legszerencsésebb megoldás.

Bejelentés:

Siegfried Ebel:
Handbuch der Arzneimittelanalytik
Verlag Chemie Weinheim New York 1977

Adaptálás:

EBEL, Siegfried

Handbuch der Arzneimittel-Analytik / Siegfried Ebel. - Weinheim [etc.] : Verlag Chemie : 1977. - X, 417 p. : ill. - ISBN 3 527 25679 2

Szöveges megjegyzés:

A címfej szabálytalan, a cím hibás.

Bejelentés:

International Brain Research Organisation Monograph Series. Vol.8.
Ed: Ottavio Pompeiano, Cosimo Ajmone Marsan.
Brain Mechanisms of Perceptual Awareness and Purposeful Behavior.

Raven Press, New York.

Adaptálás:

Brain mechanisms of perceptual awareness and purposeful behavior : XXXVIIIth International congress of physiological sciences : 1980 Pisa / ed. Ottavio Pompeiano, Cosimo Marsan. - New York, : Raven Press, cop. 1981. - XXI, 494 p. : ill. ; 24 cm. - (International Brain Research Organization monograph series ; 8.). - ISBN 0 89004 603 4

Szöveges megjegyzések:

Értékelhetetlen, hiányos bejelentés.
A főcím helyén a sorozatcím.
Értelmezhetetlen, hogy a szerkesztők a sorozatra vagy a kötetre vonatkoznak.
Hiányzik a konferenciára való utalás.

Bejelentés:

D.E. METZLER
Biokemija Himicseszkie Peach
Moszkva, 1980.

Adaptálás:

METZLER, David E.

Biohimiâ / D. Mecler ; per. A.E. Braunštejn, L.M. Ginodman, E.S. Severin. - Moskva : Mir ; 27 cm.
3. tom., Himičeskie reakcii v živoj kletke . - 1980. - 487 p. - Bibliogr. a fejezetek végén

Szöveges megjegyzések:

Mind a régi, mind az új átírási szabványtól eltérő transzliterációval készült bejelentés.
(Az adaptálás az MSZ KGST 1362-78 sz. szabvány alapján készült.)
A bejelentés hiányos és megtévesztő.
Nem derül ki, hogy a szerző egységesített neve milyen névformáról készült.
A cím nem azonosítható sem a főcímmel, sem a kötetcímmel.

Az új szabványok alapján készült bejelentések

Bejelentés:

THOMAS, R. C.
Ion-selective intracellular microelectrodes : How to make and use them. - London [etc.] : Acad. Pr., 1978. - XIII, 110 p. ; ill. ; 24 cm.
/Biological techniques series./

Adaptálás:

THOMAS, R.C.

Ion-sensitive intracellular microelectrodes : How to make and use them / R.C. Thomas. - London [etc.] : Academic Press, 1978. - XIII, 110 p. : ill. ; 24 cm. - (Biological techniques series). - ISBN 0 12 688750 0

Szöveges megjegyzések:

Majdnem tökéletes bibliográfiai tétel. Kár, hogy:
- a cím hibás
- a leírásban hiányzik a szerzőségi közlés
- a sorozati címet nem a leírás részeként és nem ()-ben közlik
- lemaradt az ISBN szám.

Bejelentés:

TIETZE,Lutz-Friedjan ; EICHER,Theophil / Reaktionen und Synthesen im organisch-chemischen Praktikum. - Stuttgart : Thieme, 1981.-592 p.
ISBN: 3-13-6123o1-8

Adaptálás:

TIETZE, Lutz-Friedjan

Reaktionen und Synthesen im organisch--chemischen Praktikum / Lutz-Friedjan Tietze, Theophil Eicher. - Stuttgart : Thieme, 1981. - 592 p. - ISBN 3 13 612031 8

Szöveges megjegyzések:

Az írásjeleknek ilyen "egyéni" alkalmazása megengedhetetlen.
A leírást a címmel kell kezdeni!
A / jel a szerzőségi közlést előzi meg és nem a címet.
Az azonos funkciójú közreműködők között a , és nem ; a kötelező jel.
A leírás és a címfej ilyen módon sem keverhető össze.

Bejelertés:

MARLER, E.E.J.

Pharmacological and Chemical Synonyms / A collection of names of drugs. - 7th ed. Compiled by : Marler, E.E.J. - Amsterdam - Oxford - Princeton, 1983. Excerpta Medica Elsevier Science Co. - 514 p ; 24 cm ; 2.822.-Ft
ISBN 90 219 3061 7

Adaptálás:

MARLER, E.E.J.

Pharmacological and chemical synonyms : A collection of names of drugs / comp. by E.E.J. Marler. - 7. ed. - Amsterdam [etc.] : Excerpta Medica, 1983. - 514 p. ; 24 cm. - ISBN 90 219 3061 7 : 2822,-Ft

Szöveges megjegyzések:

Az írásjelek ilyen módon való alkalmazása teljesen fölösleges. V.ö. az adaptált leírással.
A szerzőségi közlés nemcsak a 7. kiadásra, hanem az előző kiadásokra is vonatkozik, ezért a címinformáció után kell következnie.

Bejelentés:

AZZOPARDI, John G.
Problems in breast pathology.
Contribs. by Ali AHMED, Rosemary R. MILLIS. - London [etc.] :
Saunders, 1979. - XVI, 466 p. :
ill. ; 27 cm
/Major problems in pathology :
vol. 11./

Adaptálás:

AZZOPARDI, John G.
Problems in breast pathology / John G. Azzopardi : contributions by Ali Ahmed, Rosemary R. Millis. - London [etc.] :
Saunders, 1979. - XVI, 466 p. : ill. ;
27 cm. - (Major problems in pathology ;
11.) - ISBN 0 7216 1463 9

Szöveges megjegyzések:

Zavaró és az információcsere szempontjából megtévesztő, hogy a közreműködőknek csak egy részét közli a leírásban.
Szabálytalan, hogy
- nem használja a / jelet
- tipográfiailag meghamisítja a címlapot
- a sorozati közlést nem ( )-ben közli
- nem közli az ISBN számot.

Bejelentések:

HANDBUCH der medizinischen Radiologie = Encyclopedia of medical radiology. Hrsg. v. L[othar] DIETHELM [et al.]. - Berlin [etc.] : Springer. - 28 cm
Bd 5, Röntgendiagnostik der Skeleterkrankungen = Diseases of the skeletal system.
Teil 5, Osteopathien. Red. v. L[othar] Diethelm, F. HEUCK. - 1983. - XVII, 1015 p. : ill.

Handbuch der med. Radiologie Band V/5
Osteopathien
/Hrsg.:Diethelm-Heuck-Olsson-Strnad-Vieten-Zuppinger/
Springer Vlg, Berlin-Heidelberg-New York
1983. 1015 p.

Adaptálás:

Handbuch der medizinischen Radiologie / hrsg. von L. Diethelm [et al.] = Encyclopedia of medical radiology / ed.by L. Diethelm [et al.]. - Berlin [etc.] : Springer ; 28 cm
Bd. 5., Röntgendiagnostik der Skeleterkrankungen = Dieseases of the skeletal system. T. 5., Osteopathien / hrsg. von L. Diethelm, F. Heuck. - 1983. - XVII, 1015 p. : ill.

Szöveges megjegyzések:

Az új szabványok alapján készült bejelentés majdnem tökéletes.
Kár, hogy
- meg akarja takarítani a szerzőségi közlést és a szerzőségi közlés előtt nem a kötelező jelet használja,
- a melléktételeket nem a tétel végén közli, hanem a leírásban (szabálytalanul) tipografiailag kiemeli.

Bejelentés:

Brüschke, G.
Innere Medizin / Lehrbuch und Leitfaden für die Praxis. - Hrsg.: Brüschke, G. - 4. aufl. VEB Gustav Fischer Verlag, Jena. 1982. - 687 p ; 15 cm ; 297.-Ft
Tárgymutató: 653-687 p ;

Adaptálás:

Innere Medizin : Lehrbuch und Leitfaden für die Praxis / hrsg. von G. Brüschke. - 4. Aufl. - Jena : Fischer, 1982. - 687 p. ; 25 cm. - Tárgymutató p. 653-687. - 297,- Ft

Szöveges megjegyzések:

Az alcím előtt :, a szerzőségi közlés előtt / jel kötelező. Az adatcsoportokat . - választja el egymástól. A címfej fölösleges.

Bejelentés:

PAESLACK SCHLÜTER
Physiotherapie in der Rehabilitation querschnittgelähmter / Paeslack Vorlkmar Heidi Schlüter. - Berlin : Springer Verl. 1980. - 185 p ; 25 cm. -
ISBN 3-54o-o9135-1
fél vászon : 1610 Ft. -

Adaptálás:

PAESLACK, Volkmar

Physiotherapie in der Rehabilitation Querschnittgelähmter / Volkmar Paeslack, Heidi Schlüter. - Berlin : Springer, 1980. - XI, 185 p. : ill. ; 25 cm. - (Rehabilitation und Prävention ; 9). - ISBN 3 540 09135 1 félvászon : 1610,- Ft

Szöveges megjegyzések:

Az új szabványok nem mentesítenek a szabályos címfej alkalmazásától.
A leírásból hiányzik a sorozati közlés. (Az egyszerűsített leírásban is kötelező adat.)
A leírásban a szerzők neve hibás, az első szerző családi neve egyéni névként szerepel.

Bejelentés:

Ashken, Michael Handley
Urinary Diversion / Clinical Practice in Urology. - Ed. by Ashken, Michael Handley. - Berlin-Heidelsberg-New York, Springer Verlag, 1982. - 143 p ; 25 cm ; 1.587.-Ft
Bibliográfia a fejezetek végén. -
Tárgymutató : 141-143 p ;
ISBN 3-540-11273-1

Adaptálás:

Urinary diversion : Clinical practice in urology / ed. by Michael Handley Ashken. - Berlin [etc.] : Springer, 1982. - 143 p. ; 25 cm
Bibliogr. a fejezetek végén. -
Tárgymutató p. 141-143.
ISBN 3 540 11273 1 : 1587,- Ft

Szöveges megjegyzések:

A szabvány előírásainak megfelelően az alcímet : előzi meg, a közreadót pedig /.
A leírásban a személynevek névelemeit a könyvben szereplő sorrendben kell közölni.

Bejelentés:

Sir John WALTON
Disorders of Voluntary Muscle / 4th ed.
Edinburgh-London, Churchill Livingstone, 1981. - 1069 p ; 26 cm ; 3.581.-Ft
Bibliográfia a fejezetek végén
Index: 1031-1069 p. ;
ISBN 0 443 01847 2

Adaptálás:

WALTON, John
Disorder of voluntary muscle / Sir John Walton. - 4. ed. - Edinburgh [etc.] : Churchill Livingstone, 1981. - 1069 p. ; 26 cm. - Bibliogr. a fejezetek végén. - Index p. 1031-1069. - ISBN 0 443 01847 2 : 3581,- Ft

Szöveges megjegyzések:

A címfejben nem kell tükrözni a könyvben szereplő névelemek sorrendjét, a besorolási adat első eleme a családnév.
A leírásból hiányzik a közreműködő, ill. az írásjelek alapján a közreműködő, a kiadásjelzés. A könyv árát nem a leírás részeként kell közölni, hanem az ISBN szám után, ill. a kötés jelzése után.

Bejelentés:

Drucker, R.
The functions of sleep. / Ed. René Drucker R., Colin et al. - New York : Acad. Press. 1979. 301 l. 25 cm.

Adaptálás:

The functions of sleep : Proceedings of a symposium held in Mexico City in August 1977 / ed. René Drucker-Colin, Mario Shkurovich, M.B. Sterman. - New York [etc.] : Academic Press, 1979. - XI, 301 p. ; 25 cm. - ISBN 0 12 222340 3

Szöveges megjegyzések:

Hibás, hiányos leírás.
A közreműködő neve hibás.
A címfej fölösleges.
Az ISBN szám hiányzik.

(Az adaptációkat Wolf Magda készítette.)

A 33 könyvtár 49 bejelentése alapján készült példatárban a központi katalógus szerkesztését és az azt megelőző munkafolyamatokat leginkább zavaró hibatípusokat igyekeztünk reflektorfénybe állítani. A példatár nem tartalmaz "nehéz eseteket", mint ahogy a modern orvosi könyvek bibliográfiai feltárása általában sem teszi különösen próbára a

szakembert. Részben a példatárban is érintett három problémára azonban nyomatékosan szeretnénk felhívni a figyelmet.

Cirillbetűs könyvek transzliterálása

A könyvtárak a régi transzliterálási szabvány alapján mondhatni hibátlanul, egységesen írják át latin betűkre a cirillbetűket. (A példatárban közölt bejelentés ezt az állítást sajnos nem igazolja!) A most megjelent szabványok közül azonban a legtöbb félreértés az új transzliterálási szabvány (MSZ KGST 1362-78. A cirillbetük transzliterációja latin betűkre) körül alakult ki. A szabvány ugyanis több célra több átírási táblázatot tartalmaz. A szabvány szövegéből (1.4 és 1.1 pontok) ugyan egyértelműen kiderül, hogy a belföldi információcserében csakis az első táblázat használata engedélyezett, mégpedig annak is a mellékjelekkel ellátott változata. Az új szabványt alkalmazó könyvtárak a táblázatokat mégis ízlésüknek megfelelően váltakozva használják.

Kétes értékű hagyomány alapján a KKK-ban jelenleg külön katalógus tartalmazza a szláv nyelvű könyvek bejelentéseit. Ebben a katalógusban a cirillbetűs könyveket a bejelentéseknek megfelelően a régi átírási szabályok alapján tartjuk nyilván.A jelenleg még kevés, de gyarapodó számú új transzliterációval készült bejelentés régi szabvány szerinti adaptálása akkor is hátráltatja a szláv katalógus szerkesztését, ha az új bejelentések az előírásnak megfelelően készülnek. De a többféle rendszerben készült átírások egységesítése már vállalhatatlan feladat. Ezért, ha az új transzliterálási szabványt félreértve a könyvtárak a jövőben nem az előírt első táblázatot a mellékjeles változattal fogják használni, kénytelenek leszünk a bejelentéseket javításra visszaküldeni.

Az alábbi példákkal a többféle átírással készült bejelentések szerkesztésének lehetetlenségét szándékozzuk szemléltetni.

Az átírási rendszerek különbözősége miatt különböznek a rendszavak.

Régi szabvány: .PUGACSEV, B.M.
Új szabvány: PUGAČEV, B.M.
Hibás átírások: PUGACEV, B.M.; PUGAČJEV, B.M.; PUGACHEV, B.M.

Régi szabvány: Materialiszticseszkaja dialektika.
Új szabvány: Materialističeskaâ dialektika.

Hibás átírások: Matjerialisticjeskaja dialjektika.
Materialisticheskaja dialektika.
Materialisticeskaja dialektika.

Régi szabvány: Himicseszkaja szvjaz' v poluprovodnikah i tverdüh telah.

Új szabvány: Himičeskaâ svâz' v poluprovodnikah i tverdyh telah.

Hibás átírások: Chimičjeskaja svjaz' v poluprovodnikach i tvjerdych tjelach.
Khimicheskaja svjaz' v poluprovodnikakh i tverdykh telakh.

Régi szabvány: SCSUROV, M.I.

Új szabvány: ŜUROV, M.I.

Hibás átírások: ŠČUROV, M.I.; SHHUROV, M.I.; SUROV, M.I.
SCUROV, M.I.

Régi szabvány: SZUROV, V.

Új szabvány: SUROV, V.

Régi szabvány: SUROV, Sz.I.

Új szabvány: ŠUROV, S.I.

Hibás átírások: SHUROV, S.I.; SUROV, S.I.

(Az azonos betűknek a két szabványtól eltérő jeleit aláhúzással jelöltük.)

Dokumentumszámozás: ISBN, ISSN

A leírási szabvány előírja a dokumentumokat azonosító számok feltüntetését a leírásban. A példák között néhány tételen szerepelt ISBN szám, alkalmanként a megjegyzésekben hiányukra is felhívtuk a figyelmet. A bemutatott példák azonban nem adtak lehetőséget a dokumentumszámozás összes változatának bemutatására.

Köztudott, hogy egy könyvnek több ISBN és ISSN száma lehet. A leírásban az összes dokumentumazonosító számot közölni kell.

Több kiadó közös kiadásában megjelent könyv ISBN számainak közlésmódja:

French and international acronyms and initialisms dictionary / ed. M. Dubois. - New York : Marlin ; Paris : Maison du Dictionnaire, 1977
ISBN 0-930624-00-9 (Marlin). ISBN 2-85608-002-2 (Maison du Dictionnaire)

Többkötetes műnél a műre és a kötetre vonatkozó azonosító számok közlésének módja:

Meyers illustrierte Weltgeschichte in 20 Bänden. - Mannheim [etc.] : Bibliographisches Institut, 1980
ISBN 3-411-01806-3
12. Bd. : Das späte Mittelalter ...
ISBN 3-411-01818-6

Könyv jellegű időszaki kiadványok kulcscímére vonatkozó ISSN szám és az egyes kötetre vonatkozó ISBN számok közlésmódja:

. The world of learning. - London : Europa
ISSN 0084-2117
1981-81. - 32. ed. - 1981 ...
ISBN 0-905118-70-7
1982-83. - 33. ed. ...
ISBN 0-905118-82-0

A sorozat(ok) keretében megjelenő könyvek esetében a sorozat(ok)-vonatkozó azonosító szám(ok) közlésmódja:

SELYE János
Stressz distressz nélkül / Selye János ; [ford. Mészáros Károly]. - 2. kiad. - Bp. : Akad. K. 1983. - 149 p., [4] t. : ill. ; 20 cm. - (Korunk tudománya,
ISSN 0075-6946)
ISBN 963 05 3432 0

Kívánatos, hogy a bejelentett bibliográfiai tételek az előírásoknak megfelelően tartalmazzák az azonosító számokat, mert mind a katalógus szerkesztésénél, mind pedig a könyvtárközi kérések keresésénél az azonosítók jelentős információhordozók lehetnek.

"Konferencia-anyagok"

Az eddig megjelent szabványok nem foglalkoznak külön a konferenciák keretében megjelent, konferenciákon elhangzott előadások gyűjteményét tartalmazó kiadványok leírásával. A központi katalógus (amennyiben az adatokat a bejelentés tartalmazza) az alábbi besorolási adatok alatt tartja nyilván és igyekszik visszakereshetővé tenni a konferencia-anyagokat: a konferenciát rendező testület(ek) neve alatt; a könyv főcíme alatt; és a könyv egyetlen vagy első szerkesztőjének neve alatt.

Reméljük, hogy az alkalmazási szabvány nem kerüli meg e nagyon fontos kiadványtípus besorolási adatainak a meghatározását, és azok összhangban lesznek a központi katalógus jelenlegi gyakorlatával. A szabvány megjelenéséig is kérjük a könyvtárosokat, hogy a konferenciaanyagok feldolgozásánál a felsorolt adatokat közöljék a bejelentéseken.

A köldendő cédulák száma

A lelőhelykatalógusban sem elegendő a tételeknek csupán főtétel alatti nyilvántartása, a visszakeresést több besorolási adat alatt is biztosítani kell. Ezért szükséges, hogy az egy könyvre vonatkozó bejelentésekből annyi cédulát küldjenek a könyvtárak, ahány fő- és melléktételt a bejelentés tartalmaz. A hiányzó cédulák másoltatása munkatöbbletet és időkiesést jelent. A sokszorosító berendezéssel ellátott könyvtárakat kérjük, hogy egy műre vonatkozóan megfelelő számú cédulát küldjenek.

A bibliográfiai feltárásra vonatkozó összes szabvány megjelenése és a szabványok széles körű elterjedése után új katalógus indításával a központi katalógus is bevezeti az új szabványokat. Egy új katalógus létrejöttének előfeltétele egy új, belső szerkesztési szabályzat előzetes kidolgozása. Ehhez nagy segítséget nyújt a két besorolásra vonatkozó szabvány (MSZ 3401-81. A bibliográfiai tételek betűrendbe sorolásának szabályai és az MSZ 3493-82. Bibliográfiai tételek besorolási szabályai). A hazai szabványosítás először foglalkozik részletesen a katalógusszerkesztést is érintő kérdésekkel. Amint tapasztalhatjuk, könyvtárainkban általában kevéssé becsült munkaterület a feldolgozás, ezen belül is különösen mostoha gyermek a feldolgozó munka végterméke - a katalógus szerkesztése. E két szabvány biztosítja a lehetőséget, hogy könyvtárainkban ne csak a bibliográfiai tételek tartalma és formája hasonlítson egymásra, hanem a katalógusok szerkezete is.

Belső szerkesztési szabályzatunkban azokat az optimális szabályokat kell meghatároznunk, amelyek a csak a minimális igényeket kielégítő bejelentések alapján is megvalósíthatók, de a szabványokban kifejezésre jutó maximális szakmai igényeknek is megfelelnek, és e két pólus között biztonságosan és szakszerűen szolgálják a lelőhelytájékoztatás céljait. A könyvtárak felelősségét azonban továbbra is nyomatékosan

szeretnénk hangsúlyozni, mert a legcélszerűbb belső szerkesztési szabályzat sem oldja meg a jelenlegi problémákat.

A központi katalógusokra vonatkozó rendelet megjelenése után a jelenleginél több könyvtár bejelentésére, a devízakorlátozások következményeként pedig a könyvtárközi kérések számának növekedésére számíthatunk. A többletmunkához a létszám emelését nem remélhetjük. Ebben a helyzetben mind kevesebb időt és energiát fordíthatunk majd a bejelentések és kérések előzetes hitelesítésére. Ezért érezzük döntő fontosságúnak és utolsó lehetőségnek, hogy a könyvtárak megértsék, megtanulják és egységesen alkalmazzák a szabványokat. Az erőfeszítéseket a könyvtárhasználók minél hatékonyabb tájékoztatása érdekében kérjük és tesszük.

Könyvtárközi kérések

Miután a központi katalógus munkatársai megküzdöttek a bemutatott színvonalú bejelentések adataiból rekonstruált bibliográfiai tételek szerkesztésével, újabb csatába indulnak: megkísérlik visszakeresni a könyvtárközi kérőlapokon közölt adatok alapján a könyvtárközi kéréseket.

Az elmúlt évben minden könyvtárhoz visszaküldtük a hibásan kitöltött kérőlapok másolatát, a vélelmezhetően vonatkozó bejelentések másolataival, vagy segédkönyveink alapján korrigáltuk a hibás, hiányos adatokat. (Amint azt az érintettek tapasztalhatták, ez a jobbító szándékú módszertani tevékenységünk nem lassította a könyvtárközi kérések teljesítését.) Az időszak alatt beérkezett 5428 könyvtárközi kérésből 106 intézmény 215 kérését küldtük vissza. Valójában sokkal több a hibás, hiányos kérés. A kérési hibákat csak a katalógusban vagy segédkönyveinkben különös leleménnyel azonosított kéréseknél tudjuk regisztrálni. A segédkönyvekben azonosíthatatlan, lelőhely nélkül maradt kérések nagy száma feltételezésünk szerint a hibás, hiányos adatok miatt maradt válaszolatlanul.

Nincs adatunk arról, hogy a tárgyidőszak alatt hány könyvtárközi kérés érkezett az orvosi hálózatból. Csak azt tartjuk nyilván, hogy 19 orvosi könyvtárhoz 44 kérést küldtünk vissza.

A hibás bejelentésekhez hasonlóan ízelítőt adunk az orvosi hálózatra is jellemző kérési hibatípusokról.

A nem szakember számára is könnyen belátható, hogy egy kért mű azonosításához nélkülözhetetlen adat a szerző vagy közreműködő pontos neve.

A kéréseken hibásan közölt családnevek:

MOYER	≠	TROYER
SHURCLIFF	≠	SCHURCLIFFE
JELIFFE	≠	JELLIFFE
SCARABOUGH	≠	SCARBOROUGH
LEHRER	≠	LEHNER
MAIER	≠	MEYER
FISCHER	≠	FISHER
PEOPLE	≠	POPLE
GOLDMANN	≠	GOLDMAN
BEHRMAN	≠	BERMAN

Az egyéni név (vagy kezdőbetűik) ismerete nélkül nehéz eligazodni egy hárommilliós katalógusban. Különösen az olyan gyakori családnevek között, mint BRAUN, BROWN, BERGER, SCHMIDT stb.

Az azonosítás másik nélkülözhetetlen adata a kért mű címe. A cím teljes terjedelmében, íráshiba és egyéni rövidítés nélkül.

A kérőlapokon hibásan közölt címek:

Kérés: Au Atlas of Head and Veck Surgery
Bejelentés: An Atlas of head and neck surgery

Kérés: Histopathology and diagnosis of Non-Hodkin's lymphomas
Bejelentés: Histopathology of non-Hodgkin's lymphomas.

Kérés: Endocrinology and Reproduction
Bejelentés: Recent progress in the endocrinology of reproduction

Kérés: Neurol Blackede in Clinical Anasthesia and Managenet of Pain
Bejelentés: Neural blockade in clinical anesthesia and management of pain

Kérés: 10. Congress Intern.Diab. Fed.
Kérés: 10th Congress of the IDF Excerpta Med. Int. Congress Series no. 481. 6. p. 1979
Bejelentés: 10th Congress of the International Diabetes Federation. Org. by Federation of the International Donau Symposia on Diabetes mellitus, Vienna/Austria, Sept. 9-14, 1979. ...
/International Congress Sr. 481./

Kérés: Reproduction in Japan animals. Ed. E.S. Hafer
Bejelentés: Reproduction in farm animals. Ed. E.S.E. Hafez

Kívánatos továbbá a közreműködők valódi funkciójának megnevezése:

szerkesztő ≠ szerző

A kérőlapok formai előírásainak betartása már minimális szakképzettséget igényel. Az adatokat megfelelően értelmezve, a nyomtatványon meghatározott sorrendben kell közölni. Félrevezető pl., ha egy gyűjtemény részének szerkesztőjét a mű szerzőjeként; ha a kiadót társszerzőnek vagy címnek; a társszerzőt egyéni névnek tüntetik fel.

Az alábbi példákra az elkerülhető hibák halmozása jellemző. A példákat nem magyarázzuk, hanem a hibákat aláhúzással jelöljük.

A kéréseken az adatokat megtévesztő sorrendben vagy formában közölték.

Kérés: RANSCHBURG Pál: A hadsereg szellemi egészségügye. Szabad Líceum kiadványai Bp. "Inter arma" háborús tárgyú ea. gyüjteménye 1916

Bejelentés: Inter arma. A Szabad Lyceum, az Erzsébet Népakadémia és az Országos Közegészségügyi Egyesület által 1914/15-ben Budapesten rendezett háborús tárgyú előadások gyűjteménye. ... 1915. ...

Kérés: HERMANN I.;
A tudattalan és az ösztönöknek örvényelmélete.
/Lélekelemzési tanulmányok/
Bp. 1933. Somló B.

Bejelentés: LÉLEKELEMZÉSI tanulmányok. Dolgozatok a pszichoanalízis főbb kérdéseiről. Írták Sigmund Freud, Almásy Endre ...
Bp. (1933), Somló B. ...

Kérés: Plum, Posner
The Diagnosis of Stupor and Coma.

Bejelentés: PLUM, Fred - POSNER, Jerome B.
The diagnosis of stupor and coma. ...

Kérés: Engineering Statistics with a Programmable Calculater
William Vohl-Mc Grow Hill
New York Kiadó: ?
Év: ?

Bejelentés: nincs. A kérés helyesen a Books in Print 1981. alapján:
VOLK, William
Engineering Statistics with a Programmable Calculator. New York 1981, McGraw Hill

Kérés: STACHER, A., BARTELS, H. et al.: Klinik und ...
In: Stacher, A. HÖCKER, P. (lsd) Lymphknotentumore urban und Schwarzenberg
München, Wien, Baltimore
1979 218-223 p.

Bejelentés: Lymphknotentumoren. Hrsg. Alois Stacher, Paul Höcker.
München, 1979. Urban ...

Kérés: DESSER, H. Polyamines as markers ...
Ganges, J.M. (Ed.) : Polyamines in Biomedical R.
New York Wileyand Sons
1980

Bejelentés: nincs. A kérés helyesen a Books in Print alapján:
Polyamines in Biomedical Research. Ed. GAUGAS, Joseph M.
New York, Wiley and Sons, 1980.

Kérés: FRIBERG, L.
Handbook of the Toxicology of Metals
Amsterdam ElsevierNorth-Holland
1980 ISBN 0-444-80075-1

Bejelentés: Handbook on toxicology of metals. Ed. Friberg, Lars; ... Elsevier/North-Holland, 1979. ...
ISBN 0 444 80075-1

Kérés: GALLI, C.L.-PAOLETTI, R.
Principles and Methods in Modern Toxicology
Amsterdam Elsevier
1980 ISBN 0-444-80230-4

Bejelentés: The principles and methods in modern toxicology. International course on principles and ...
Belgirate, Italy, 1979. Ed. C.L. Galli, S.D. Murphy. Amsterdam, 1980.
Elsevier ...

Kérés: STEELE, J.H.: GRS handbook series in zoonoses.
Sestion A: Bacterial ...

Bejelentés: CRC handbook series in zoonoses. Ed. James H. Steele.
Sect. A: Bacterial ...

A kérések forrásául szolgáló referáló lapok és hivatkozások rendszere bármennyire különbözik is, a bennük közölt adatok lehetővé teszik a könyvtárközi kérőlapok előírásainak a betartását. A speciális szakmai rövidítések feloldása sem okozhat gondot a szakkönyvtárosnak.

A kereső "sikerélményét", a kérés és bejelentés összetalálkozását hátrányosan befolyásoló e leggyakoribb és legtipikusabb hibák kiküszöbölésén kívül, kívánatos lenne, ha a könyvtárközi kéréseken szükség szerint feltüntetnék a kiadás- és kötetjelzést, a terjedelemadatokat, az ISBN és ISSN számokat, vagyis egy dokumentum azonosításához szükséges összes minimális adatot.

Ismerjük a könyvtárosok jogos panaszát: a kutatók emlékezetből idézett műveket kérnek, forrásmegjelölés nélkül. A kutatók viszonya a könyvtárakhoz kb. azonos a könyvtárosoknak a központi szolgáltatásokhoz való viszonyával. Egyidejűleg túl- és lebecsülik a könyvtárakat, ill. a központi szolgáltatások teljesítőképességét. A valóság megismerését és szakmánk megbecsülését szolgáljuk, ha a központi szolgáltatások munkatársai könyvtáros kollégáinkkal, a könyvtárosok pedig ügyfeleikkel megértetik, hogy mint minden rendszer működésének, így a könyvtáraknak és a központi szolgáltatásoknak is megvannak az előfeltételei, amelyek betartása nélkül a rendszerek nem működhetnek.

Tapasztalataink szerény összegezésével sikerült talán igazolni azt a közhelyet, hogy a korszerű eszközök és programok korában, a szolgálat körébe tartozó könyvtáros-mesterség három alapművelete továbbra is a szakszerű gyarapítás, feldolgozás és tájékoztatás. A korszerűség pedig nem más, mint e három, funkcionálisan összetartozó tevékenységnek a legkorszerűbb művelése. Meggyőződésünk, hogy egyetlen korszerű vállalkozás sem valósulhat meg a magyar könyvtárak általános szakmai színvonalának emelése nélkül.

Nem lenne teljes a központi katalógus ismertetése, ha nem szólnánk a lelőhelytájékoztatáson kívüli másik két szolgáltatásunkról is: a klíring állomás munkájáról és a Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek (KTK) c. kiadványunkról.

Klíring szolgáltatás

Idősebb kollégáink még emlékeznek a központi katalógushoz érkezett bejelentések alapján szerkesztett Országos Gyarapodási Jegyzék c. két sorozatban, évi 12-12 számban megjelent időszaki kiadványra. 1975-ben a kiadványt hátrányai és hibái miatt megszűntettük. Egyetlen rosszul megvalósított előnyét, a szaktájékoztatást, továbbra is biztosítani akarván, létrehoztuk a klíring állomást (átutaló állomást), lehetőséget adva az országos szakkönyvtáraknak, hogy a gyűjtőkörükbe tartozó, a központi katalógushoz jelentett könyvekről a bejelentések másolatai alapján tájékozódhassanak és tájékoztathassanak. 22 intézmény 32 szakterületen veszi igénybe szolgáltatásunkat. Ezek az intézmények 1975 óta folyamatosan megkapják a szakterületüket és gyűjtőkörüket érintő, bármely könyvtártól a KKK-hoz bejelentett bibliográfiai tételek másolatát. Igényeiknek és lehetőségeiknek megfelelően hasznosítják ezt az ingyenes szolgáltatást: országos szakterületi gyarapodási jegyzékeket állítanak össze (5 könyvtár), országos szakkatalógust építenek (11 intézmény), kiadványban és szakkatalógusban dolgozzák fel a folyamatosan érkező címanyagot (6 könyvtár). Nem egy országos szakkönyvtár szakterületének országos ellátottságát is megvizsgálta a kapott címanyag alapján.

1975-1978 között az OOK is igénybe vette a KKK-nak ezt a szaktájékoztató szolgálatát. E három év alatt a hálózathoz tartozó könyvtárak egy-két éves gyarapodásának megfelelő mennyiséget, összesen 7764 cédulát juttattunk el az OOK-hoz (1978-ban az OOK hálózatba tartozó könyvtáraktól mindössze 3808 cédulát jelentettek). Ha figyelembe vesszük a hálózat szegényes állományát és gyarapodását, az országos szakirodalmi ellátás szempontjából a klíring állomástól várható évi 2000-3000 bejelentés másolata nem jelentéktelen mennyiség. Tanulságos lett volna pl. a hálózaton kívüli gyűjtő intézményeket és a gyűjtött dokumentumokat is vizsgálat tárgyává tenni. 1978-tól az OOK nem tart igényt a szolgáltatásra. De mindenkor megvan a lehetőség, hogy az OIK-kal megújítsuk kapcsolatunkat.

Külföldi Társadalomtudományi Kézikönyvek (KTK)

Ugyancsak 1975-től indította meg a KKK-ban működő szerkesztőség a KTK c., évente kétszer megjelenő kiadványt. Tartalmát tekintve, a bejelentések és a hárommilliós katalógus értékeiből válogatva, a humán

és társadalomtudományok körébe tartozó referensz- és kézikönyvek lelőhellyel ellátott folyamatosan megjelenő bibliográfiája. Ha a magyar könyvtárak beszerzik mindazokat a jelentős kézikönyveket, amelyek a világon megjelennek, akkor kiadványunk felveheti a versenyt a társadalom- és humán tudományok témakörében megjelenő, a referensz irodalomról tájékoztató világbibliográfiákkal. Interdiszciplináris korunkban a kiadvány ajánlható a szélesebb gyűjtő- és használói körrel rendelkező nagyobb orvosi könyvtáraknak is.

A kiadványban a bibliográfiai leírások elsőként Magyarországon az ISBD(M) alapján készülnek, az ETO szakcsoportba rendezett füzetekhez betűrendes mutató járul. Az 1975-1979 évek kumulált betűrendes mutatója nemcsak a füzetekben való visszakeresést teszi lehetővé, hanem a benne foglalt nagyszámú külföldi egységesített személy- és testületi név felhasználható a feldolgozó munka segédleteként is.

Előfizetési ára füzetenként 200,- Ft; előfizethető:
Könyvértékesítő Vállalat Könyvtárellátó Főosztálya
1931 Budapest, XIII. Visegrádi u. 62.

JEGYZETEK

1/ Az egy könyvtár állományát feltáró katalógusok abban különböznek a lelőhelykatalógustól, hogy a lelőhelykatalógus a leíró katalógusok hármas funkciójából mindössze egynek tesz eleget: a könyvek meg- és hollétéről tájékoztat. A lelőhelykatalógusnak nem feladata, és szerkezete sem teszi lehetővé a tájékozódást egy szerző összes művéről és a művek összes kiadásáról.

2/ UBC = Universal Bibliographic Control (Egyetemes Bibliográfiai Számbavétel).

UAP = Universal Availability of Publications (A Kiadványok Egyetemes Hozzáférhetősége).

A két programra vonatkozó jelentősebb magyar publikációk:

Fügedi Péterné: Az egyetemes bibliográfiai számbavétel (UBC) - a magyar részvétel eredményei és problémái. = Könyvtári Figyelő, 1982. 6. sz. 564-582. p.

Kovács Ilona: A kiadványok egyetemes hozzáférhetősége (UAP). = Könyvtári Figyelő, 1979. 2.sz. 158-164. p.

N. Rácz Aranka: A kiadványok egyetemes hozzáférhetőségének eszméje és gyakorlati eredményei. = Könyvtári Figyelő, 1971. 2. sz. 125-135. p.

3/ A központi katalógus gépesítésére vonatkozó elképzelésekről és lehetőségekről megjelent néhány magyar publikáció:

Szűcs Erzsébet: Nemzeti bibliográfiák mágnesszalagjai központi szolgáltatásként. = Könyvtári Figyelő, 1982. 2. sz. 591-601. p.

Kondor Imréné: Könyvek Központi Katalógusa. = Könyvtári Figyelő, 1982. 2. sz. 611-621. p.

De Rivo Márta: A British Library gépesített tájékoztató szolgálata a BLAISE. = Könyvtári Figyelő, 1983. 3. sz. 296-301. p.

Kondor Imréné: Tapasztalatok Svédországból (a LIBRIS és a BUMS). = Könyvtári Figyelő, 1983. 2. sz. 167-175. p.

4/ A hivatkozásokban kötelező minimális adatok körét az ISO 690 sz. nemzetközi szabvány határozza meg. A könyvtárközi kérőlapok kitöltésére vonatkozó tudnivalókat --> Könyvtárközi kölcsönzési útmutatás / Fejes Józsefné, Karácsonyi Rózsa ; [közread. az] Országos Széchényi Könyvtár. - Bp. : OSZK, 1982. - 72 p. - ISBN 963 200 016 1

5/ Az OSZK rossz elhelyezési körülményei nem teszik lehetővé a KKK számára a könyvtár gazdag segédkönyvtárának folyamatos használatát. A helyben rendelkezésre álló segédkönyvtár szegényes és hiányos. Különösen a külföldi könyvek vonatkozásában legfontosabb nemzeti bibliográfiákhoz és könyvkereskedői jegyzékekhez késve és hézagosan jutunk csak hozzá. Speciális szakterületeket érintő kézikönyvekkel nem rendelkezünk.

6/ 1975-ben egy felmérést végeztünk a könyvtárközi kölcsönzésen keresztül külföldről bekért 1000 könyvvel. A beérkezett könyveket egybevetettük az eredeti könyvtárközi kérőlapokkal és a központi katalógussal. Megállapítottuk, hogy 100 könyvet (a kérések 10%-át) fölösleges volt külföldről kérni, mert azok a magyar könyvtárakban is megtalálhatók, de a kérések alapján nem voltak azonosíthatók a bejelentésekkel.

7/ ISBD = International Standard Bibliographic Description (Egységesített Nemzetközi Bibliográfiai Leírás).

Functioning, problems and services of the Central Book Catalogue

Éva KONDOR

Central catalogues are the results of the most traditional co-operation of libraries. The Catalogue functioning in Hungary continuously as from 1923 belongs to the oldest ones in Europe.

The Central Catalogue is one of the significant means of the UAP program but the searcher gets the document only two phases: first he must get knowledge of the literature he is interested in, further he has to know its finding place.

Regarding their importance, the mechanisation of the Central Catalogues comes increasingly to the fore but it is evident that the databasis of books of Hungary cannot be realized by the independent mechanization of the Central Book Catalogue. The traditional declarations of the libraries about their new acquisitions are not suitable for the mechanical adaptation, the repeated corrections of the faulty declarations is rather burdening in the traditional way too, the mechanical correction is impossible, it would not make shorter but the more would prolong the processing time - not to mention its financial effects.

The members of the Central Book Catalogue of the National Széchényi Library do their utmost to correct the faulty declarations by applying their reference library outfit and by their intellectual work and likewise they endavour in registering the sites of faulty and incomplete interlibrary requests with correct investigations.

The author recites in her article written upon the Center of the Network of Medical Librarians' request all the faults of bibliographical descriptions sent by medical libraries, about 3o faulty book-title descriptions /as per old and new description/ and makes known the adaptations of the co-workers of the Central Catalogue, namely the perfect title descriptions.

Эва КОНДОР:

Функционирование, проблемы и услуги центрального каталога книг /ЦКК/

Центральные каталоги являются результатом наиболее древних форм сотрудничества библиотек. В Венгрии с 1923 года непрерывно функционирует каталог и является одним из первых в Европе. Центральный каталог представляет собой важное средство в программе UAP , но исследователь может получить документ лишь в двух фазах: во-первых должен получить информацию об интересной для него литературе, а во второй фазе узнать местонахождение последней.

Автоматизация центральных каталогов – имея ввиду их важное значение – все более выдвигается на передний план, однако было выявлено, что создание базы данных о книгах Венгрии неосуществимо путем самостоятельной автоматизации центрального каталога книг. Традиционные извещения библиотек о новых поступлениях непригодны для ввода в ЭВМ, постоянное корригирование ошибочных извещений проблематично и обыкновенными методами, машинная коррекция невозможна и удлинила бы время обработки, не говоря уже о расходах.

Сотрудники Центрального Каталога Книг Государственной Библиотеки имени Сечени постоянно стараются корригировать ошибочные извещения пользуясь аппаратом ручной библиотеки, кроме того детективной работой установить местонахождение документов по ошибочным и недостаточным межбиблиотечным запросам.

Автор написала сообщение по официальной просьбе центра сети медбиблиотек, в котором приводит ошибки библиографических описаний, отправленных медицинскими библиотеками, прибл. 30 ошибочных библиографических описаний книг /по старому и новому библиографическому описанию/ и сообщает адаптации сотрудниками центрального каталога, т.е. правильные библиографические описания.

ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM KÖNYVTÁRA PÉCS

K ö z l e m é n y e k - H i r e k

Az OIK 1984. január 3o-val beinditotta harmadik könyvtárkezelői tanfolyamát. A tanfolyamnak 21 hallgatója van.

x x x .

Ez év januárjában befejeződött az OIK továbbképző tanfolyama orvosi terminológia és szakirodalmi tájékoztatás témakörökből. Az oktatás vizsgával ill. záródolgozat készitésével fejeződött be. A tanfolyamot az alábbi kollégák végezték el:

Antal Zoltánné /DOTE Kenézy Könyvtár/

Buzsáky Katalin /Zala megyei Tanács Kórháza, Orvosi Könyvtár/

Forrai Miklósné /Országos Ideg- és Elmegyógyintézet Könyvtára/

Lesznyák Ferenc /BIOGÁL, Gyógyszergyár, Debrecen/

Novák Zoltánné /Megyei Tanács Jósa András Kórház, Orvosi Könyvtár/

dr.Sándor Istvánné /Országos Reuma és Fizioterápiás Intézet, Orvosi Könyvtár/

Szatmári Judit /Országos Onkológiai Intézet Könyvtára/

Szutor Mária /Pest megyei Tanács Kórháza, Orvosi Könyvtár, Kerepestarcsa/

Várnai Péterné /Megyei Tanács Kórháza, Orvosi Könyvtár, Eger/

1984 MÁJ 24

Az Orvosi Könyvtáros 1984, 24, 1. számának

m e l l é k l e t e

Budapesti és vidéki tagkönyvtárak legujabb cimadatai

Budapest 1984
OIK Hálózati és Módszertani
Osztály

ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM KÖNYVTÁRA PÉCS

Tagkönyvtárak

SOTE Klinikák könyvtárai	Könyvtáros
I. sz. ANATÓMIAI-, SZÖVET- ÉS FEJLŐDÉSTANI INTÉZET 1094 Bp. Tüzoltó u. 58.	Dr Garamvölgyi Miklósné /Ilona/ Tel.: 341-392/31
II. sz. ANATÓMIAI INTÉZET 1094 Bp. Tüzoltó u. 58.	Tulassay Magdolna Tel.: 341-392/31
I. sz. BELGYÓGYÁSZATI KLINIKA 1083 Bp. Korányi Sándor u. 2/a	Lengyel Gézáné /Sári/ Tel.: 330-360
II. sz. BELGYÓGYÁSZATI KLINIKA 1088 Bp. Szentkirályi u. 46.	Lénárt Katalin Tel.: 340-558
III. sz. BELGYÓGYÁSZATI KLINIKA 1121 Bp. Eötvös u. 12.	Bakonyi Zsuzsa Tel.: 166-640/72
BIOFIZIKAI INTÉZET 1088 Bp. Puskin u. 9.	Mátrai Mária Tel.: 335-960/73
BIOMETRIAI ÉS KLINIKAI EPIDEMIOLOGIAI CSOPORT 1083 Bp. Korányi S. u. 2/a	Tel.: 341-925
BŐR- ÉS NEMIKÓRTANI KLINIKA 1085 Bp. Mária u. 41.	Tiszai Ilona Tel.: 135-400/22

ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM KÖNYVTÁRA PÉCS

EGÉSZSÉGÜGYI SZERVEZÉSI INTÉZET 1089 Bp. Nagyvárad tér 4.	Dr Keszler Pálné /Éva/ Tel.: 137-070/153
EGYETEMI GYÓGYSZERTÁR 1092 Bp. Hőgyes Endre u. 7.	Németh Józsefné/Emma/ Tel.: 171-222/12,82
ÉLETTANI INTÉZET 1088 Bp. Puskin u. 9.	Glatter Ferencné /Livia/ Tel.: 335-960
ELMÉLETI TÖMB KÖZÖS KÖNYVTÁRA 1089 Bp. Nagyvárad tér 4.	Dr Nemesánszky Elemérné /Ildikó/ Tel.: 137-070/110
ÉR- ÉS SZIVSEBÉSZETI KLINIKA 1122 Bp. Városmajor u. 68.	Fenyvesi Anna Tel.: 154-080/132
FOGPÓTLÁSTANI KLINIKA 1088 Bp. Mikszáth Kálmán tér 5.	Dr Láng Györgyné /Aliz/ Tel.: 131-639
FÜL- ORR- GÉGE KLINIKA 1083 Bp. Szigony u. 36.	Somóczi Szilvia Tel.: 342-384
GERONTOLÓGIAI KÖZPONT 1085 Bp. Somogyi Béla u. 33.	Ajtony Arturné /Éva/ Tel.: 331-984 -985
GYERMEKFOGÁSZATI ÉS FOGSZABÁLYOZÁSI KLINIKA 1088 Bp. Krudy Gyula u. 1.	Tel.: 330-189
I. sz. GYERMEKKLINIKA 1083 Bp. Bókay János u. 53.	Jákó Réka Tel.: 342-186

II. sz. GYERMEKKLINIKA 1094 Bp. Tüzoltó u. 7-9	Pálhegyi Zsuzsa Tel.: 331-380
GYÓGYNÖVÉNY ÉS DROGISMERETI INTÉZET 1085 Bp. Üllői u. 26.	Morcsányiné Szedmák Ildikó Tel.: 339-191
GYÓGYSZERÉSZETI INTÉZET 1092 Bp. Hőgyes Endre u. 7.	Tel.: 171-222
GYÓGYSZERÉSZI KÉMIAI INTÉZET 1092 Bp. Hőgyes Endre u. 9.	Oltvai Dénes Tel.: 171-222 170-891/71
IDEGENNYELVI LEKTORÁTUS 1089 Bp. Nagyvárad tér 4.	Borzsák Judit Tel.: 134-880/113
IGAZSÁGÜGYI ORVOSTANI INTÉZET 1091 Bp. Üllői ut 93.	Kenese Éva Tel.: 337-300/39
I. sz. KÉMIAI- BIOKÉMIAI INTÉZET 1088 Bp. Puskin u. 9.	Tel.: 335-960
II. sz. KÉMIAI- BIOKÉMIAI INTÉZET 1088 Bp. Puskin u. 9.	Koltai Gyuláné/Edit/ Tel.: 335-960
KÉPZÉSKUTATÓ ÉS OKTATÁS-TECHNOLÓGIAI CSOPORT 1089 Bp. Nagyvárad tér 4.	Kautzky Rita Tel.: 134-880 137-070 336-118

KLINIKAI KISÉRLETI KUTATÓ ÉS II.sz. ÉLETTANI INTÉZET 1082 Bp. Üllői u. 78/a	Tel.: 135-220/169
KONZERVÁLÓ FOGÁSZATI KLINIKA 1088 Bp. Mikszáth Kálmán tér 5.	Dr Láng Györgyné/Aliz/ Tel.: 131-639
I.sz. KÓRBONCTANI ÉS KISÉRLETI RÁKKUTATÓ INTÉZET 1085 Bp. Üllői u. 26.	Keve Ildikó Tel.: 138-669
II. sz. KÓRBONCTANI INTÉZET 1091 Bp. Üllői ut 93.	Kenese Éva Tel.: 337-308
KÖZEGÉSZSÉGTANI ÉS JÁRVÁNYTANI INTÉZET 1089 Bp. Nagyvárad tér 4.	Kovács Péterné /Ági/ Tel.:134-880/186 136-823
I. KÖZPONTI ELEKTRONMIKROSZKÓP LABORATÓRIUM 1094 Bp. Tüzoltó u. 58.	Tel.: 336-920
II. KÖZPONTI ELEKTRONMIKROSZKÓP LABORATORIUM 1091 Bp. Üllői ut 93.	Tel.: 336-921
MARXIZMUS-LENINIZMUS INTÉZET 1096 Bp. Nagyvárad tér 4.	Lovász Ágota Tel.: 137-070/137
NEUROLÓGIAI KLINIKA 1083 Bp. Balassa u. 6.	Pöhm Béláné/Ágnes/ Tel.: 138-040

I.sz. NŐI KLINIKA	Páger Margit
1088 Bp. Baross u. 27.	Tel.: 331-139/18
II.sz. NŐI KLINIKA	Kováts Gyula
1082 Bp. Üllői ut 78/a	Tel.: 135-220/185
ORTOPÉDIAI KLINIKA	
1113 Bp. Karolina ut 27.	Tel.: 666-611
PSYCHIATRIAI KLINIKA	Czupor Mária
1083 Bp. Balassa u. 6.	Tel.: 138-040
PULMONOLÓGIAI KLINIKA	Walter Béla
1125 Bp. Diósárok u. 1/c	Tel.: 152-030
RADIOLÓGIAI KLINIKA	Czoch Józsefné /Andrea/
1082 Bp. Üllői ut 78/a	Tel.:131-899 135-220/120
I.sz. SEBÉSZETI KLINIKA	
1082 Bp. Üllői ut 78.	Tel.: 135-215/53
II. sz. SEBÉSZETI KLINIKA	Huttkay Klára
1098 Bp. Nagyvárad tér 4.	Tel.: 137-070/110
III. sz. SEBÉSZETI KLINIKA	
1096 Bp. Nagyvárad tér 1.	Tel.: 340-350
SZÁJSEBÉSZETI ÉS FOGÁSZATI KLINIKA	Szekér Kálmánné /Mária/
1085 Bp. Mária u. 52.	Tel.: 330-789

SZÁMITÓKÖZPONT 1089 Bp. Kulich Gyula tér 5.	Kuti Ernőné/Zsófia/ Tel.: 341-550
I. sz. SZEMKLINIKA 1083 Bp. Tömő u. 25-29.	Balogh Clarisse Tel.: 131-008
II. sz. SZEMKLINIKA 1085 Bp. Mária u. 39.	Dr Jantsits Gabriella Tel.: 330-927
SZERVESVEGYTANI INTÉZET 1092 Bp. Hőgyes Endre u. 7.	Dr Flautner Lajosné /Lili/ Tel.: 171-222
UROLÓGIAI KLINIKA 1082 Bp. Üllői ut 78/b.	Dr Somóczi Lórántné /Lili/ Tel.: 139-013

Budapesti tagkönyvtárak

Fővárosi Tanács Apáthy István Gyermekkórház-Rendelőintézet 1146 Bp. Bethesda u. 3.	Dr Kiss Péter Tel.: 414-175 223-020
Bajcsy Zsilinszky Kórház 1475 Bp. Pf. 71. Maglódi ut 89-91.	Balogh Katalin Tel.: 484-550/190
Balassa János Kórház 1444 Bp. Pf. 265. Vas u. 17.	Dr Lukács Sándorné /Klára/ Tel.: 130-060/197
Budai Gyermekkórház 1277 Bp. Pf. 14. Cserje u. 14.	Poppe Kornél Tel.: 159-010

Heim Pál Gyermekkórház 1089 Bp. Üllői ut 86.	Teleki Lajosné /Magdolna/ Tel.: 330-718/118
Fővárosi Tanács VB. "Jahn Ferenc" Kórház és Rendelő 1204 Bp. Köves u. 2-4.	Bérczy Ildikó Tel.: 575-211
János Kórház 1125 Bp. Diósárok u. 1.	Könczöl Dániel Tel.: 154-030/104
Korányi Frigyes és Sándor Kórház Orvosi Könyvtára 1074 Bp. Alsóerdősor u. 7. 1400 Pf. 10.	Késerüné Szabó Marianna Tel.: 215-215/103
Fővárosi Tanács VB. László Kórház 1450 Bp. Pf. 29. Gyáli ut 5-7.	Thuránszky Lászlóné /Erika/ Tel.: 130-219/282
III.ker. Tanács Margit Kórház 1032 Bp. Bécsi ut 132.	Németh Annamária Tel.: 687-420 884-170
Péterfy Sándor utcai Kórház 1441 Bp. Pf. 76. Péterfy Sándor u. 14.	Tóváriné Vágó Veronika Tel.: 211-910/200
Budapest Fővárosi Tanács VB. Róbert K. Krt. Kórház-Rendelőint. 1139 Bp. Szegedi u. 17.	Kerekes Sándorné/Mária/ Tel.: 401-950

Schöpf-Mérei Ágost Kórház és Anyavédelmi Központ 1450 Bp. Pf. 32.	Dr Fehértói Katalin Tel.: 170-055/88
Tétényi uti Kórház 1502 Bp. Tétényi u. 14.	Tóth-Bagi Krisztina Tel.: 665-622/304
IV. ker. Tanács Károlyi Kórház 1045 Bp. Nyár u. 103.	Isépy Dezső Tel.: 692-111 " -418 695-916
Weil Emil Kórház 1426 Bp. Pf. 6. Uzsoki u. 29.	Dr Ipolyvölgyi Sándorné /Mária/ Tel.: 834-350/153
XIII. ker. Tanács VB. Madarász utcai Gyermek-kórház 1131 Bp. Madarász u. 22-24.	Vaszilyné Resch Ágnes Tel.: 498-160 " 167 " 168 " 169

Vidéki kórházak könyvtárai

Városi Tanács Kórháza Ajka Korányi F. u. 1. 8401 Pf. 139.	Dr Sorszegi Pálné /Enikő/ Tel.: 11-788/201
Városi Tanács Kórháza Baja Beloiannisz u. 10. 6501 Pf. 33.	Koletár Tünde Telex: 28 1285 Tel.: 11 244/33

Városi Tanács Kórháza Balassagyarmat Rákóczi u. 125. 2661 Pf. 57.	Vadkerty Istvánné /Erika/ Tel.: 205 257 8/247
Állami Kórház Balatonfüred Gyógy tér 2. 8231	Szirmay Tamásné /Orsolya/ Telex: KORBF 32210 Tel.: 80- 40 041/163
Békés Megyei Tanács Gyógyszertári Központ Békéscsaba István király tér 6. 5601 Pf. 44.	Gellén Jánosné /Julia/ Tel.: 66- 12 278 12 279
Városi Tanács Kórháza Békéscsaba 5601 Pf. 49.	Szabó Imréné /Julia/ Tel.: 23-544/162
Megyei Tanács dr Zöld Sándor Kórház-Rendelőintézet Berettyóujfalu 4101 Pf. 73.	Takácsné Barna Julia Tel.: 8 49/ 245
Városi Kórház-Rendelőintézet Bonyhád 7151 Pf. 26.	Kalmár Lászlóné/Terézia/ Tel.: 88 279
Városi Tanács Kórháza Cegléd 2701 Pf. 63.	Dr Korompay Tihamérné /Márta/ Tel.: 20- 10 011/ 123

Fejér Megyei Tanács 1. sz. Kórház Csákvár Lenin kert 8084	Mészárosné Ágoston Ildikó Tel.: 16 18
Városi Tanács Kórház-Rendelőintézet Csorna 9301 Pf. 15.	Dr Krekó Imréné /Magdolna/ Tel.: 117 197 192
Veszprém Megyei Tanács Szocioterápiás Intézete Doba 8482	Pappné Pőcze Judit Tel.: 3 8
Városi Tanács Kórház Dombóvár Engels u. 39. 7201 Pf. 66.	Horváth Éva Tel.: 1367
Esztergom Városi Tanács Egyesitett Kórházai Dorog Kossuth u. 60. 2510 Pf. 11.	Horváth Ferencné /Erzsébet/ Tel.: 120
Városi Tanács Kórház Dunaujváros Korányi S. u. 4-6. 2401 Pf. 107.	Koch Julia Tel.: 25- 16 611

Fejér Megyei Tanács Központi Kórháza Enying 8130	Fehér Sándorné Telex: 21 270 Tel.: 33
Esztergom Városi Tanács Egyesitett Kórházai Esztergom Petőfi u. 26-28. 2501 Pf. 87.	Dr Kiss Gyuláné /Ágnes/ Tel.: 112
Fehérgyarmati Városi Tanács VB. Egyesitett Eü. Intézményeinek Kórháza Fehérgyarmat Kossuth tér 55. 4901 Pf. 5.	Kerti Sándorné /Klára/ Tel.: 171 172 173/166
Gyöngyös Városi Tanács Bugát Pál Kórház Gyöngyös Dózsa Gy. u. 22. 3201 Pf. 77.	Dr Tóth Sándorné /Katalin/ Tel.: 37- 12 491/135
Békés Megyei "József Attila" Tüdőkórház Gyula 5703	Rajnai Endréné /Margit/ Tel.: 66- 312 321 372 379

Megyei Tanács Gyógyfürdő Kórház
Harkány Zsigmond Sétány 1.
7815 Pf. 15.

Boross Andrásné /Ibolya/
Tel.: 215
272
274/11

Városi Tanács Kórház "Albert Schweitzer" Orvosi Könyvtára
Hatvan Kossuth tér 18.
3001 Pf. 19.

Szutor Istvánné /Margit/
Tel.: 18 20/137

Megyei Tüdőgyógyintézet
Hegyfalu
9631

Horváth Zsuzsa
Tel.: 10

Heves Megyei Tanács Kórház II. Rendelő Intézet
Heves Fő u. 13.
3360

Hevér Lajosné
Tel.: 163

Állami Gyógyfürdőkórház
Héviz
8381 Pf. 111.

Jelencsics Ferencné /Ibolya/
Telex: 35-283 hebad
Tel.: 128 30
31
32

Városi Tanács Kórháza
Hódmezővásárhely 1.
6801 Pf. 11.

Faragó Katalin
Tel.: 64- 12 111

Városi Tanács Kórháza
Jászberény 1. Néphadsereg utja 2.
5101 Pf. 57.

Csibra Józsefné /Mária/
Tel.: 12- 571
572...575 ig/147

Városi Tanács Kórháza Kalocsa Kossuth L. u. 34-36. 6301 Pf. 62.	Vörös Lászlóné /Mária/ Telex.: 26-561 Tel.: 10-126/142
Kapuvári Városi Tanács Kórház Kapuvár 9330	Nagy Imréné /Margit/ Tel.: 297 15 99
Városi Tanács Kórháza Karcag Lenin u. 48. 5301	Sinka Istvánné /Katalin/ Tel.: 447,-től 456
Városi Tanács Kórháza Kazincbarcika 3701 Pf. 18.	Bertalanfy Béláné /Dorka/ Tel.: 48- 11 411/166
Pest Megyei Tanács Kórháza Kerepestarcsa Semmelweis tér 1. 2143 Pf. 13.	Szutor Mária Tel.: 635-250/340
Városi Tanács Kórháza Keszthely Ady E. u. 2. 8360	Dr Németh Lászlóné /Valéria/ Tel.: 11-060
Városi Tanács Kórháza Kiskunfélegyháza Fadrusz J. u.4. 6101 Pf. 1.	Hidvégi László Tel.: 121 122 156/55
Városi Tanács Semmelweis Kórháza Kiskunhalas 6401 Pf. 7.	Dr Makay Lászlóné /Zsófia/ Tel.: 11-244/240

Városi Tanács Kórháza Kisvárda Árpád u. 26. 4601	Dr Fekete Imréné /Anikó/ Tel.: 521/55
Komárom Városi Tanács Komárom Széchényi u.2. 2921	Felner Istvánné /Mária/ Tel.: 375
Városi Rendelőintézeti Egység Komló Majális tér 1. 7301	Tel.: 72- 82 270 271
Városi Tanács Kórháza Makó Kórház u. 2. 6901 Pf. 72.	Somlai Sándorné /Rózsa/ Tel.: 65- 11 566/108
Járási Hivatal Kórháza Marcali Széchényi u. 17. 8701 Pf. 27.	Dr Varga Lászlóné /Zsuzsa/ Tel.: 187 188
Városi Tanács Egyesitett Eü. Intézetei Mátészalka Sallai I. u. 2. 4701	Tel.: 204 282 283
Mátrai Állami Gyógyintézet Mátraháza 3233	Gulácsi Józsefné /Mária/ Tel.: 37- 74 014
Városi Tanács Eü. Intézményei Mezőtur Kossuth L. u. 7-11. 5400 Pf. 26.	Horgász Erika Tel.: 148 159/36

Megyei Tanács Vezető Tüdőgyógyintézete Miskolc Csabai kapu 42. 3501 Pf. 175.	Czier Zsuzsa Tel.: 46- 38 541/397
Megyei Városi Tanács Vasgyári Kórház Miskolc Kórház u. 1. 3520 Pf. 20719	Czier Zsuzsa Tel.: 46- 52 022
Semmelweis Kórház Miskolc Csabai kapu 9-11. 3501	Szepesváriné Grundik Zsuzsa Tel.: 46- 36 363/176
Városi Tanács Kórház- Rendelőintézet Mohács 7701 Pf. 41.	Tel.: 181
Megyei Tanács II. Kórháza Mór Beregi Nándor u. 21. 8060 Pf. 31.	Dr Rédei Lászlóné /Mária/ Telex: KORMOR 21 214 Tel.: 41/102
Somogy Megyei Tüdőgyógyintézet Mosdós 7257	Fejes Vera Tel.: 1 4/22
Városi Kórház Mosonmagyaróvár 9201 Pf. 120.	Biróné Balkó Ágota Tel.: 98- 16 431/104

Városi Kórház Nagyatád Bajcsy Zs. u.1. 7500	Kisgyura Attiláné /Ilona/ Tel.: 321/102
Zala Megyei Tanács II. Kórháza Nagykanizsa Fabik K. u. 2-8. 8801 Pf. 127.	Keresztesné Rajnai Zsuzsa Tel.: 93- 11 500/259
Városi Tanács Kórháza Orosháza Könd u. 59. 5901 Pf. 113.	Dr Kovács Istvánné /Mária/ Tel.: 650/172
Városi Tanács Kórháza Pápa Jókai u. 5-7. 8501 Pf. 55.	Péri Istvánné Tel.: 89- 11 490/91
Megyei Tanács II. Kórháza Pásztó 3060 Pf. 36.	Harsányi Árpádné Tel.: 135 49 7
Baranya Megyei Tanács Gyermekkórház Pécs Nyár u. 8. 7624	Papp Magdolna Tel.: 72- 13 144
Megyei Gyógyszertári Központ Pécs 7601 Pf. 181.	72- 13 055

Pécs V.T. Egyesitett Eü. Intézmények Pécs Dr Veress E. u. 2. 7614 Pf. 114.	Kissné Jobst Beatrix Tel.: 72- 15 833
Tolna Megyei Tanács Járási Kórház-Rendelőintézet Pincehely Vörös hadsereg u. 92. 7084	Tel.: 30 31
Városi Tanács Kórháza Sátoraljaujhely 3981 Pf. 230.	Dr Csiszár Károlyné /Márta/ Tel.: 1066 1067 Telex: 62 489
Városi Tanács Kórháza Siófok 8601 Pf. 38.	Illés Margit Tel.: 84- 10 500/271
Állami Szanatórium Sopron Városi ut 2. 9400 Pf. 106.	Vados Lajosné /Noémi/ Tel.: 99- 13 010
Városi Tanács Kórház Rendelőintézeti Egység Sopron Győri ut 15. 9401 Pf. 70.	Németh Márta Tel.: 99- 12 120/155
Tapolcai Városi Tanács Egyesitett Eü. Intézetei Sümeg Kompanik Zs. u. 6. 8331 Pf. 57.	Dr Mészáros Istvánné /Mária/ Tel.: 1 2/40

Városi Tanács Gyermekkórháza
Szeged Csanádi u. 34.
6701 Pf. 387.
Tel.: 62- 13 022

Városi Tanács Kórháza
Szeged 1
6701 Pf. 455.
Imrényi Tiborné /Anikó/
Tel.: 62- 13 222

Városi Tanács Kórháza
Szentes Sima F. u. 44-54.
6601 Pf. 60.
Dr Pappné Máté Erzsébet
Tel.: 214/132
610
368

Vas Megyei Tanács Általános
Rehabilitációs Kórház
Szentgotthárd Hunyadi u. 31.
9970
Durgó Zsuzsanna
Tel.: 39
121

Városi Tanács Kórháza
Szigetvár József. A. u. 69.
7901 Pf. 25.
Aschenbrenner Ilona
Tel.: 12
45

Tapolca Városi Tanács Egyesitett Eü. Intézetei
Tapolca Ady E. u. 1-3.
8300 Pf. 136.
Dr Mészáros Istvánné /Mária/
Telex.: 35 265
Tel.: 1
2/40

Városi Kórház
Tata
2891 Pf. 13.
Toma Istvánné /Anna/
Tel.: 14
311

Városi Tanács Szőnyi Tibor
Kórház és Intézményei
Vác Vörös Hadsereg u. 7-9.
2601 Pf. 109.

Kiss Gizella
Tel.: 27- 10 522/115

Városi Tanács Kórháza
Vásárosnamény Ady E. u. 5.
4801 Pf. 24.

Hönsch Elemérné /Mimi/
Telex: 73 488
Tel.: 113

Veszprém Megyei Tanács
Gyógyszertári Központ
Veszprém
8200

Tel.: 80- 40 041

Koordinációs körhöz tartozó könyvtárak

MÁV Kórház és Központi
Rendelőintézet
Budapest Rudas L. u. 111.
1062

Horváth Lászlóné Andrea
Tel.: 534-000

MTA Természettudományi Kutató
Labor
Budapest Budaörsi u. 45.
1112

AGROINFORM Károlyi Mihály
Könyvtár
Budapest Attila u. 93.
1012

Dr Gál Andorné / ig./
Tel.: 160-020

Állatorvostudományi Egyetem
Központi Könyvtára
Budapest Landler Jenő u. 2.
1078

Bakonyi Ferencné
Tel.: 220-849

EGYT Gyógyszervegyészeti Gyár
Müszaki Könyvtára
Budapest Kereszturi u. 30-38.
1475 Pf. 100.

Dr Villányi Györgyné
Tel.: 834-595
835-340
843-100

BM Korvin Ottó Kórház
Budapest Gorkij Fasor 9-11.
1406 Pf. 23.

Dr Lénárd Gáborné
Tel.: 227-620

CHINOIN Gyógyszer- és Vegyészeti Termékek Gyára, Müszaki és Tudományos Információs Osztály
Budapest Tó u. 1/5
1325 Pf. 110

Dr Náray Szabó Gábor /oszt. vez./
Tel.: 690-900
691-900

1. sz. Honvéd Kórház
Budapest Királyhágó u. 1-3.
1201

Tel.: 159-657

Kőbányai Gyógyszerárugyár
Müszaki Dokumentáció és
Könyvtár
Budapest Gyömrői ut 19-21.
1475 Pf. 27.

Tel.: 574-566

Központi Élelmiszeripari Kutató
Intézet Könyvtára
Budapest II. Hermann O. u.15.
1525 Pf. 76.

Magyar Néphadsereg Katonaorvosi Kutató Központ Tud. Könyvtára
Budapest Róbert K. krt. 44.
1553

Verseghi Györgyé /Mária/
Tel.: 201-600/ 333

MÁV Tüdőgyógyintézet
Budapest Szanatórium u. 2/a.
1528

Tel.: 165-898

MTA Állatorvostudományi Kutató
Intézet Könyvtára
Budapest Hungária krt. 21.
1581 Pf. 18.

Tel.: 842-115
842-116

MTA KFKI Könyvtára
Budapest Konkoly Thege u. 29-33.
1121

MTA Kisérleti Orvostudományi Kutató
Intézet Könyvtára
Budapest Szigony u. 43.
1083

Seregi Ágnes
Tel.: 166-540

MTA Központi Kémiai Kutató
Intézet Könyvtára
Budapest Pusztaszeri u. 57-59.
1525 Pf. 17.

Ficzere Jenőné
Tel.: 353-735

MTA Müszaki Fizikai Kutató
Intézet Könyvtára
Budapest Fóti u. 56.
1325 Ujpest 1.

MTA Pszichológiai Intézet
Könyvtára
Budapest Szondi u. 83-85.
1399 Pf. 398.

MTA Szegedi Biológiai Központ
Enzimológiai Intézet Könyvtára
Budapest Karolina ut 29.
1502

Kövécs Tamásné

Közegészségügyi és Járványügyi Állomások Könyvtárai

Fővárosi KÖJÁL
Budapest Váci ut 174.
1339 Pf. 412.

Kállay Istvánné /Vera/
Tel.: 490-340
490-590/157

Békés Megyei KÖJÁL
Békéscsaba Gyulai ut 55.
5601 Pf. 77.

Tel.: 66- 11 617
12 915

Hajdu-Bihar Megyei KÖJÁL Debrecen Tóthfalussy tér 5-6. 4024	Salamon Győző Tel.: 52- 10 233 10 818 17 476
Győr-Sopron Megyei KÖJÁL Győr Jósika u. 16. 9024	Dr Kaizer Józsefné Tel.: 96- 18 044
Somogy Megyei KÖJÁL Kaposvár Fodor J. tér 1. 7401 Pf. 50.	Soós Béla Tel.: 82- 12 550 Telex: 13 326 skojal h
Bács-Kiskun Megyei KÖJÁL Kecskemét 1. 6001 Pf. 112.	Dr Budai Sándorné/Gizella/ Tel.: 76- 12 670/28 Telex: 26 228 kojal h
Borsod Megyei KÖJÁL Miskolc Szentpéteri kapu 76. 3501 Pf. 186.	Németh Lajosné Tel.: 46- 14 433 Telex: 62 295
Szabolcs-Szatmár Megyei KÖJÁL Nyiregyháza Jókai u. 4. 4400	Biró Sándorné Tel.: 42- 10 255
Baranya Megyei KÖJÁL Pécs Szabadság u. 7. 7623	Tel.: 72- 10 223 Telex: 12 292
Nógrád Megyei KÖJÁL Salgótarján Bem u. 9. 3100	Sipkó Istvánné Tel.: 32- 11 711

Csongrád Megyei KÖJÁL
Szeged Derkovits fasor 7-11. Tel.: 62- 22 650
6701 Pf. 389.

Fejér Megyei KÖJÁL Dr Simon Ferencné
Székesfehérvár Szabadságharcos Tel.: 22- 14 090
u. 17. Telex: 21 301
8001

Tolna Megyei KÖJÁL Dr Kelemen Sándorné
Szekszárd Vörösmarty u. 5. Tel.: 74- 16 277
7100

Megyei KÖJÁL Dr Perényi Györgyné /Magda/
Szolnok 1. Ady E. u. 35. Tel.: 56- 11 271
5000 Pf. 22.

Vas Megyei KÖJÁL Vincze Klára
Szombathely Tel.: 94- 12 146
9701 Pf. 11.

Komárom Megyei KÖJÁL Galauner Béláné /Magdolna/
Tatabánya Erdész u. 5-7. Tel.: 34- 11 844/48
2801 Pf. 162.

Zala Megyei KÖJÁL
Zalaegerszeg Sénig F. u 2. Tel.: 92- 12 162
8900

ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM KÖNYVTÁRA PÉCS

ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM
KÖNYVTÁRA
PÉCS